

สภาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน

มยุรี ฑีฆาวงศ์

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2565
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

THE CONDITIONS OF OPERATION ACCORDING TO EDUCATION STANDARDS FOR CHILD
DEVELOPMENT CENTER UNDER THE LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION OF NAN
PROVINCE

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Education Degree
in Educational Administration

May 2022

Copyright 2022 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน

ของ มยุรี ศรีมาวงศ์

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนุชา กอนพวง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระ จตุพร)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติ บุรณะชาติ)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. รักษิต สุทธิพงษ์)

- เรื่อง:** สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน
- ผู้ศึกษาค้นคว้า:** มยุรี ชีฆาวงศ์, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา),
มหาวิทยาลัยพะเยา, 2565
- อาจารย์ที่** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัชระ จตุพร
- ปริกษา:**
- คำสำคัญ:** การจัดการศึกษาปฐมวัย, มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่านและ 2) เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูจำนวน 226 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธี Stratified Random Sampling เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance: ANOVA) ผลการศึกษา พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก
2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Title: THE CONDITIONS OF OPERATION ACCORDING TO EDUCATION STANDARDS FOR CHILD DEVELOPMENT CENTER UNDER THE LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION OF NAN PROVINCE

Author: Mayuree Teekawong, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration), University of Phayao, 2022

Advisor: Assistant Professor Dr. Watchara Jatuporn

Keywords: Early Childhood Education Management, Education Standards for Child Development Center

ABSTRACT

The objectives of this research were to study and compare the role of the conditions of operation according to education standards for child development center under the local government organization of Nan province classified by education and working experiences. The sample used in this research were 226 teachers in child development center under the local government organization of Nan province using the stratified random sampling method. The instrument used to collect data was a questionnaire with rating scale 5 levels and the reliability of 0.87. The statistical analysis used were percentage, mean and standard deviation, t-test and one-way analysis of variance (One-way ANOVA) and check the difference of pair by using Scheffes pair. The results showed that

1. The conditions of operation according to education standards for child development center under the local government organization of Nan province overall was at a high level.
2. Comparing the roles of the conditions of operation according to education standards for child development center under the local government organization of Nan province classified by education, the overall was significantly different at .05 level.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สมบูรณ์ได้ดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชระ จตุพร อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำและคำปรึกษาตลอดจน ตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องอย่างละเอียด ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเองฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาค้นคว้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาแก่ผู้วิจัย สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียน การสอนต่อไป และขอขอบพระคุณท่านเจ้าของเอกสารและงานวิจัยทุกท่านที่ผู้วิจัยได้นำมา อ้างอิงไว้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ รองคณบดีฝ่ายคุณภาพ นิสิต วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา นางปรานอม จินะสาม คีษานิเทศก์ชำนาญการ พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 23 และนายประสิทธิ์ จินะสาม ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านศรีน่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาน่าน เขต 1 ที่กรุณาให้คำแนะนำแก้ไข และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ค้นคว้าในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณคณะครูและบุคลากรทุกท่านของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน และเพื่อนนิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2563 ทุกท่านที่สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัย ตลอดมา

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณครอบครัว เพื่อน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้เป็นกำลังใจของ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้

มยุรี ฑีฆาวงศ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
การจัดการศึกษาปฐมวัย	9
การบริหารงานวิชาการ	22
สมรรถนะครูไทยในศตวรรษที่ 21	47
แนวคิดของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์	61
มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ	65
ข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน.....	73
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	74

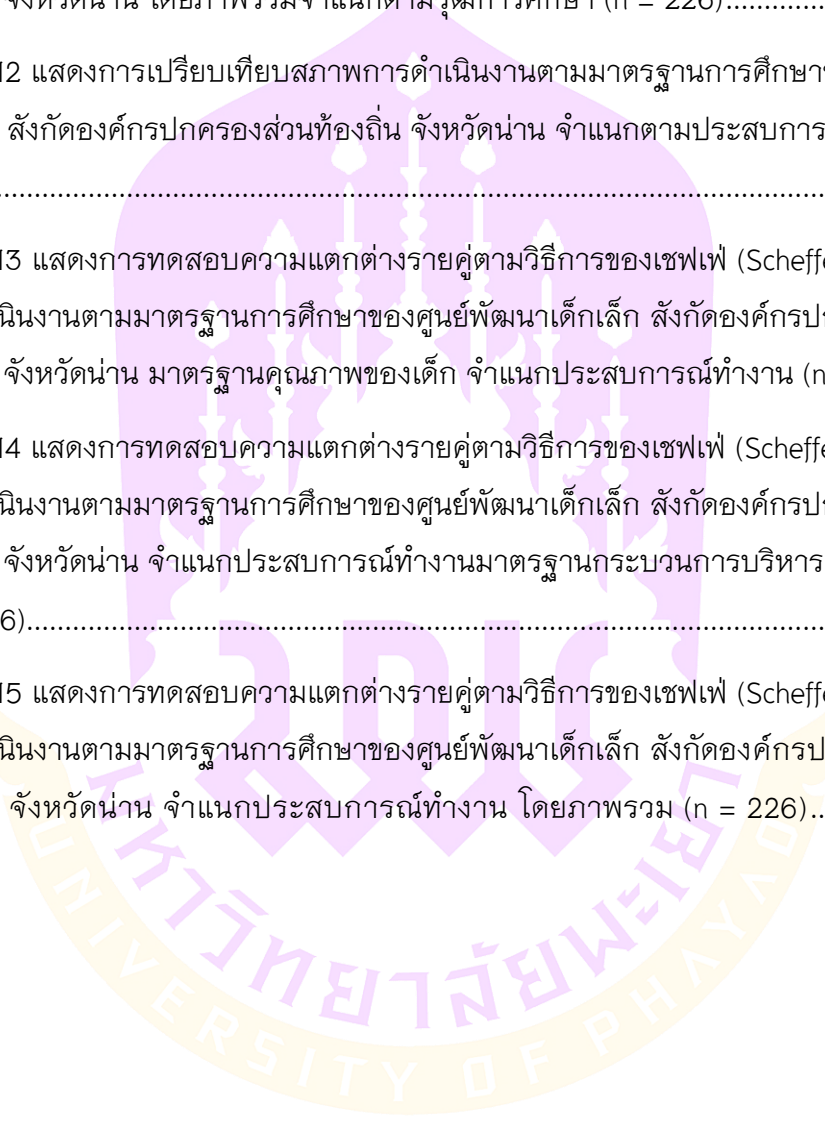
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	82
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	84
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	84
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	84
การเก็บรวบรวมข้อมูล	86
การวิเคราะห์ข้อมูล	86
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	89
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐาน การศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน	89
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน.....	90
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิ การศึกษา.....	98
บทที่ 5 บทสรุป.....	105
สรุปผลการวิจัย	105
อภิปรายผลการวิจัย.....	107
ข้อเสนอแนะ.....	113
บรรณานุกรม	114
ภาคผนวก.....	122
ภาคผนวก ก รายงานผู้เชี่ยวชาญ.....	123
ภาคผนวก ข การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม	124
ประวัติผู้วิจัย	131

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงอัตราส่วนของครูผู้ดูแลเด็กอย่างเหมาะสมพอเพียงต่อจำนวนเด็กในแต่ละกลุ่มอายุ	67
ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัย	89
ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ในภาพรวม	90
ตาราง 4 แสดงผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานคุณภาพของเด็ก (n = 226).....	91
ตาราง 5 แสดงผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ (n = 226).....	92
ตาราง 6 แสดงผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ (n = 226).....	96
ตาราง 7 แสดงการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน ในภาพรวม (n = 226)	98
ตาราง 8 แสดงเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา (n = 226)	98
ตาราง 9 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') ของสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา มาตรฐานคุณภาพของเด็ก (n = 226).....	99
ตาราง 10 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') ของสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วน	

ท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิการศึกษามาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็น สำคัญ (n = 226)	100
ตาราง 11 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') ของสภาพ การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดน่าน โดยภาพรวมจำแนกตามวุฒิการศึกษา (n = 226).....	100
ตาราง 12 แสดงการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน (n = 226)	101
ตาราง 13 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') ของสภาพ การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดน่าน มาตรฐานคุณภาพของเด็ก จำแนกประสบการณ์ทำงาน (n = 226).....	102
ตาราง 14 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') ของสภาพ การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกประสบการณ์ทำงานมาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ (n = 226).....	103
ตาราง 15 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') ของสภาพ การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวม (n = 226).....	103

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	83
---------------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้และคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ช่วยให้คนนั้นอยู่รอดในโลกได้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคมส่วนรวม (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2545) การศึกษาระดับปฐมวัยการวางรากฐานเป็นความรู้ที่สำคัญของเด็กสำหรับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เป็นการเตรียมความพร้อมในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่สนองตอบความต้องการตามวัย ซึ่งการจัดการศึกษาต้องมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีคุณภาพสมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัว ชุมชน และสังคมได้อย่างมีความสุขเต็มศักยภาพของแต่ละคน และมีความเหมาะสมกับวัยและดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมในสังคมของตนเอง การพัฒนาเด็กปฐมวัยในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องได้รับการดูแลให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตทางสังคมของเด็กในแต่ละท้องถิ่นให้มีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกันไปจากกระแสความเปลี่ยนแปลงในสังคมที่ผ่านมา พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนได้เห็นคุณค่าของการศึกษาและตระหนักถึงสิทธิของมนุษย์ที่จะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่อยู่ในชุมชนจำนวนมาก เริ่มมีความกระตือรือร้นที่เข้ามารับรู้และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่บุตรหลานของตน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550, คำนำ)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาทำหน้าที่พิจารณาเสนอมาตรฐานการศึกษาของชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของชาติอย่างต่อเนื่องร่วมกับหน่วยงาน องค์กรหลัก และบุคคลผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของประเทศมาตรฐานการศึกษาของชาติจึงเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย 4.0 ที่แตกต่างตามบริบทของท้องถิ่นและของสถานศึกษา สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุกมิติ มาตรฐานการศึกษาของชาติจึงเป็นมาตรฐาน ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ตามบริบท ระดับ และประเภทการศึกษาในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2561 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 โดยให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน

เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เข้าใจอย่างชัดเจน ถูกต้อง เพื่อให้สามารถแปลงกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ไปสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องเชื่อมโยงและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และให้ทุกกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานำมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ไปเป็นกรอบในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและ (นายชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์) เลขาธิการสภาการศึกษาหลักสูตรการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา การส่งเสริมกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อยกระดับการศึกษา (มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561)

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546 มาตรา 16 (9) มาตรา 17 (6) ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาและอำนวยการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงาน ซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและผู้ด้อยโอกาส ส่งเสริมการจัดการศึกษาและตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลหรือเมืองพัทยา มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2547, หน้า 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ได้ดำเนินการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย แก่เด็กอายุ 3-5 ขวบ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยใช้งบประมาณจากเงินรายได้เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล มาเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการบริหารจัดการ ซึ่งมุ่งพัฒนาความพร้อมแก่เด็กในวัย 3-5 ขวบ ให้ได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และเป็นเตรียมความพร้อมในการเข้ารับการศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา การพัฒนาคุณภาพของประชากรมีความจำเป็นจะต้องจะเน้นให้มีการอบรมเลี้ยงดูเด็กเพราะถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสมก็เป็นกรวางรากฐานของชีวิตที่มั่นคง การที่จะพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพได้นั้น จำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่ ช่วงวัย 0-5 ปี ซึ่งเป็นวัยรากฐานแห่งการพัฒนาความเจริญเติบโตทุกด้าน โดยเฉพาะด้านสมอง ซึ่งจะเจริญเติบโตได้ถึงร้อยละ 80 ของผู้ใหญ่ ผลการอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับในระยะต้นของชีวิตนี้จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการวางรากฐานชีวิตของเด็กต่อไป (กุศล สุนทรธาดา, 2541)

มาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย 4.0 โดยประกาศของกระทรวงมหาดไทยจะมุ่งความสำคัญของมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันและประเมินคุณภาพการศึกษาในส่วนมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาทำให้สถานศึกษาต้องถือเป็น ความรับผิดชอบที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานมีกระบวนการบริหารและการจัดการที่มีคุณภาพครอบคลุมด้านวิชาการ ด้านครูและบุคลากรด้านข้อมูลสารสนเทศ ด้านสภาพแวดล้อมและสื่อเพื่อการเรียนรู้และด้านระบบประกันคุณภาพภายในรวมทั้งคุณภาพครู ที่ต้องจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญให้ได้มาตรฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการศึกษายังเป็นแนวทางให้สาธารณชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้การสนับสนุนส่งเสริมสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้ เพื่อให้คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปตามความคาดหวังของชุมชน คุณภาพการศึกษาจึงสะท้อนถึงคุณภาพคนที่เป็นผลผลิตของการจัดการศึกษาในบริบทของสังคมไทย ในปัจจุบันรูปแบบการศึกษาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในระบบ สถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ ในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความเลื่อมล้ำ แตกต่างกันในด้านงบประมาณ คุณภาพ บุคลากรหรือแม้แต่ปัจจัยด้านผู้เรียน รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษา การสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา อีกทั้งปัจจุบันสถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการด้วยตนเอง มีการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา คุณภาพผู้เรียนและคุณภาพบริหารจัดการจึงทำให้เกิดความแตกต่างกัน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา อันนำไปสู่การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษา (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2562, บทนำ, สื่อบนออนไลน์)

คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการให้สอดคล้องกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 47 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

(20 กุมภาพันธ์ 2561, หน้า 3-5, สื่อออนไลน์) และประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลงวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2561 โดย “การประกันคุณภาพการศึกษา” ตามกฎกระทรวง หมายความว่า การประเมินผลและการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพตาม มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีกลไกควบคุม ตรวจสอบระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและ สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่า สถานศึกษานั้นสามารถจัด การศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้น สังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล โดยให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบประกันคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา โดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตาม มาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา ดังนั้น การดำเนินการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา เป็นหน้าที่ของหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา ดำเนินการให้ผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายมีความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา (กรมส่งเสริมการปกครอง ส่วนท้องถิ่น, 2562, สื่อออนไลน์)

จากการรายงานผล การประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพสภาพการดำเนินงาน ตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดน่าน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 โดยหน่วยงานต้นสังกัด จังหวัดน่าน ภาพรวม พบว่า การดำเนินงานพัฒนาระบบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาการศึกษา ระดับปฐมวัย พ.ศ. 2561 แต่ละแห่งยังไม่มี การจัดระบบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่ไม่ได้ มาตรฐานเท่าที่ควร ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญให้การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ระดับ ปฐมวัย พ.ศ. 2561 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน คือ การที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ยังขาดความรู้ความเข้าใจ เรื่องระบบการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดน่าน ตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 และมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย พ.ศ. 2561 (สำนักงาน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดน่าน, 2563)

ดังนั้น ผู้วิจัยทราบถึงปัญหาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จึงสนใจศึกษาสภาพ การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน เพื่อใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงการคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นตามลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ตามความเห็นของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. ครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน แตกต่างกัน
2. ครูที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำนวน 528 คน แบ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 45 คน และครู จำนวน 483 คน (ชมรมบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดน่าน, 2562)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน แบ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 25 คน และครู จำนวน 201 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 226 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการเปิดตารางประมาณการขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, p. 608)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ตามมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของเด็ก

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

มาตรฐานที่ 3 การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.1 วุฒิการศึกษา

1.1.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี

1.1.2 ปริญญาตรี

1.1.3 สูงกว่าปริญญาตรี

1.2 ประสบการณ์การทำงาน

1.2.1 ต่ำกว่า 5 ปี

1.2.2 ระหว่าง 5-10 ปี

1.2.3 ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย พ.ศ. 2561 มีจำนวน

3 มาตรฐาน ดังนี้

2.1 มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของเด็ก

2.2 มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

2.3 มาตรฐานที่ 3 การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายเฉพาะของคำที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง บุคคลที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คัดเลือกและแต่งตั้งจากครูผู้ดูแลเด็ก เพื่อปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากร และดำเนินงาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่ให้การอบรม จัดส่งเสริม และจัดประสบการณ์ พัฒนาการเรียนรู้ให้เด็กเล็กมีความพร้อม ด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ

3. มาตรฐานการศึกษาของชาติ หมายถึง ระเบียบ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย ตามบริบทของท้องถิ่นและของสถานศึกษา แต่มีจุดหมายร่วม คือ “ธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก” สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติการเมือง ต่อไปได้

4. มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย หมายถึง มาตรฐานการศึกษามุ่งพัฒนาการ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีกระบวนการบริหารและการจัดการ สถานศึกษาที่ครอบคลุมทุกด้าน มีการจัดการประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและสอดคล้องตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ดังนี้

4.1 มาตรฐานคุณภาพของเด็ก หมายถึง เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา แข็งแรงสุขนิสัยที่ดี ดูแลความปลอดภัยของตนเอง ควบคุม แสดงออกทางอารมณ์ ช่วยเหลือตนเองเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมสื่อสารได้ มีทักษะการคิด พื้นฐาน และแสวงหาความรู้ได้

4.2 มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ หมายถึง การดำเนินการ บริหารและจัดการสถานศึกษา มีหลักสูตรสถานศึกษาที่ยืดหยุ่นสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ที่ครอบคลุมด้านวิชาการ ด้านครู และด้านบุคลากร ด้านข้อมูล สารสนเทศ ด้านสภาพแวดล้อมและสื่อเพื่อการเรียนรู้และด้านระบบประกันภายใน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีการกำกับติดตาม การดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นใจต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา

4.3 มาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ หมายถึง การจัด ประสบการณ์ให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุล เต็มศักยภาพรู้จักเด็กเป็นรายบุคคลและ สร้างโอกาสให้เด็กทุกคนได้รับประสบการณ์ตรงเล่นและลงมือกระทำผ่านประสาทสัมผัส จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ใช้สื่อและเทคโนโลยี ที่เหมาะสมกับวัยมีการติดตามและ ประเมินผลพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบ

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ผู้บริหารและสถานศึกษาได้ข้อมูลและแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
2. ครูได้แนวทางปฏิบัติเพื่อใช้ในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาการวิจัย เรื่อง สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการทำวิจัย ดังนี้

1. การจัดการศึกษาปฐมวัย
2. การบริหารงานวิชาการ
3. สมรรถนะครูไทยในศตวรรษที่ 21
4. แนวคิดของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
5. มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ
6. ข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การจัดการศึกษาปฐมวัย

ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย

สนอง สุตสะอาด (2540 อ้างอิงใน อรพรรณ รัตนวงศ์, 2551) ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาปฐมวัย หมายถึง เป็นวัยของการศึกษาของเด็กที่อยู่ในวัยก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา คือ เด็กที่มีอายุระหว่าง 0-6 ปี มีความสามารถตามการวางรากฐานทางการศึกษาให้แก่เด็กในระยะเริ่มต้น ซึ่งถือว่าสำคัญมาก ถ้าหากเพราะว่าวางรากฐานให้แก่เด็กได้ดำเนินงานโดยมีเจตคติที่ถูกต้อง มีนิสัยที่ดีและความเหมาะสมกับวัยของเด็ก ก็จะทำให้เด็กเกิดการพัฒนาไปได้อย่างเต็มที่ทุกด้าน

ทัศนาก้าวพลอย (2544 อ้างอิงใน สมบัติ สิงห์คำ, 2550) ให้คำจำกัดความการศึกษาเด็กปฐมวัยไว้ว่า การศึกษาเด็กปฐมวัย หมายถึง การให้การศึกษแก่เด็กวัยเริ่มต้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาการในทุกด้าน ได้แก่ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจและด้านสังคม ดังนั้น การคิดในวัยนี้จึงมีความสำคัญ เป็นพื้นฐานของการพัฒนาบุคคลให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545 อ้างอิงใน อรพรรณ รัตนวงศ์, 2551) ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก 6 ขวบ เป็นการจัดการศึกษา

เพื่อการดูแล สร้างเสริมให้เด็กพัฒนาเต็มศักยภาพด้วยการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ชัดแจ้ง ลักษณะการจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งไปที่การพัฒนาเด็ก โดยการจัดการเรียนการสอนให้ตรงระดับพัฒนาการตามวัย และส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวมให้ตรงกับความต้องการและความสนใจ พร้อมทั้งสร้างความพร้อมให้เด็กเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ มีพหุปัญญา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548, หน้า 3) ให้ความหมายของการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า เป็นการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มุ่งสนับสนุนเด็กทุกประเภท และเน้นการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์ประสานงานให้บริการทางวิชาการ เป็นแหล่งศึกษา วิจัย ทดลอง และพัฒนาการศึกษาปฐมวัย ให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม

สมบัติ สิงห์คำ (2550, หน้า 15) ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาที่จัดกับเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิดจนถึง 5 ปี เป็นการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมพัฒนาการของเด็กแต่ละคนให้มีความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและ ให้เป็นคนดีมีคุณธรรมมีระเบียบวินัย มีค่านิยมที่ดีงาม มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมในอนาคต

อรพรรณ รัตนวงศ์ (2551, หน้า 9) การจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่สำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพและการพัฒนาทางสมอง ซึ่งจะต่างไปจากการศึกษาระดับอื่นเพื่อมุ่งหวังให้เด็กได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เพื่อเป็นพื้นฐานในการที่จะก้าวเข้าสู่ระดับประถมศึกษา ซึ่งถือเป็นจุดสำคัญที่ควรมีการจัดโปรแกรมการศึกษาและวางแผนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาให้กับเด็กเล็กที่มีอายุไม่เกิน 6 ปี เป็นการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้านให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กได้มีการพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา รวมถึงการเข้าสู่สังคมที่กว้างขึ้น

ความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย

เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี เป็นระยะที่เด็กเกิดการเรียนรู้มากที่สุดในชีวิต และเริ่มเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว สนใจ อยากรู้ อยากรู เห็น มีการเลียนแบบผู้ใหญ่ สิ่งที่เด็กเรียนรู้เหล่านี้ มีอิทธิพลต่อชีวิตในอนาคตของเด็กเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Freud, 1951) เชื่อว่า ประสบการณ์ช่วงอายุที่มีความสำคัญในวัยเด็ก จะมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ กล่าวคือ ช่วงอายุในวัยเด็กปฐมวัย

หากเด็กไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอในขั้นใดจะทำให้เกิดการชะงัก ซึ่งจะทำให้เกิดผลของพฤติกรรมถดถอย มีปัญหาต่อการพัฒนาของเด็ก เกิดความคับข้องใจ ส่วนอีริกสัน (Erikson, 1963) ได้ให้ความเห็นว่า เด็กวัย 3-5 ปี เป็นวัยที่กำลังเรียนรู้ต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว หากสภาพแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ ช่วยสร้างเสริมให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดี เด็กจะเกิดความเชื่อมั่นมีความคิดริเริ่ม ถ้าสิ่งแวดล้อมไม่เหมาะสมเด็กก็จะเกิดความคับข้องใจ มองโลกในแง่ร้าย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ในด้านพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย Bloom ได้ทำการวิจัย พบว่า สติปัญญาของเด็กจะพัฒนาถึงร้อยละ 50 เมื่ออายุ 40 ปี โดยไม่ใช้วิธีบังคับ และจะเจริญถึงร้อยละ 80 เมื่ออายุ 8 ปี ส่วนอีกร้อยละ 20 จะพัฒนาในช่วงอายุ 8 ปีขึ้นไป ซึ่งชี้ให้เห็นว่า สติปัญญาของเด็กในวันนี้มีการพัฒนาในอัตราที่สูงสุด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 5 อ้างอิงใน อรพรรณ รัตนวงศ์, 2551, หน้า 10)

นงนเรศ ธรรมบวร (2546, หน้า 191) ให้ความสำคัญของการศึกษาระดับปฐมวัยไว้ว่า เป็นการจัดการศึกษาก่อนภาคบังคับที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในอันที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องและเหมาะสม สอดคล้องกับวัย และพัฒนาการเพราะเป็นวัยที่มีอัตราในการเจริญเติบโตสูงสุด สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่ หากได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่ถูกต้อง

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2549, หน้า 19) ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับความสำคัญในการจัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัยไว้ว่า เป็นการศึกษามีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา คุณธรรม และจริยธรรม ที่พึงประสงค์อยู่ร่วมในสังคมอย่างปกติสุข ให้มีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พัชรี ชุ่มสวัสดิ์ (2551, หน้า 7-8) กล่าวว่า การจัดการศึกษาให้กับเด็กระดับปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่สำคัญที่สุดของชีวิตที่จะสามารถเรียนรู้ และสร้างพัฒนาการทุกด้านของตนเองให้ครบถ้วนทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และจิตใจ อารมณ์ เพื่อพร้อมที่จะเตรียมรับกับประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่แทรกซ้อนเข้ามาในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ถ้าเด็กคนใดที่ไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องและเหมาะสมในวัยนี้ ย่อมส่งผลทำให้การเรียนรู้ในระยะต่อไป ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

จากความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยให้กับเด็กช่วงอายุ 3-5 ปี มีความสำคัญต่อการวางรากฐานของชีวิต เด็กต้องได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างต่อเนื่อง และถ้าหากเด็กได้รับ

การอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสม เด็กจะสามารถพัฒนาพร้อมที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยจะมีประสบความสำเร็จสูงสุด และมีประสิทธิภาพหรือไม่นั้น เป็นสิ่งที่ผู้บริหารต้องตระหนักถึงหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งได้มีหน่วยงานและนักการศึกษาได้ให้หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 5) กำหนดแนวทางหลักการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ว่า เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการตลอดจนการเรียนรู้อย่างเหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นตอนของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุล และเต็มศักยภาพ โดยกำหนดหลักการ ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท
 2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล วิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย
 3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย
 4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
 5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 5-7) ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยว่าควรประกอบไปด้วย

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม
2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก
3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
4. การบูรณาการเรียนรู้
5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
6. ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับผู้เลี้ยงดูเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548, หน้า 5) ให้แนวทางในหลักการจัดการศึกษาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบไว้ว่า การจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย

ต้องครอบคลุมงานสำคัญ 4 งาน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ยังเน้นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาครอบครัวครบทุกประเภททั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลและเน้นเด็กเป็นสำคัญ

การจัดการศึกษา จัดหลักการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม ตามความเป็นอยู่จริงของเด็ก โดยมีผู้ใหญ่ในชุมชนเป็นผู้เชื่อมโยงองค์ความรู้ต่าง ๆ แก่เด็ก ทั้งยังเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาอย่างเป็นองค์รวม โดยผ่านการเล่นซึ่งเป็นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็ก และผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยเด็กเล็กโดยมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีของการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ในการเรียนรู้ที่สามารถดำรงในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข ซึ่งต้องได้รับการประสานความร่วมมือจากครอบครัว ชุมชน และโรงเรียน

แนวทางดังกล่าวข้างต้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักประสานพัฒนาทางการจัดการศึกษาท้องถิ่นได้นำมาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็กโดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญาและคุณลักษณะโดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับ ซึ่งต้องเป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาสและเด็กพิเศษ

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งควรอยู่ในสภาพแวดล้อมด้วยธรรมชาติ ตอบสนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและนอกห้องเรียน ต้องสะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลายมีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อที่มาจากธรรมชาติและวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยเด็กมีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง สภาพแวดล้อมใกล้ตัว และโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งครูผู้ดูแลต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ออกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกที่ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแล และรับผิดชอบ เพื่อจะได้วางแผนสร้างสภาพแวดล้อมและกิจกรรมต่าง ๆ ได้เหมาะสม นอกจากนี้ ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงการใช้เทคนิค การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็ก

4. การบูรณาการการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย ยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้ดูแลเด็กควรวางแผนการจัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญอย่างเหมาะสมกับวัย

5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ครูผู้ดูแลเด็กควรสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่า ได้บรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตสามารถบอกได้ว่า เด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ซึ่งจะช่วยครูผู้ดูแลเด็กในการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่ให้เห็นพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล ความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน และยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

6. ความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้ดูแลเด็กและครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเติบโตขึ้นมา ครูผู้ดูแลเด็ก พ่อแม่ และผู้ปกครองเด็ก ต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลหาความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการพัฒนาตามหลักการจัดหลักสูตรให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน

สมบัติ สิงห์คำ (2550, หน้า 27) ให้ความหมายของหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยนั้นโรงเรียนจะต้องจัดโรงเรียนให้เหมาะสมกับปรัชญาวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดการศึกษา ดังนี้

1. มุ่งเน้นให้ครูพัฒนานักเรียน ช่วยเหลือนักเรียนให้เจริญเติบโตทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม และร่างกาย
2. มีการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กในทุกด้าน
3. มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น อบอุ่นสบาย ไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน
4. มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลาย จัดประสบการณ์และกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
5. ครูจะต้องเป็นผู้ให้การสนับสนุนและเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
6. ครูจะต้องสังเกตและประเมินการสอนของตน

7. พัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก มีความสัมพันธ์กับครอบครัวของเด็ก ผู้ปกครองจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทาความเข้าใจพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก

อรพรรณ รัตนวงศ์ (2551, หน้า 13) ให้ความหมายไว้ว่า หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างรอบด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัยและตามความสามารถของแต่ละบุคคลทั้งยังให้ครอบครัวชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

กฤติมา ไทยหนุ่ม (2553, หน้า 9) ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาปฐมวัยจะต้องจัดให้ครอบครัวเด็กทุกประเภท โดยยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย พัฒนาเด็กโดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่เหมาะสมกับวัย จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

เบญจพร อัครนิจ (2555, หน้า 44-45) ได้กล่าวถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นว่า จะต้องเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพโดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผลต่อคุณภาพการสอนของบุคลากรทางการศึกษา มีผลต่อคุณภาพทางการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงการสร้างเชื่อมั่นให้ผู้ปกครองของเด็กเล็กว่าสถานศึกษาจะสามารถบริหารจัดการทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางการจัดการศึกษาท้องถิ่นให้เกิดประสิทธิภาพนั้น จะต้องประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ท้องถิ่น รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะในเรื่องของการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษานั้นจะต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการเรียนการสอน และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ที่สำคัญคือ จะต้องมีการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการศึกษานั้นควรมีงบประมาณ บุคลากร เครื่องมืออุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างพอเพียง มีมาตรฐานในการบริหารงาน มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน มีการติดต่อประสานงานอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ และที่สำคัญคือต้องส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถในการเรียนของเด็กต่อไป

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยต้องจัดให้เหมาะสมกับความแตกต่างของเด็กแต่ละคน รวมถึงให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมที่เด็กได้อาศัยอยู่ โดยยึดหลักการอบรมเลี้ยงดู ปกป้องพฤติกรรมที่ส่งผลดีกับตัวเด็กเองโดยผ่านการเรียนรู้ผสมกับการเล่นการทำกิจกรรม เพื่อการนำไปสู่พัฒนาการที่เป็นลำดับขั้นตอนอย่างมีคุณภาพ

รูปแบบของการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยนั้นมีการจัดได้หลากหลายรูปแบบด้วยกัน ซึ่งได้มีนักการศึกษาให้ความเห็นในการจัดรูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ ดังนี้

พรสวรรค์ วีระยุทธศิลป์ (2540 อ้างอิงใน สมบัติ สิงห์คำ, 2550) ได้ให้ความเห็นว่าเป็นรูปแบบการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยใน 10 ปี ข้างหน้า ควรเป็น ดังนี้

1. ควรได้เรียนรู้จากตัวอย่างบุคคลที่ดีและสะสมประสบการณ์ที่สร้างสรรค์ให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดี
2. เด็กควรได้เรียนรู้และยอมรับความจริงของตนเองและสังคมแวดล้อมที่เกิดขึ้นซึ่งเด็กจะเรียนรู้อย่างมีเหตุผล

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542, หน้า 19–20 อ้างอิงใน อรพรรณ รัตนวงศ์, 2551, หน้า 13) กล่าวไว้ว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กตั้งแต่แรกเกิด ถึง 8 ขวบ ยกเว้นบางประเทศ เช่น ประเทศไทยอายุ 0–6 ปี ที่กำหนดขึ้นที่บ้าน ศูนย์บริการหรือโรงเรียนก็ได้ โดยรูปแบบของการจัดนี้ จำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ จัดที่บ้าน (Home-based Programs) หมายถึง การจัดการดูแลที่พ่อกับแม่ที่บ้านกับอีกลักษณะหนึ่งคือ จัดสถานบริการ (Center-based Programs) เป็นบริการเด็กกลุ่มใหญ่ ซึ่งในการจัดบริการจำแนกตามอายุได้ 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มเด็กทารก (อายุ 2 ขวบแรก)
2. กลุ่มเด็กเล็ก (อายุ 2–4 ขวบ)
3. กลุ่มเด็กอนุบาลและประถมต้น (อายุ 5–8 ขวบ)

ด้วยลักษณะความแตกต่างของกลุ่มเด็ก ทำให้สถานบริการและโรงเรียนมีความแตกต่างกัน เพื่อให้สอดคล้องกับ 8 ขวบแรก ที่มีพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แต่ละขวบปี มีความแตกต่างและก้าวหน้าของพัฒนาการที่ต่างกันมากด้วยเหตุนี้ทำให้การดูแล การเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แต่ละวัยต่างกัน เป็นเหตุให้มีรูปแบบของการจัดสถานบริการแตกต่างตามวัยของเด็ก ซึ่งอาจจำแนกเป็นกลุ่มได้ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สถานที่ที่รับดูแลและเลี้ยงเด็กเล็ก (Nursery) เป็นบริการการดูแลเด็กจำแนกได้เป็นลักษณะดังนี้

1. ศูนย์ดูแลเด็ก (Child Care Centers) เป็นสถานที่รับดูแลเด็กเพื่อการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ ที่ต้องทำงานกลางวัน โดยศูนย์จะเน้นการเลี้ยงดูแก่เด็กมากกว่า การให้การศึกษา วัยของเด็กที่รับดูแลอาจเริ่มตั้งแต่วัยทารกเป็นต้นไป หรือรับเฉพาะเด็กเล็ก บริหารอาจจัดให้เฉพาะกลางวัน เรียกว่า ศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน (Day-care Center) หรือตลอด 24 ชั่วโมง

2. บ้านรับเลี้ยงเด็ก (Family Day Care) เป็นครอบครัวที่เปิดบริการรับเลี้ยงเด็ก กลางวันส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ รับเด็กประมาณ 7-12 คน อาจเป็นลูกญาติ ลูกเพื่อน ลูกเพื่อนบ้าน โดยเลี้ยงควบคู่กับลูกตนเอง การดูแลให้การกินอยู่ตามปกติ รับผิดชอบดูแลทุกวัน หรือดูแลเป็นชั่วโมง เฉพาะช่วงที่ผู้ปกครองไปธุระ

กลุ่มที่ 2 โรงเรียนเตรียมก่อนเข้าอนุบาล เป็นโรงเรียนที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุน การเตรียมเด็กในการเข้าโรงเรียนอนุบาล

กลุ่มที่ 3 โรงเรียนอนุบาล เป็นบริหารการเรียนการสอนเพื่อเตรียมเด็กเข้าเรียน ในระดับประถมศึกษา รับตั้งแต่อายุ 3-6 ขวบ โดยมี 3 ชั้นเรียน คือ อนุบาล 1 อนุบาล 2 และอนุบาล 3 เป็นการจัดการศึกษาที่รัฐและเอกชนจัดทำขึ้น ไม่นับเป็นการศึกษาบังคับ

กลุ่มที่ 4 โรงเรียนเตรียมชั้น ป.1 (Pre-first Grade หรือ Junior First Grade) เป็นโรงเรียนที่จัดขึ้นสำหรับเด็กที่ไม่มีโอกาสเข้าเรียนชั้นอนุบาล ได้เข้าเรียนเพื่อปรับตัวก่อน ขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เปิดรับเด็กอายุ 6-7 ปี สำหรับประเทศไทยรู้จักกันในนาม ชั้นประถมเตรียม หรือ เตรียมชั้นประถมปีที่ 1

กลุ่มที่ 5 โรงเรียนสำหรับเด็กป่วย (Hospital School) โรงพยาบาลบางแห่งจะจัด โรงเรียนในโรงพยาบาลสำหรับเด็กเพื่อได้ศึกษาเล่าเรียน หรือทบทวนบทเรียนขณะอยู่ โรงพยาบาล สำหรับเด็กป่วยจะจัดเป็นห้องเล่น (Playroom) เป็นห้องที่จัดเตรียมให้ประโยชน์ สำหรับการศึกษาศึกษาของเด็ก โดยเด็กได้มาเล่นและเรียนรู้ที่ห้องเล่นนี้ แต่บางครั้งผู้จัดอาจต้องไป บริการถึงเตียงหรือห้องเด็กป่วย ซึ่งจะใช้ในกรณีที่เด็กป่วยไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ โรงพยาบาลเด็กเป็นโรงพยาบาลหนึ่งที่มีการจัดห้องเล่น และการบริการเครื่องเล่นที่เตียง โดยผู้สอนเป็นทั้งครูและพยาบาล

ระบบบริหารจัดการศึกษา

1. ความหมายของการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ระบุความหมายของการศึกษา ไว้ว่า การศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและ สังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตความหมาย ของการศึกษา มี 2 ส่วน ดังนี้

1. ส่วนที่หนึ่ง คือ กระบวนการเรียนรู้ของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอด ความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม ฉะนั้นการศึกษาจึงเป็นกระบวนการ

เรียนรู้ที่ต้องมีการจัดเพราะการถ่ายทอดความรู้ก็ดี การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรมก็ดี คงจะเกิดขึ้นโดยไม่มี การจัดของสมาชิกในสังคมคงจะเป็นไปไม่ได้ นอกจากนั้นแล้วกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวยังต้องเป็นไปเพื่อความเจริญของงามของบุคคล และสังคม หากกระบวนการเรียนรู้มีผลตรงกันข้าม ก็มีใช้การศึกษาตามความหมายนี้

2. ส่วนที่สองของความหมาย คือ การศึกษา หมายถึง การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิทยาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เช่น การวิจัย ค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ ทางสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการสร้างองค์ความรู้ต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

สุรพงษ์ คงสัตย์ (2554) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการให้ส่งเสริม ให้บุคคลเจริญเติบโตและมีความเจริญงอกงามทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาจนเป็นสมาชิกของสังคมที่มีคุณธรรมสูง

หน่วยศึกษานิเทศก์ (2542) ได้ให้ความหมายของการศึกษาว่า การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของ “การเรียนรู้” โดยเป็นการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาและมีนัยของ “การจัดการ” อยู่ด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ในทางที่เป็นการพัฒนาจะทำให้เกิดการศึกษารับรู้ได้แต่การศึกษามีได้ก่อให้เกิดการเรียนรู้เสมอไป เช่น ผู้ที่เรียนรู้ด้วยตนเองจนมีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ อย่างแท้จริง ก็สามารถนำความรู้ดังกล่าวมาเทียบเข้าสู่ระบบการศึกษาได้ ในขณะที่ผู้ที่เรียนจบการศึกษาตามหลักสูตร อาจจะไม่เกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่ได้รับการศึกษามากก็ได้ ดังที่เราพบว่า ผู้ที่จบการศึกษาบางคนไม่เกิด การเรียนรู้ในสาขาวิชานั้น ๆ อย่างแท้จริง นอกจากนี้การศึกษายังมีความหมายทั้งนัยของการที่มีผู้ “จัดการ” ให้บุคคลได้รับการศึกษา เช่น ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอมีหน้าที่จัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย และนัยของการที่บุคคลศึกษาด้วยตนเอง จากความหมายที่หลากหลายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การศึกษา หมายถึง กระบวนการที่เกิดจากการเรียนรู้ การฝึกฝน การอบรม และสั่งสมเป็นประสบการณ์ เพื่อใช้ในการพัฒนาบุคคลให้มีความเจริญทางความคิดสติปัญญาและเป็นพลเมืองในสังคมที่มีคุณภาพ

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้หลายความหมาย คือ

1. การศึกษาคือชีวิต ไม่ใช่เตรียมตัวเพื่อชีวิต
2. การศึกษาคือความเจริญงอกงาม
3. การศึกษาคือกระบวนการทางสังคม

สรุปได้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคมโดยการถ่ายทอด ความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทาง วัฒนธรรม การสร้างสรรค์

จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการการสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ได้ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

สอดคล้องกับ วิทยากร เชียงกุล (2554) ได้ระบุว่า การจัดการศึกษาที่ดี มีจุดมุ่งหมายให้ผู้รับการศึกษาได้พัฒนาทักษะทางวิชาการและวิชาชีพ เป็นคนมีทั้งความรู้ที่ใช้งานได้ ในการแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง มีความสามารถในการนำความรู้ที่ได้เรียนมา แก้ไขปัญหาและพัฒนาทั้งชีวิตตนเอง ชุมชน และสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างเสมอภาค สร้างสรรค์ เป็นพลเมืองที่มีความฉลาดรอบด้านและมีวินัยความรับผิดชอบ รู้จักการใช้ชีวิตและทำงานร่วมกันกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระดับสูง สามารถพัฒนาอุปนิสัย ใจคอ ความคิด พฤติกรรมไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เพิ่มขึ้น

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชนองค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมมีการแสวงหาความรู้ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนชุมชนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

3. ระบบการศึกษา

หมวด 3 ระบบการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562

มาตรา 15 การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

(1) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

(2) การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

(3) การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน

มาตรา 16 การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่าสิบสองปีก่อนระดับอุดมศึกษา การแบ่งระดับและประเภทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็นสองระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา การแบ่งระดับหรือการเทียบระดับการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 17 ให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาภาคบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการนับอายุให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 18 การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

(1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทุกคนสามารถ เรียนรู้พัฒนาตนเอง ส่งเสริมให้สนับสนุนกระบวนการพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มีคุณภาพและเหมาะสมกับผู้เรียน เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ความหมายของการบริหารการศึกษา

เป็นการบริหารจัดการในด้านการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย ของความสำเร็จการบริหารการศึกษา ได้มีผู้กล่าวถึงและให้ความหมายการบริหารการศึกษา ดังนี้

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2542, หน้า 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคม ในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มี ค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุม สิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

ปรีดา ทิพย์มณี (2545, หน้า 13) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารการศึกษา เป็นกระบวนการต่าง ๆ ทางการศึกษาที่บุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันปฏิบัติ เพื่อมุ่งพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพภายใต้การใช้ทรัพยากรการบริหารที่เหมาะสมให้เกิดประโยชน์ สูงสุด

ชิต ปุริโสคม (2547, หน้า 112) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่กลุ่มคนหรือบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันดำเนินการให้เกิดกระบวนการ การเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม

ลำเรียง โภชนาธาร (2548, หน้า 12) ให้ความหมายว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง ความพยายามของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกันจัดกิจกรรมทางการศึกษา โดยใช้ กระบวนการทางการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์

ที่วางไว้อย่างชัดเจน เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา หน่วยงานแต่ละแห่ง จะต้องร่วมมือกันบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้ผู้รับบริการมีความพึงพอใจ

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินการจัดการศึกษาโดยกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมมือกัน ดำเนินการโดยใช้กระบวนการหรือวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสม บริหารทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อมุ่งพัฒนาสมาชิกของสังคมให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

การบริหารงานวิชาการ

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการไว้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

แนวคิดการบริหารงานวิชาการการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน การบริหารงานวิชาการถือเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารคือส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามที่กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มาตรฐานคุณภาพของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) รวมถึงมาตรฐานวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546

งานด้านวิชาการถือว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และคุณสมบัติที่ต้องการ ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจและรับผิดชอบ ในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนนำไปสู่ความสำเร็จของสถานศึกษา นักวิชาการให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการ ดังนี้

จรุณี เก้าเอี้ยน (2557) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ว่าการบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการต่อเนื่องของการจัดการศึกษาอยู่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา ซึ่งงานวิชาการเป็นภารกิจที่ต้องทำส่วนการบริหารงานวิชาการเป็นกิจกรรมการดำเนินงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

พระมหาบุญเสริม ธรรมทิโน (ทองศรี) (2554) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาทุกชนิดในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและมาตรฐานสูงสุดเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนตามภารกิจของสถานศึกษารวมถึงกระบวนการปฏิบัติกิจกรรมในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาระบบการเรียนรู้อของครูและนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม โดยผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันดำเนินการ และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อมาตรฐาน และคุณภาพทางการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกคน

ทัศนี วงศ์เย็น (2555) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

มนูญ เชื้อชาติ (2555) กล่าวว่า ความสำคัญของงานวิชาการได้ว่า งานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาที่สำคัญมากที่สุด เป็นงานหลักที่ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนและการจัดทำกิจกรรมทุกชนิด เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพที่ดี รวมทั้งการวัดและประเมินผลด้วย

ทัศนี วงศ์เย็น (2555) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

สุภัค โอฬ่าพิริยกุล (2556) กล่าวว่า การบริหารวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

ปรีชา จันทรมณี (2556) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน งานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานในสถานศึกษา

งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้คล่องตัว รวดเร็ว

โดยอิสระ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย

ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการสามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และหลักสูตรตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ท้องถิ่น ชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ เกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรมในสถานศึกษา และมีประสิทธิภาพงานวิชาการเป็นงานหลัก โดยมีจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายให้ไปสู่การมีคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้แตกต่างกัน ดังนี้

มิลเลอร์ (Miller, 1965) ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การจัดโปรแกรมการสอน การปฏิบัติตามโปรแกรมการสอน การวัดผลเพื่อติดตามการเรียนการสอน ทั้งของครูและนักเรียน และจะต้องจัดบริการการเรียนการสอน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยดี

ธวัชชัย สิงห์จันทร์ (2560) ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการต่าง ๆ ทางด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้งานพัฒนาคุณภาพครู และงานด้านบริหารหลักสูตร งานด้านวัสดุประกอบหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน และงานด้านการจัดการเรียนการสอน งานนิเทศการศึกษา งานห้องสมุด งานประเมินผลและวัดผลการเรียนรู้

อัญชลี โพธิ์ทอง (2561) ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานด้านหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดสื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทางด้านวิชาการของสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการอาจพิจารณาได้เป็น สองด้าน กล่าวคือ ในด้านที่เป็นกระบวนการดำเนินงานจะหมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรม ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่กระบวนการกำหนดนโยบายการวางแผนปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนตลอดจนการประเมินผลการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนและหากมองการบริหารวิชาการในดำเนินงานของสถานศึกษา การบริหารวิชาการ ได้แก่ การควบคุมดูแล หลักสูตรการสอน อุปกรณ์การสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกอบรมครู การศึกษาวิจัย การประเมินมาตรฐานสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพของสถานศึกษาการดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน

และการประเมินผลการเรียนการสอน ร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยมีการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

ความสำคัญของงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจุดมุ่งหมายของการบริหารวิชาการอยู่ที่การสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติตามที่ต้องการ งานวิชาการ เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความสำเร็จของโรงเรียน ความสำเร็จของโรงเรียนมักจะพิจารณาจากคุณภาพของผลผลิต คือ ตัวนักเรียน ดังนั้น คุณภาพของผลผลิตจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ด้านวิชาการของโรงเรียน การบริหารด้านวิชาการจึงเป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องรับผิดชอบในการใช้หลักการในการบริหารงานด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา เป็นงานที่มีความสำคัญ ไม่ว่าจะ เป็นโรงเรียนประเภทใดหรือโรงเรียนระดับใดก็ตาม เนื่องจากเป็นงานหลักในการบริหารสถานศึกษา มาตรฐานหรือคุณภาพของการศึกษามักจะได้รับการพิจารณาจากผลงานทางวิชาการเป็นสำคัญ มี นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ได้ดังนี้

สุนีย์ ชัยสุขสังข์ (2557) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตรและการเรียนการสอน พัฒนาทางวิชาชีพ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้และการประเมินผล

พระวิเชียร สีหาบุตร (2557) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจน การประเมินผลให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

สมิธ (Smith, 1971) ได้ศึกษาการใช้เวลาในการบริหารงานและการให้ความสำคัญของการบริหารงานในสถานศึกษา งานในความรับผิดชอบของผู้บริหาร โดยแยกงานออกเป็น 7 ประเภท พบว่า ผู้บริหารใช้เวลาในการบริหารงานแต่ละด้าน ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 40
2. งานบริหารบุคคล คิดเป็นร้อยละ 20
3. งานบริหารกิจการนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 20
4. งานบริหารการเงิน คิดเป็นร้อยละ 5
5. งานบริหารอาคารสถานที่ คิดเป็นร้อยละ 5
6. งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน คิดเป็นร้อยละ 5

7. งานบริหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 5

ศิริกุล นามศิริ (2562) ได้ให้ความสำคัญของงานวิชาการไว้ดังนี้ งานวิชาการหรืองานที่เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาในโรงเรียนที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติตรงตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กล่าวคือ เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

คัมภีร์ สุดแท้ (2556) ได้ให้ความสำคัญของงานวิชาการไว้ดังนี้ การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียนส่วนงานอื่นทุกอย่างมุ่งส่งเสริมงานวิชาการโรงเรียนให้มีความสมบูรณ์บรรลุวัตถุประสงค์ ที่มุ่งส่งเสริมคุณภาพของนักเรียนให้เป็นคนดีคนเก่งและมีความสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างสมบูรณ์

กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ (2554) ได้ให้ความสำคัญของงานวิชาการไว้ดังนี้ งานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารการศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น

กัมพล ชันทะวงษ์ (2555) ได้ให้ความสำคัญของงานวิชาการไว้ดังนี้การบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของผู้บริหารสถานศึกษาและโรงเรียน เพราะคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรสถานศึกษากระบวนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้การวัดผลและเทียบโอนผลการศึกษาและเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ดังนั้น การบริหารงานวิชาการจึงต้องพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

จากความหมายที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและผู้เรียน เมื่อผู้เรียนประสบความสำเร็จ เอื้อให้สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จเช่นเดียวกันความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ เป็นงานที่เป็นหัวใจหลักของสถานศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพการศึกษาเพื่อเกิดผลกับนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นที่ต้องการของสังคมและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข นักวิชาการได้ให้ความสำคัญของงานวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นงานที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร

หลักการบริหารวิชาการ

การบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาหรือโรงเรียน จะมีคุณภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการทั้งสิ้น ดังนั้นในการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีหลักการในการบริหารงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ

กฤตชญา วิเชียรเพริศ (2558) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับต้น บริหารจัดการหลักสูตรด้วยความเอาใจใส่เพื่อให้ผู้เรียนมีมาตรฐานตามคุณลักษณะและจุดหมายที่หลักสูตรกำหนด

จรรุณี เก้าเอี้ยน (2557) กล่าวถึง การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาจะสำเร็จบรรลุเป้าหมาย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ขึ้นอยู่กับเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเพื่อสร้างสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องให้ความร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมคิดร่วมรับรู้ ร่วมระดับประคอง ร่วมควบคุมตรวจสอบและร่วมประเมินผลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดไป

สุภักดิ์ โอฟ้าพิริยกุล (2556) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักของโรงเรียนประกอบด้วยขอบข่ายงานที่สำคัญที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัติ คือ หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การเรียนการสอน วัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน การส่งเสริมการสอน การวัดผลประเมินผล การนิเทศภายในและการประชุมอบรมทางวิชาการ ซึ่งงานโรงเรียนมีขอบข่ายที่กว้างขวางครอบคลุมกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน

จรรุณี เก้าเอี้ยน (2557) กล่าวถึง หลักการเบื้องต้นของการบริหารจะต้องมีข้อความที่ชัดเจน ดังนี้

1. ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน สังคมอย่างแท้จริง ให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม
2. สถานศึกษามุ่งผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยการส่งเสริมให้จัดกระบวนการเรียนรู้
3. มุ่งส่งเสริมให้สังคมและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกระบวนการเรียนรู้หลักสูตรรวมทั้งเป็นแหล่งการเรียนรู้และเครือข่าย

4. มุ่งจัดการศึกษาให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพ โดยจัดให้มีกระบวนการเรียนรู้และดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดการหลักสูตร และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้น ทั้งระดับสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา

5. มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา

กัมพล ชันทะวงษ์ (2555) ได้ให้หลักการบริหารงานวิชาการไว้ดังนี้ การบริหารงานวิชาการ คือ การบริหารงานหลักสูตร การบริหารงานการเรียนการสอน การบริหารการประเมินผลการเรียนการสอน การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ การบริหารการวิจัยและพัฒนา การบริหารโครงการทางวิชาการอื่น ๆ การบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการ และการบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการของสถานศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2555) การบริหารงานวิชาการ ถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษา คุณภาพ และมาตรฐานของสถานศึกษา จึงอยู่ที่งานด้านวิชาการ ซึ่งจะประกอบด้วยงานด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การจัดบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดสิ่งส่งเสริมงานด้านวิชาการ รวมถึงงานด้านการวัดและประเมินผล ขั้นตอนการดำเนินงานด้านวิชาการ จะมีขั้นการวางแผนงานด้านวิชาการ ขั้นการจัดและดำเนินการ และ ขั้นส่งเสริมและติดตามผลด้านวิชาการ หลักการบริหารงานด้านวิชาการ คือ หลักแห่งประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า หลักการบริหารงานวิชาการต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาโดยให้บุคลากรทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมทำให้มีคุณภาพ คำนึงถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความประหยัด การดำเนินงานวิชาการต้องอาศัยหลักดังกล่าวเพื่อพัฒนาให้บรรลุความสำเร็จและนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

กระบวนการบริหารงานวิชาการ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2554) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการนำวงจรเดมมิงมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษา ดังนี้

1. นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วนตามหลักสูตร มาตรฐานการศึกษา และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน
2. โรงเรียนมีทิศทางในการจัดการศึกษาที่ชัดเจนตามมาตรฐานกลางที่กำหนด โดยมีระบบบริหารคุณภาพ มีการทำงานที่เป็นมาตรฐานจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่าย

มีการแสดงความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาที่สามารถตรวจสอบได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

3. ชุมชนมีความมั่นใจในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เข้าร่วมจัดการศึกษาและ ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษา

4. สถานศึกษาและหน่วยงานที่รับผู้จัดการศึกษามีความมั่นใจและพึงพอใจ ในคุณภาพของผู้จบการศึกษา รับนักศึกษาเข้าศึกษาต่อหรือทำงาน

ปิยะนาถ ไชยวุฒิ (2562) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของกระบวนการบริหารตามวงจร เดมมิ่งว่า กระบวนการจัดการเป็นสิ่งหนึ่งที่ยากที่สุดสำหรับผู้บริหาร ทั้งนี้ เพราะผู้บริหาร ไม่มุ่งเน้นกระบวนการ ทุกคนมุ่งไปที่งาน กิจกรรม คน โครงสร้าง แต่ไม่มุ่งที่กระบวนการ จัดการที่สถานศึกษาควรจะนำมาใช้ในการบริหารคุณภาพ คือ การควบคุมคุณภาพโดยใช้ วัฏจักรบริหารคุณภาพของเดมมิ่งในกิจกรรมต่าง ๆ ทุกระดับ

สมาน ศรประสิทธิ์ (2548 อ้างอิงใน ปารินารถ จันทร์ไมตรี, 2561) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของกระบวนการบริหารตามวงจรเดมมิ่งว่า การทำงานในแบบครบวงจร ที่ครอบคลุมตั้งแต่กำหนดการทำงานและจัดทำเค้าโครงของการทำงาน ควบคุมไปถึง การปฏิบัติงานตามแผนงาน หรือนำเอาแผนที่ได้กำหนดไว้ไปปฏิบัติและครอบคลุมถึง การควบคุม กำกับ ตรวจสอบ และติดตามประเมินผลในที่สุด ช่วยให้การบริหารของหน่วยงานนั้น มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนและรายละเอียดในการดำเนินงานที่ชัดเจน เนื่องจากการนำวงจรเดมมิ่งมาใช้ในการบริหารงานมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีขั้นตอนและมีรายละเอียดในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทุกระดับที่ชัดเจน เพื่อพัฒนา ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการของสถานศึกษาให้ไปสู่มาตรฐานหรือตามเป้าหมาย ที่สถานศึกษากำหนดกระบวนการบริหารวิชาการ ซึ่งมีนักวิชาการได้ศึกษาไว้ โดยมี รายละเอียดดังนี้

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2562) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การนำวงจรเดมมิ่งไปใช้ใน กระบวนการบริหาร มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบ การแก้ไข

กล่าวคือ วงจรคุณภาพ (PDCA) เป็นกิจกรรมที่จะนำไปสู่การปรับปรุงงานและการควบคุมอย่างเป็นระบบอันประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การนำแผนไปปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act)

บรรจง จันทมาศ (2556) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการทำงานของวงจรเดมมิ่งว่าเป็นขั้นตอนที่จำเป็นต้องปฏิบัติกันอย่างต่อเนื่องไม่สิ้นสุด คือ Planning–Doing–Checking–Acting สำหรับรายละเอียดของการทำงานแต่ละขั้นตอนมี ดังนี้

1. เตรียมแผนงาน
2. ลงมือปฏิบัติตามแผนงาน
3. ตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน
4. ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

แจ่ม ชาราวร (2558) กล่าวว่า กระบวนการบริหารตามวงจรเดมมิ่งประกอบด้วย

1. การวางแผน (Plan-P) การวางแผนงานจะช่วยพัฒนาความคิดต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่รูปแบบที่เป็นจริงขึ้นมาในรายละเอียดให้พร้อมในการเริ่มต้นลงมือปฏิบัติ

2. การปฏิบัติตามแผน (Do-D)

3. การตรวจสอบผลการปฏิบัติการ (Check-C) การตรวจทำให้รับรู้สภาพการณ์ของงานที่เป็นอยู่ เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผน

4. การแก้ไขปัญหา (Action-A) ผลของการตรวจสอบหากพบว่าเกิดข้อบกพร่องขึ้น ทำให้งานที่ได้ไม่ตรงตามเป้าหมาย หรือผลงานไม่ได้มาตรฐาน

ธีระ รุญเจริญ (2560) กล่าวว่า วงจรคุณภาพ PDCA ประกอบด้วยขั้นตอนในการปฏิบัติ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Plan) การดำเนินการตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการแก้ไขปรับปรุง (Ac)

สรุปได้ว่า กระบวนการและหลักการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน ส่งเสริมพัฒนาด้านงานวิชาการให้ครู โดยจัดให้มีการนิเทศการอบรมสัมมนาทางวิชาการ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นแบบอย่างที่ดีและมีบทบาทเป็นผู้นำทางวิชาการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคน เสริมสร้างขวัญกำลังใจอย่างทั่วถึง รวมทั้งสนับสนุน ให้ครูมีความก้าวหน้าในอาชีพเป็นครูมืออาชีพ

ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ

ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษา ตามหลักสูตร ให้บรรลุเป้าหมาย นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายและกล่าวถึงขอบข่ายงานวิชาการไว้หลายประการ ซึ่งมีทั้งแตกต่างกัน และคล้ายคลึงกัน ดังนี้

กมล ภูประเสริฐ (2544) ได้กล่าวไว้ว่า ขอบข่ายของการบริหารวิชาการ คือ

1. การบริหารหลักสูตร ได้แก่ การจัดให้มีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1.1 การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางระดับประเทศ ที่ได้กำหนดเดียวกับมาตรฐานการเรียนรู้โดยจัดเป็นกลุ่ม ๆ ไว้เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางนี้มีประโยชน์ต่อสถานศึกษาตรงที่ช่วยให้บุคลากรของสถานศึกษาได้ศึกษาหลักสูตรแกนกลางโดยละเอียด เพื่อจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้รายปีและรายภาคต่อไป นอกจากนี้จะช่วยให้เกิดแนวคิดที่ว่า สถานศึกษาจะมีแนวโน้มการจัดมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับชุมชนและท้องถิ่นของตนในสวนใดบ้าง

1.2 การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ทรัพยากร สภาพการดำรงชีวิตและปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและท้องถิ่น โดยตรงแต่เนื่องจากมาตรฐานการเรียนรู้ให้หลักสูตรแกนกลางจะเขียนไว้ครอบคลุมค่อนข้างมาก ถ้าสถานศึกษาเห็นว่า มาตรฐานการเรียนรู้มีอยู่แล้ว อาจกำหนดเฉพาะสาระการเรียนรู้เฉพาะท้องถิ่นที่จำแนกตามช่วงชั้น

1.3 การกำหนดหลักสูตรสถานศึกษาเป็นการนำผลงานในข้อ 1.1 และ 1.2 มาจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้เป็นรายปีกำหนดเวลาเรียนให้เหมาะสม สำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จะต้องกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้เป็นรายภาค และกำหนดหน่วยกิตให้เหมาะสม

1.4 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยเฉพาะระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มัธยมศึกษาปีที่ 3 ต้องนำเอกสารสาระการเรียนรู้ตามข้อ 1.3 ที่เกี่ยวเนื่องกันมาบูรณาการเป็นการเรียนรู้ย่อย ๆ เพื่อสะดวกแก่การเรียนการสอนที่สัมพันธ์กัน แต่ละหน่วยการเรียนรู้จะประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้และเวลาเรียน ซึ่งเมื่อรวมทุกหน่วยเข้าด้วยกัน จะสมบูรณ์ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ เป็นรายภาคหรือรายปีแต่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ต้องทำเป็นรายวิชา นอกจากนั้นยังต้องดำเนินงานอื่น ๆ ตามที่กำหนดด้วย

2. การบริหารการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดให้มีการดำเนินงานต่อไปนี้

2.1 การรวบรวม วิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ กิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ ปฏิบัติจริง การให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ ความเข้าใจ การสอบถาม จากการอ่าน จากการค้นคว้าจาก แหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อนำมาสรุปเป็นความรู้ ความเข้าใจของตนเอง การให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงาน ปฏิบัติการทดลองเพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะกระบวนการและสรุปผลงานของตนเอง การให้ผู้เรียน ได้คิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีเหตุมีผล

ในขณะเดียวกันต้องการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางด้านค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมควบคู่ไปด้วย สิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวนี้ล้วนเป็นความต้องการในการปฏิรูปการศึกษาทั้งสิ้น

2.2 การกำหนด การเตรียมการ และการจัดหาสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ เครื่องใช้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน เมื่อกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ สื่ออุปกรณ์ก็จะเป็นสิ่งที่นักเรียนใช้ปฏิบัติ เช่น การเตรียมห้องปฏิบัติการต่าง ๆ หนังสือค้นคว้าที่จัดให้ในการสอนแต่ละหน่วยการเรียนรู้ การเตรียมคำถามที่จะใช้กระตุ้นความจำ การเตรียมขั้นตอนการปฏิบัติที่จะช่วยพัฒนาความคิด เป็นต้น เนื่องจากโรงเรียนทั้งหลายมีสื่อการเรียนการสอนอยู่มาก จากการรวบรวม จัดหาและสะสมมาตลอด จึงควรมีการสำรวจสิ่งที่มีอยู่แล้วก่อนที่จะเตรียมการจัดหา สิ่งที่ยังขาดแคลนตามกำลังสถานศึกษาต่อไป ทั้งนี้ควรเน้นสื่อที่มีในท้องถิ่นก่อน

2.3 การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้หรือวิชาตามแนวคิดในปัจจุบันต้องการให้มาประเมินผลการเรียนตามสภาพจริงซึ่งเป็นการประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดเน้นของกิจกรรมการเรียนการสอน เมื่อให้ผู้เรียนค้นคว้า ทดลองปฏิบัติในสิ่งต่าง ๆ ก็ควรประเมินจากการปฏิบัติและผลงานที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจอาจแตกต่างกันไปสำหรับผู้เรียนแต่ละคน ไม่สามารถประเมินโดยใช้แบบทดสอบในทุก ๆ เรื่องเหมือนแต่ก่อน ประกอบกับแต่ละหน่วยการเรียนรู้/รายวิชามีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ไว้แล้ว การประเมินจึงต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการ เรียนรู้นั้น ๆ ด้วย

2.4 การจัดแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนแต่ละคน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรสถานศึกษา จัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ซึ่งมีลักษณะของการบูรณาการอยู่แล้ว ฉะนั้น ผู้สอนแต่ละคนสามารถนำเอาผลงานจากข้อ 2.1-2.3 มาใช้ในการจัดทำแผนการสอนเชิงบูรณาการได้โดยตรง

2.5 การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอน หรือแผนการจัดการเรียนรู้โดยการเยี่ยมชั้นเรียน หรือการประชุมปรึกษาหารือกันเป็นระยะ

2.6 การร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอน โดยการนิเทศภายในการพัฒนา บุคลากร การส่งเสริมด้านสื่อการเรียนการสอน และแสวงหาความช่วยเหลือจากแหล่งภายนอกสถานศึกษา

3. การบริหารการประเมินผลการเรียน ได้แก่ การจัดให้มีการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

3.1 การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้/รายวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อการพิจารณาในการเตรียมการขั้นต่อไป ทั้งนี้ ต้องคำนึงตัวบ่งชี้ที่กำหนดในมาตรฐานการเรียนรู้ด้วย

3.2 การกำหนดวิธีการ และเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการเตรียมการในการสร้างเครื่องมือ กำหนดวิธีการที่เป็นระบบในขั้นนี้ควรกำหนดช่วงเวลาในการประเมินผลการเรียนรู้ระหว่างดำเนินการสอน การประเมินปลายภาคเรียนและปลายปีด้วยเพื่อความสะดวกในการสังเกตการปฏิบัติงานของผู้เรียนและรวบรวมผลงานของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อแสดงถึงความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

3.3 การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการประเมินผลการเรียนตามวิธีการและเครื่องมือที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งการดูให้มีการบันทึกผลการเรียนและรวบรวมผลงานของนักเรียนตามเวลาที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ

3.4 การจัดทำหลักฐานการศึกษาตามที่กระทรวง/กรม/หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดไว้

3.5 การนำผลการประเมินไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนแต่ละคนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการประเมินที่ต้องการใช้ผลการประเมินเพื่อการพัฒนา ไม่ใช่การตัดสิน ได้-ตก ของผู้เรียนแต่อย่างใด

3.6 การกำหนดรูปแบบ ระยะเวลาการรายงานผลการเรียนรู้ ทั้งการรายงานผู้ปกครองระหว่างปี และการรายงานผลของสถานศึกษาช่วงปลายปีต่อสาธารณะและหน่วยงานต้นสังกัด

4. การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้แก่ การจัดให้มีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

4.1 การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในที่มีหลักการนำสถานศึกษาไปสู่มาตรฐานการศึกษา โดยให้บุคคลากรทุกคนร่วมกันรับผิดชอบ ทุกคนจึงต้องร่วมกันทำร่วมกันคิด เพื่อให้สถานศึกษาพึ่งพาตนเองได้ในทางวิชาการ แต่ละคนเป็นผู้รับการนิเทศและผู้นิเทศตามความสามารถเฉพาะตัวในแต่ละด้าน

4.2 การกำหนดวิธีการและระยะเวลาการนิเทศภายใน วิธีการที่มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน เป็นวิธีการที่จะนำไปใช้ เช่น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดเห็นการแลกเปลี่ยนความเข้าใจ จากการค้นคว้า ความรู้จากการอ่าน การได้ไปอบรม/สัมมนา/ประชุม/ปฏิบัติการ ในระดับต่าง ๆ การช่วยกันค้นหาสาเหตุรูปแบบการสอนและข้อบกพร่อง เพื่อประชุมระดมสมองที่ไม่ต้องมีการวิพากษ์วิจารณ์กันโดยตรง และการปรับปรุงให้เป็นรูปแบบของสถานศึกษาร่วมกัน เป็นต้น

4.3 การส่งเสริมและควบคุมดูแลให้มีการดำเนินการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ

4.4 การร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยถือเป็นปัญหาของสถานศึกษา โดยร่วมกัน

5. การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ ได้แก่ การจัดให้มีการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

5.1 การวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันเกี่ยวกับความรู้ความสามารถของบุคลากร ในสถานศึกษา โดยรวมอุปสรรคข้อขัดข้องจากการบริหารในทุก ๆ เรื่องมาพิจารณาเพื่อหา ข้อสรุปว่า ความรู้ความสามารถของบุคลากรด้านใดที่สถานศึกษาสามารถช่วยแก้ปัญหาได้เอง ด้านใดที่คิดว่าต้องพึ่งพาจากบุคคลภายนอก

5.2 การกำหนดช่วงเวลาของการพัฒนาบุคลากรเป็นระยะ ๆ ซึ่งควรกระทำ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถที่ จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน รวมทั้งการจัดส่งบุคลากรไปรับการอบรม/ประชุม/สัมมนา/ ปฏิบัติการที่หน่วยงานภายนอกเป็นผู้จัด

5.3 การควบคุมดูแลให้การดำเนินงานพัฒนาบุคลากรเป็นไปตามที่กำหนดไว้

6. การบริหารวิจัยและพัฒนา ได้แก่ การจัดให้มีการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

6.1 การทำความเข้าใจและส่งเสริมให้มีการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู ของผู้เรียน ผู้สอนแต่ละคนควรทำการวิจัยในชั้นเรียนของตน เริ่มจากประเด็นปัญหาการเรียน การสอน ซึ่งผู้สอนเห็นว่าควรมีการทดลองรูปแบบการสอนที่คิดว่าจะได้ผลดีกว่าเดิม หรือทดลองสื่อการเรียนการสอนที่ผู้สอนดัดแปลง ปรับปรุงหรือคิดค้นขึ้นใหม่ เพื่อตรวจสอบ ว่าสิ่งที่ตนคิดขึ้นมา นั้น สามารถใช้พัฒนาการเรียนรูของผู้เรียนจนทำให้คุณภาพการศึกษา บรรลุมาตรฐานการเรียนรูได้จริงหรือไม่ อันเป็นการฝึกการทำงานเป็นระบบโดยอาศัย กระบวนการวิจัย ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นการวิจัยเต็มรูปแบบ ดังนักวิจัยหรือนักศึกษาปริญญาโท หรือปริญญาเอกกระทำกัน

6.2 การร่วมกันกำหนดประเด็นสำคัญที่เป็นข้อขัดข้องร่วมกันในสถานศึกษา หรือประเด็นที่ควรพัฒนาร่วมกันในสถานศึกษาเพื่อการวิจัยภาพรวมของสถานศึกษา

6.3 การควบคุมดูแลและส่งเสริมการดำเนินการวิจัยที่กำหนดไว้

7. การบริหารโครงการทางวิชาการอื่น ๆ ได้แก่ การจัดการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

7.1 การกำหนดหัวเรื่องทางวิชาการที่เป็นการสนับสนุนงานหลักและที่คาดว่าจะ เป็นเรื่องที่ส่งผลให้งานหลักนี้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

7.2 การกำหนดวิธีดำเนินการและระยะเวลาที่จะกำหนดการให้เหมาะสมกับการพัฒนาผู้เรียน

7.3 การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามที่กำหนดในข้อ 7.1 และ 7.2

8. การบริหารระบบข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการของงานบริหารทั้งหมดที่จะต้องจัดเก็บร่วมกันตลอดภาคเรียนและปีการศึกษา เพื่อมิให้เกิดการละเลยหรือละทิ้งข้อมูลและสารสนเทศจะ เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตั้งแต่ข้อ 1-7 และข้อ 9

8.1 การกำหนดเวลาในการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศตามช่วงการดำเนินงานแต่ละงานให้เหมาะสม

8.2 การควบคุมดูแลและส่งเสริมการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศตามช่วงการดำเนินงานแต่ละงานให้เหมาะสม

8.3 การควบคุมดูแลและส่งเสริมการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศให้ตรงกับสิ่งที่กำหนด และช่วงเวลาตามข้อ 8.1 และข้อ 8.2

8.4 การนำข้อมูลและสารสนเทศไปใช้ประกอบการดำเนินงานในข้ออื่น ๆ ใช้ประกอบการประเมินผลงานทางวิชาการของสถานศึกษาในข้อ 9 และใช้ในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาต่อไป

9. การบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการของสถานศึกษา ได้แก่ การจัดให้มีการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

9.1 การกำหนดหัวข้อการประเมินผลงานจากงานที่กล่าวแล้วในข้อ 1-8 ข้างต้น โดยคำนึงถึงการประเมินก่อนดำเนินงาน (ควรทำ) การประเมินระหว่างการทำงาน (ต้องทำ) และการประเมินผลหลังการทำงาน (ต้องทำ)

9.2 การกำหนดวิธีการและเครื่องมือในการประเมิน รวมทั้งการจัดเตรียมในเรื่องดังกล่าว และการกำหนดช่วงเวลา เพื่อให้สามารถประเมินระหว่างการทำงานได้

9.3 การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการดำเนินการประเมินตามที่กำหนดในข้อ 9.1 และ ข้อ 9.2

9.4 การสรุปผลและเขียนรายงานประจำปี เพื่อรายงานต่อสภာคณะและต่อหน่วยงานสังกัด รายงานนี้จะนำไปรวมกับการประเมินผลงานด้านอื่น ๆ ของสถานศึกษา เป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ งานวิชาการเป็นภารกิจหลัก และเป็นงานหลักของสถานศึกษา ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจไปให้สถานศึกษาบริหารจัดการมากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ รวดเร็ว คล่องตัว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา

ท้องถิ่น ชุมชน และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และหลักสูตรตลอดจนการประเมินผลและการวัดผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ท้องถิ่น ชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

กรมสามัญศึกษา (2544 อ้างอิงใน ราชันีกร กุฎีศรี, 2561) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน มัธยมศึกษาซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา มี 11 ประการ

1. การวางแผนงานวิชาการ
 - 1.1 จัดระบบบริหารงานวิชาการ เป็นหมวดวิชา
 - 1.2 รวบรวมและจัดทำทะเบียน แนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการและประชาสัมพันธ์ให้ ครู นักเรียน ผู้ปกครองทราบ
 - 1.3 จัดทำเอกสารคู่มือครูและคู่มือนักเรียนเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ
 - 1.4 จัดทำแผนงาน โครงการทางวิชาการ
 - 1.5 วางแผนดำเนินงานประมาณ ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานวิชาการประจำปี
 - 1.6 จัดทำโครงการทางวิชาการ
 - 1.7 จัดบุคลากร ประสานงานกับแหล่งวิชาการนอกโรงเรียน
2. จัดตารางการเรียนการสอน
 - 2.1 จัดให้มีตารางสอนประเภทต่าง ๆ เช่น ตารางสอนประจำชั้น ตารางสอนของครูแต่ละคน ตารางสอนประจำหมวดรายวิชา ตารางสอนรวม
 - 2.2 จัดให้มีตารางการใช้ห้องเรียนและอาคารเรียนสถานศึกษา
 - 2.3 การติดตามและประเมินผลการจัดตารางการเรียนการสอน
 - 2.4 การปรับปรุงการจัดตารางสอน
 - 2.5 การสอนซ่อมเสริม
3. การพัฒนาการเรียนการสอน
 - 3.1 ส่งเสริมให้ครูนำวิธีการสอนแบบต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา พร้อมทั้ง รู้จักนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ และเน้นให้ครูจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม
 - 3.2 ควบคุมการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา
 - 3.3 จัดให้มีบริการแนะแนวการเรียนต่อ และการแนะแนวอาชีพ

- 3.4 จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน
- 3.5 ติดตามประเมินผลและพัฒนาการเรียนการสอน
4. การพัฒนาครูทางด้านวิชาการ
 - 4.1 จัดให้มีการนิเทศภายในและจัดหาเอกสารต่าง ๆ ทางวิชาการ
 - 4.2 จัดฝึกอบรมครู การประชุมสัมมนาทางวิชาการ
 - 4.3 ส่งเสริมให้ครูผลิตเอกสารทางวิชาการ และค้นคว้าวิจัย
 - 4.4 ส่งเสริมให้ครูศึกษาต่อ หรือศึกษาดูงาน
5. การจัดการกิจกรรมนักเรียน
 - 5.1 จัดแผนการเรียนให้สนองจุดหมาย หลักการและโครงสร้างของหลักสูตร โดยคำนึงถึงความพร้อมด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านวัสดุอุปกรณ์และความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และทรัพยากรของท้องถิ่น
 - 5.2 จัดเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนและผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่นที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ครู อาจารย์
 - 5.3 จัดปฐมนิเทศนักเรียน และผู้ปกครอง เกี่ยวกับการจัดแผนการเรียน การเลือกแผนการเรียนและการลงทะเบียนเรียน
 - 5.4 พิจารณาเลือกใช้แบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบ
 - 5.5 ประสานแผนการเรียนกับสถาบันอื่น เพื่อการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพ
 - 5.6 ประเมินผลการปรับปรุงการจัดแผนการเรียนและติดตามผลทุกระยะ
6. การจัดการเรียนการสอน
 - 6.1 จัดให้ทำแผนการสอนและโครงการสอนเป็นรายวิชา
 - 6.2 จัดให้ครูทำบันทึกการสอน
 - 6.3 จัดหา ใช้ บำรุงรักษา
 - 6.4 จัดหาทรัพยากร แห่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพ
- อิสระ
 - 6.5 จัดทำแผน การใช้อุปกรณ์ภายในโรงเรียนและการใช้ทรัพยากรร่วมกับสถานศึกษาอื่น
 - 6.6 จัดห้องสมุดและส่งเสริมให้ครู นักเรียนได้ใช้ห้องสมุดให้เกิดประโยชน์
7. จัดครูเข้าสอน
 - 7.1 จัดครูเข้าสอนให้ตรงวุฒิหรือประสบการณ์

- 7.2 จัดเฉลี่ยครูให้เพียงพอแต่ละหมวด
- 7.3 จัดสื่อหรือการสอนแทนกรณีที่ครูไปราชการ
8. การจัดกิจกรรมนักเรียน
- 8.1 จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย โดยให้ตรงกับความสนใจและนโยบายของกรมฯ
- กระทรวง
- 8.2 จัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนสามารถร่วมงานกับชุมชน
9. การวัดผลและประเมินผล
- 9.1 รวบรวมระเบียบเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน
- 9.2 ชี้แจงแนวปฏิบัติและปฏิทินการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนให้ทราบโดยทั่วกัน
- 9.3 ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนตามปฏิทินและแนวปฏิบัติที่กำหนด
- 9.4 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อสอบและจัดทำข้อสอบมาตรฐาน
- 9.5 ติดตามประเมินผล และตรวจสอบหลักฐานการประเมินผลการเรียนการสอน
- 9.6 สร้างและปรับปรุงเครื่องมือในการวัดผลการเรียนตามจุดประสงค์ของรายวิชา
- 9.7 จัดให้มีเอกสารหรือแบบฟอร์มเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลการเรียน พร้อมทั้งให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลและจัดเก็บเป็นระบบ และอำนวยความสะดวกในการใช้
- 9.8 จัดให้มีการรายงานผลการเรียนตามระเบียบการวัดผลให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน
- 9.9 ควบคุมและตรวจสอบให้มีการวัดผลประเมินผลการเรียนเป็นไปตามระเบียบโดยเคร่งครัด
10. การประเมินผลงานวิชาการ
- 10.1 จัดให้มีการประเมินผลงานวิชาการทุกระยะ
- 10.2 ตรวจสอบหลักฐานการดำเนินงานวิชาการ
- 10.3 วิเคราะห์การประเมินผลงานวิชาการและนำผลไปใช้ในการปรับปรุงงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
11. งานทะเบียนนักเรียน จัดให้มีทะเบียนนักเรียน หรือหลักฐานงานทะเบียนนักเรียน พร้อมทั้งจัดระบบการเก็บรักษาอย่างปลอดภัย และมีระบบให้บริการอย่างรวดเร็ว
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา (รัชนีกร กุฎีศรี, 2561) ได้เสนอแนะงานวิชาการที่ควรจัดทำในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนี้
1. กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และการวางแผนของโรงเรียน

2. ส่งเสริมและจัดการใช้สื่อการเรียน
3. การวางแผนการสอน
4. การจัดแบ่งกลุ่มนักเรียน
5. การนิเทศการสอน
6. ห้องสมุด
7. การประเมินผลและวัดผล
8. พัฒนาการสอนวิชาทักษะ
9. พัฒนาการสอนประสบการณ์ชีวิต
10. พัฒนาการสอนสร้างเสริมลักษณะนิสัย
11. พัฒนาการสอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ
12. พัฒนาการสอนกลุ่มพิเศษ
13. การสอนซ่อมเสริม
14. การใช้ทรัพยากรของชุมชนเพื่อการเรียนการสอน
15. การรายงานผลการเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานวิชาการ และการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการไว้ 12 ด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวปฏิรูปการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์เอกสาร การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สาระแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับความต้องการและสภาพปัญหาของสังคม ท้องถิ่นและชุมชน ประเมินสภาพสถานศึกษา และวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เพื่อกำหนดภารกิจ วิสัยทัศน์ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป้าหมาย โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย รวมทั้งสาระต่าง ๆ กำหนดให้มีหลักสูตร และคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำโครงสร้างหลักสูตร สถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพยายามบูรณาการเนื้อหาสาระ ทั้งในสาระ การเรียนรู้เดียวกัน และระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม นำหลักสูตรไปใช้ใน กิจกรรมการเรียนการสอน และบริหารจัดการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม นิเทศการใช้หลักสูตร ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตาม สาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรม และเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ ของผู้เรียน ฝึกทักษะ

กระบวนการจัดการการคิด การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อแก้ไขปัญหา และป้องกันการเรียนรู้จากการส่งเสริมให้รักการอ่าน ใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน และประสบการณ์จริง ปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และคุณธรรมที่สอดคล้อง กับกิจกรรมและเนื้อหาสาระ ทั้งนี้โดยจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้

3. การวัดผลประเมินผล และเปรียบเทียบกำหนดระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมินผลและการวัดผลของสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการประเมินผลและการวัดผลแต่ละรายวิชาให้ สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูดำเนินการประเมินผลและวัดผล การเรียนการสอนโดยการประเมินตามสภาพจริงจากผลงานและกระบวนการปฏิบัติ จัดให้มีการเทียบโอน ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์และผลการเรียนจากสถาบันอื่น สถานประกอบการ และอื่น ๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด พัฒนาเครื่องมือประเมินผลและวัดผลให้ได้มาตรฐาน

4. การวิจัยการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มสาระการเรียนรู้ ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอน การศึกษา วิเคราะห์ วิจัยตลอดจนการเผยแพร่ผลงานวิจัยในด้านวิชาการ กับสถานศึกษา องค์กร ครอบครัวยุคนิยม บุคคล หน่วยงานและสถาบันอื่น

5. การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สื่อ และนวัตกรรม วิเคราะห์ ศึกษา ความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีและสื่อเพื่อการพัฒนาทางด้านวิชาการ และการจัดการเรียน การสอนประสานความร่วมมือในการพัฒนา การผลิตและการใช้เทคโนโลยี สื่อ และนวัตกรรม เพื่อจัดการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา หน่วยงาน องค์กร บุคคล ครอบครัวยุคนิยม และสถาบันอื่น การประเมินผลการใช้เทคโนโลยี สื่อ และนวัตกรรม

6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ทั้งในสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน ในเขตพื้นที่การศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครู หน่วยงาน สถานศึกษาอื่น ครอบครัวยุคนิยม บุคคลองค์กร และสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษาในบริเวณใกล้เคียง พัฒนาแหล่งเรียนรู้และจัดตั้ง รวมทั้งประสานความร่วมมือ และพัฒนาให้เกิดความรู้กับสถาบันศึกษาอื่น หน่วยงาน องค์กร บุคคลครอบครัวยุคนิยม และสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษาในการส่งเสริม จัดตั้ง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้

ร่วมกันส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งในและนอกสถานศึกษา ในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

7. การนิเทศการศึกษา จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการจัดการเรียนการสอน ภายในสถานศึกษา ดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย และเหมาะสมกับสถานศึกษา ประเมินผลการจัดระบบ และกระบวนการนิเทศ ในสถานศึกษา ติดตาม ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศ งานวิชาการ และการ เรียนการสอนของสถานศึกษา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์การจัดระบบนิเทศการศึกษา ภายในเขตพื้นที่การศึกษา

8. การจัดระบบแนะแนวทางวิชาการ การแนะแนวการศึกษา และวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับกระบวนการเรียนการสอน และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดำเนินการแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ด้านการแนะแนว และประสานความร่วมมือ การจัดการศึกษากับสถานศึกษา หรือเครือข่ายการแนะแนว ภายในเขตพื้นที่การศึกษา

9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวง จัดโครงสร้างองค์กรได้รองรับการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามเป้าหมาย ความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการพัฒนาตามแผน ติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ในการพัฒนาและปรับปรุงระบบประกันคุณภาพภายใน และการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษา ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา และประเมินคุณภาพการศึกษาในการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

10. การส่งเสริมความรู้ด้านการศึกษา ด้านวิชาการแก่ชุมชน สสำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน จัดการเสริมสร้างความคิด ให้ความรู้ และเทคนิค ทักษะทาง วิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และทักษะวิชาชีพในชุมชน ท้องถิ่น การส่งเสริม ให้ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา และที่จัด โดยหน่วยงาน องค์กร บุคคล ครอบครัว และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่าง บุคคล ชุมชน ครอบครัวและท้องถิ่น สถานศึกษา

มีส่วนร่วมในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้โดยเป็นแหล่งบริการทางวิชาการ และสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคนในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาเป็นความร่วมมือเป็นการร่วมกันทำงานเพื่อให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันในการประสานความร่วมมือทางด้านวิชาการจะต้องเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดการพัฒนาในด้านความรู้ เกิดทักษะความสามารถในการร่วมคิดร่วมทำ และร่วมกันประเมินผล เพื่อให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ การประสานความร่วมมือเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างสมาชิก ซึ่งจะทำให้เกิดความสำเร็จร่วมกันระหว่างสมาชิกโลกยุคปัจจุบัน องค์กรต่าง ๆ ต้องมีการประสานความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน ในเรื่องงานเดียวกันหรือเรื่องงานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเนื่องจากสถานศึกษามีการให้บริการทางด้านวิชาการเป็นหลัก ดังนั้นการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาควรจะได้มีการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นที่ทำหน้าที่ในด้านจัดการศึกษา

12. การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา สถานศึกษาเป็นองค์กรที่เป็นที่คาดหวังในสังคมในด้านการศึกษา และอบรมเยาวชนให้ เป็นผู้มีความรู้ คุณธรรมคู่กับความรู้ เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข ปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้ แต่บทบาทของสถานศึกษาเริ่มเปลี่ยนไปเมื่อมีการปฏิรูปการศึกษา ปรัชญาของการศึกษาสมัยใหม่จึง มีใช้อยู่ในห้องเรียนและโรงเรียนเพียงเท่านั้น แต่การศึกษา มีทั้งในระบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งหลักการศึกษาส่งเสริมให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและอุดมการณ์ที่สำคัญของการศึกษา คือ การสร้างสังคมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

ศิริพร สระทองหน (2558) ได้กำหนดขอบข่ายงาน วิชาการของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานไว้ ดังนี้

1. งานการบริหารหลักสูตร และงานหลักสูตร
2. งานวิจัยในชั้นเรียน
3. การจัดการเรียนการสอน
4. งานนิเทศภายใน
5. งานประเมินผล และวัดผล
6. งานประกันคุณภาพการศึกษา

ศิริกุล นามศิริ (2562) อธิบายถึงขอบข่ายงานวิชาการไว้ทั้งหมด 4 ด้าน คือ

1. การพัฒนาหลักสูตร
2. การพัฒนาวิจัย
3. การวัดผลประเมินมาตรฐานและควบคุมคุณภาพการศึกษา
4. การพัฒนางานทะเบียนนักเรียน

จากขอบข่ายงานวิชาการที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การจำแนกขอบข่ายงานวิชาการ มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยมีภารกิจกิจย่อยในรายละเอียดที่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 กำหนดให้การจัดการเรียนการสอนผสมผสานระหว่างความรู้ต่าง ๆ อย่างได้ สดส่วนสมดุลกันและสามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ มาตรา 27 กำหนดให้จัดสาระ หลักสูตรตามวัตถุประสงค์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรา 30 กำหนดให้ส่งเสริมให้ครูสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน รวมทั้งการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และมาตรา 47 กำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษาและคุณภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้ ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2547

มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย พ.ศ. 2561 มีจำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของเด็ก

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

มาตรฐานที่ 3 การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ

รายละเอียดแต่ละมาตรฐาน มีดังนี้

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของเด็ก

- 1.1 มีพัฒนาการด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดีและดูแลความปลอดภัยของตนเองได้
- 1.2 มีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุม และแสดงออกทางอารมณ์ได้
- 1.3 มีพัฒนาการด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
- 1.4 มีพัฒนาการด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐาน และแสวงหา

ความรู้ได้

คำอธิบาย

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของเด็ก

ผลพัฒนาการเด็กในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

1.1 มีพัฒนาการด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดี และดูแลความปลอดภัยของตนเองได้

เด็กมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน เคลื่อนไหวร่างกายคล่องแคล่ว ทรงตัวได้ดี ใช้มือและตาประสานสัมพันธ์ได้ดี ดูแลรักษาสุขภาพอนามัยส่วนตนและปฏิบัติจนเป็นนิสัย ปฏิบัติตามข้อตกลงเกี่ยวกับความปลอดภัย หลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อโรค สิ่งเสพติด และระวังภัยจากบุคคล สิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ที่เสี่ยงอันตราย

1.2 มีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุม และแสดงออกทางอารมณ์ได้

เด็กช่างแฉะใจ แสดงอารมณ์ความรู้สึกได้เหมาะสม รู้จักยับยั้งชั่งใจ อุดหนุนในการรอคอยยอมรับและพอใจในความสามารถ และผลงานของตนเองและผู้อื่น มีจิตสำนึก และค่านิยมที่ดี มีความมั่นใจ กล้าพูดกล้าแสดงออก ช่วยเหลือแบ่งปัน เคารพสิทธิ รู้หน้าที่ รับผิดชอบ อุดหนุนอดกลั้น ซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรมตามที่สถานศึกษากำหนด ชื่นชมและมีความสุขกับศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว

1.3 มีพัฒนาการด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

เด็กช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน มีวินัยในตนเอง ประหยัดและพอเพียงมีส่วนร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในและนอกห้องเรียน มีมารยาทตามวัฒนธรรมไทย เช่น การไหว้ การยิ้ม ทักทายและมีสัมมาคารวะกับผู้ใหญ่ เป็นต้น ยอมรับหรือเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น ความคิด พฤติกรรมพื้นฐานครอบครัว เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม เป็นต้น เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ แก้ไขข้อขัดแย้งโดยปราศจากการใช้ความรุนแรง

1.4 มีพัฒนาการด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐาน และแสวงหาความรู้ได้

เด็กสนทนโต้ตอบและเล่าเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจตั้งคำถามในสิ่งที่ตนเองสนใจ หรือสงสัย และพยายามค้นหาคำตอบ อ่านนิทานและเล่าเรื่องที่ตนเอง อ่านได้เหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการคิดรวบยอดการคิดเชิงเหตุผลทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ การคิดแก้ปัญหาและสามารถตัดสินใจในเรื่องง่าย ๆ ได้สร้างสรรค์ผลงานตามความคิด และจินตนาการ เช่น งานศิลปะ การเคลื่อนไหวท่าทาง การเล่นอิสระ เป็นต้น และใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น แว่นขยาย แม่เหล็ก กล้องดิจิทัล เป็นต้น เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ได้

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

2.1 มีหลักสูตรครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น

2.2 จัดครูให้เพียงพอกับชั้นเรียน

2.3 ส่งเสริมให้ครูมีความเชี่ยวชาญด้านการจัดประสบการณ์

2.4 จัดสภาพแวดล้อมและสื่อเพื่อการเรียนรู้ อย่างปลอดภัยและเพียงพอ

2.5 ให้บริการสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการจัดประสบการณ์สำหรับครู

2.6 มีระบบบริหารคุณภาพที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม
คำอธิบาย

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

สถานศึกษาดำเนินการบริหารและจัดการสถานศึกษาที่ครอบคลุมด้านวิชาการ ด้านครู และด้านบุคลากร ด้านข้อมูลสารสนเทศ ด้านสภาพแวดล้อมและสื่อเพื่อการเรียนรู้และด้านระบบประกันภายใน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีการกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นใจต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.1 มีหลักสูตรครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น

สถานศึกษามีหลักสูตรสถานศึกษาที่ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยสถานศึกษาออกแบบการจัดประสบการณ์ที่เตรียมความพร้อม และไม่เร่งรัดวิชาการ เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่นและการลงมือปฏิบัติ ตอบสนองความต้องการและความแตกต่างของเด็กปกติและกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของครอบครัว ชุมชนและท้องถิ่น

2.2 จัดครูให้เพียงพอกับชั้นเรียน

สถานศึกษาจัดครูให้เหมาะสมกับภารกิจการสอนหรือจัดครูที่จบการศึกษาปฐมวัย หรือผ่านการอบรมการศึกษาปฐมวัยอย่างเพียงพอกับชั้นเรียน

2.3 ส่งเสริมให้ครูมีความเชี่ยวชาญด้านการจัดประสบการณ์

พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์และออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา มีทักษะในการจัดประสบการณ์และการประเมินพัฒนาการเด็ก ใช้ประสบการณ์สำคัญในการออกแบบการจัดกิจกรรม มีการสังเกตและประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคล มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กและครอบครัว

2.4 จัดสภาพแวดล้อมและสื่อเพื่อการเรียนรู้ อย่างปลอดภัยและเพียงพอ

สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนที่คำนึงถึงความปลอดภัย ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม เล่นแบบร่วมมือร่วมใจ

มีมุมประสบการณ์หลากหลาย มีสื่อการเรียนรู้เช่น ของเล่น หนังสือนิทาน สื่อจากธรรมชาติ สื่อสำหรับเด็ก ลอด ปีนป่าย สื่อเทคโนโลยี สื่อเพื่อการสืบเสาะหาความรู้

2.5 ให้บริการสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนการจัดประสบการณ์สำหรับครู

สถานศึกษาอำนวยความสะดวก และให้บริการสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ วัสดุ และอุปกรณ์สนับสนุนการจัดประสบการณ์และพัฒนาครู

2.6 มีระบบบริหารคุณภาพที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย และอัตลักษณ์ที่สถานศึกษากำหนด จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดและดำเนินการตามแผน มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินงานและจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองประจำปี นำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา โดยผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้หน่วยงานต้นสังกัด

มาตรฐานที่ 3 การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ

3.1 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลเต็มศักยภาพ

3.2 สร้างโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เล่นและปฏิบัติอย่างมีความสุข

3.3 จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับวัย

3.4 ประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริง และนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กไปปรับปรุงการจัดประสบการณ์และพัฒนาการเด็ก

คำอธิบาย

มาตรฐานที่ 3 การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ

ครูจัดประสบการณ์ให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุล เต็มศักยภาพ รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล และสร้างโอกาสให้เด็กทุกคนได้รับประสบการณ์ตรง เล่นและลงมือกระทำผ่านประสาทสัมผัส จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ใช้สื่อและเทคโนโลยี ที่เหมาะสมกับวัย มีการติดตามและประเมินผลพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบ

3.1 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลเต็มศักยภาพ

ครูวิเคราะห์ข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคล จัดทำแผนการจัดประสบการณ์จากการวิเคราะห์ มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีกิจกรรมที่

ส่งเสริมพัฒนาการเด็กครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ไม่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว

3.2 สร้างโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เล่น และปฏิบัติอย่างมีความสุข

ครูจัดประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม ให้เด็กมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมอย่างอิสระตามความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ ตอบสนองต่อวิธีการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล หลากหลายรูปแบบ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เด็กได้เลือกเล่น เรียนรู้ ลงมือ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

3.3 จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้สื่อ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับวัย

ครูจัดห้องเรียนให้สะอาด อากาศถ่ายเท ปลอดภัย มีพื้นที่แสดงผลงานเด็ก พื้นที่สำหรับมุมประสบการณ์และการจัดกิจกรรม เด็กมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เช่น ป้ายนิเทศ การดูแลต้นไม้ เป็นต้น ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับช่วงอายุ ระยะเวลาความสนใจ และวิธีการเรียนรู้ของเด็ก เช่น กล้องดิจิทัล คอมพิวเตอร์สำหรับการเรียนรู้กลุ่มย่อย สื่อของเล่นที่กระตุ้นให้คิดและหาคำตอบ เป็นต้น

3.4 ประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริงและนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กไปปรับปรุงการจัดประสบการณ์และพัฒนาการเด็ก

ครูประเมินพัฒนาการเด็กจากกิจกรรมและกิจวัตรประจำวัน ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ไม่ใช่แบบทดสอบ วิเคราะห์ผล การประเมินพัฒนาการเด็กโดยผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม และนำผลการประเมินที่ได้ไปพัฒนาคุณภาพเด็กและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพ

สมรรถนะครูไทยในศตวรรษที่ 21

การพัฒนา สมรรถนะ ครูไทย มี แนวทางการพัฒนาทักษะครูในศตวรรษที่ 21 เป็นที่จำเป็นอย่างมาก เพื่อให้ ครู ข้าราชการครู ทุกท่านได้พัฒนาสมรรถนะต่อตัวเองและวิชาชีพ ทักษะครูไทยในปัจจุบันถือว่ายังอยู่ในระดับปานกลาง แนวทางการพัฒนาครูสมรรถนะหลัก (Core Competency) 5 ประการ และสมรรถนะตามสายปฏิบัติงาน (Functional Competency) 6 ประการ ครูยุคดิจิทัล การปรับตัว เพื่อความยั่งยืนด้านวิชาชีพเป็นคุณลักษณะของครูยุคใหม่ บุคคลแห่งการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 งานวิจัยซึ่งเกี่ยวข้องกับสมรรถนะครูมีมากมายในปัจจุบัน

สมรรถนะหลัก คือ ความสามารถสำคัญที่บุคคลต้องมี หรือคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของข้าราชการครู เพื่อหล่อหลอมค่านิยมและ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Core Competency) 5 ประการ ได้แก่

1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงาน (Working Achievement Motivation) คือ ความมุ่งมั่นจากการทำงานตามหน้าที่ให้มีคุณภาพ ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยมีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย ติดตามประเมินผลการทำงาน และปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพและผลงานที่ต่อเนื่อง

ในการทำงานต่าง ๆ ทุกคนต้องมีเป้าหมายในการกระทำนั้น ๆ และมุ่งหวังให้งานเหล่านั้นสำเร็จหรือสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ สำหรับครู ในการทำงานก็มีการมุ่งผลสัมฤทธิ์นี้ กวีวิชาการหลายท่านและหลายหน่วยงานให้ความหมายและคำจำกัดความของการมุ่งผลสัมฤทธิ์ได้หลายอย่างดังนี้

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548, หน้า 93-94) ให้คำจำกัดความการมุ่งผลสัมฤทธิ์ว่า หมายถึง ความมุ่งมั่นจะปฏิบัติราชการให้ดีหรือให้เกินมาตรฐานที่มีอยู่ โดยมาตรฐานนี้อาจเป็นผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาของตนเอง หรือเกณฑ์วัดผลสัมฤทธิ์ที่ส่วนราชการกำหนดขึ้น อีกทั้งยังหมายรวมถึงการสร้างสรรคพัฒนาผลงาน หรือกระบวนการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่ยากและท้าทายชนิดที่อาจไม่เคยมีผู้ใดสามารถกระทำได้มาก่อน พฤติกรรมการมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือ พยายามทำงานในหน้าที่ให้ดีและถูกต้อง มีความมานะอดทน ขยันหมั่นเพียร ในการทำงาน และตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบในงาน สามารถส่งงานได้ตามกำหนดเวลา แสดงออกว่าต้องการทำงานให้ได้ดีขึ้น เช่น ถ้ามถึงวิธีการหรือขอแนะนำอย่างกระตือรือร้น สนใจใคร่รู้ แสดงความเห็นในเชิงปรับปรุงพัฒนาเมื่อเห็นสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดการสูญเปล่า หรือหย่อนประสิทธิภาพในงาน กำหนดมาตรฐาน หรือเป้าหมายในการทำงานเพื่อให้ได้ผลงานที่ดี หมั่นติดตามผลงาน และประเมินผลงานของตน โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดขึ้น โดยไม่ได้ถูกบังคับ เช่น ถ้ามว่าผลงานดีหรือยัง หรือต้องปรับปรุงอะไรจึงจะดีขึ้น ทำงานได้ตามผลงานตามเป้าหมายที่ผู้บังคับบัญชากำหนด หรือเป้าหมายของหน่วยงานที่รับผิดชอบ มีความละเอียดรอบคอบเอาใจใส่ ตรวจสอบตราความถูกต้องของงานเพื่อใช้ได้งานที่มีคุณภาพ ปรับปรุงวิธีการทำงานให้ทำงานได้ดีขึ้น เร็วขึ้น มีคุณภาพดีขึ้น หรือมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม เพื่อให้ได้ผลงานตามที่กำหนดไว้ กำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย และเป็นไปได้ยาก เพื่อให้ได้ผลงานที่ดีกว่าเดิมอย่างเห็นได้ชัด ทำการพัฒนาระบบ ขั้นตอน วิธีการทำงาน เพื่อให้ได้ผลงานที่โดดเด่นและแตกต่างไม่เคยมีใครทำมาก่อน ตัดสินใจได้ โดยมีการคำนวณผลได้ผลเสียอย่างชัดเจน เพื่อให้ภาครัฐ และประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด บริหารจัดการ และ

ทุ่มเทเวลา ตลอดจนทรัพยากร เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดต่อภารกิจของหน่วยงานตามทีวางแผนไว้

คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2550, หน้า 10) กำหนดว่าการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพถูกต้อง ครบถ้วน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีการพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การมุ่งผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ความมุ่งมั่นจะปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ดีหรือให้เกินมาตรฐานที่มีอยู่ งานมีคุณภาพถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการนำนวัตกรรม/ทางเลือกใหม่ ๆ มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานและมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาผลงานอย่างต่อเนื่อง

2. การบริการที่ดี (Service Mind) คือ ความตั้งใจและความเต็มใจจากการให้บริการและการปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ การบริการที่ดีสำหรับครูเป็นการให้ความช่วยเหลือสำหรับผู้ที่มาติดต่อราชการต่าง ๆ ด้วยดี ซึ่งนักวิชาการหลายท่านและหลายหน่วยงานให้ความหมายและคำจำกัดความของการบริการไว้หลายอย่างดังนี้

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548, หน้า 95-96) ให้คำจำกัดความการบริการที่ดี หมายถึง ความตั้งใจและความพยายามของข้าราชการในการให้บริการเพื่อสนองความต้องการของประชาชนตลอดจนของหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้การบริการที่เป็นมิตร สุภาพ เต็มใจต้อนรับ ให้บริการด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดี และสร้างความประทับใจแก่ผู้รับบริการ ให้คำแนะนำและคอยติดตามเรื่อง เมื่อผู้รับบริการมีคำถามข้อเรียกร้องที่เกี่ยวกับการบริการของหน่วยงาน ให้ข้อมูลข่าวสารของการบริการที่ถูกต้อง ชัดเจน แก่ผู้รับบริการได้ตลอดการให้บริการ แจ้งให้ผู้รับบริการทราบความคืบหน้าในการดำเนินเรื่อง หรือขั้นตอนงานต่าง ๆ ที่ให้บริการอยู่ ประสานงานภายในทราบความคืบหน้าในการดำเนินเรื่อง หรือขั้นตอนงานต่าง ๆ ที่ให้บริการอยู่ ประสานงานภายในหน่วยงาน และกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับบริการที่ต่อเนื่องและรวดเร็ว รับเป็นธุระ ช่วยแก้ปัญหาหรือหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ผู้รับบริการอย่างรวดเร็ว เต็มใจ ไม่เก้เกี้ยว หรือปิดกั้น คอยดูแลให้ผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจ และนำข้อขัดข้องใด ๆ ในการให้บริการไปพัฒนาการให้บริการให้ดียิ่งขึ้น ให้เวลาแก่ผู้รับบริการ โดยเฉพาะเมื่อรับบริการประสบความยากลำบาก เช่น ให้เวลาและความพยายามพิเศษในการให้บริการ เพื่อช่วยให้ผู้รับบริการแก้ปัญหา คอยให้ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานที่กำลังให้บริการอยู่ ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้รับบริการ แม้ว่าผู้รับบริการจะไม่ได้ถามถึงหรือไม่ทราบมาก่อน

ให้บริการที่เกินความคาดหวังในระดับทั่วไป เข้าใจความจำเป็นหรือความต้องการที่แท้จริงของผู้รับบริการ และ/หรือใช้เวลาแสวงหาข้อมูลและทำความเข้าใจเกี่ยวกับความจำเป็นหรือความต้องการที่แท้จริงของผู้รับบริการ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ผู้รับบริการ เพื่อตอบสนองความจำเป็นหรือความต้องการที่แท้จริงของผู้รับบริการให้เห็นผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้รับบริการในระยะยาวและสามารถเปลี่ยนแปลงวิธีหรือขั้นตอนการให้บริการ เพื่อให้ผู้รับบริการได้ประโยชน์สูงสุด ปฏิบัติตนเป็นที่ปรึกษาที่ผู้รับบริการไว้วางใจตลอดจนมีส่วนช่วยในการตัดสินใจของผู้รับบริการ สามารถให้ความเห็นส่วนตัวที่อาจแตกต่างไปจากวิธีการ หรือขั้นตอนที่ผู้รับบริการต้องการเพื่อให้สอดคล้องกับความจำเป็น ปัญหา โอกาส ฯลฯ เพื่อเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงในระยะยาวแก่ผู้รับบริการ

สมชาติ กิจบรรจง (2552, หน้า 12) ให้ความหมายการบริการ คือ กระบวนการปฏิบัติตนเพื่อผู้อื่นในอันที่จะทำให้ผู้อื่นได้รับความสุข ความสะดวก หรือความสบายอย่างมีความรับผิดชอบ

คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2550, หน้า 10) กล่าวว่า การบริการที่ดี ได้แก่ ความตั้งใจในการปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การบริการที่ดี หมายถึง ความตั้งใจและความพยายามของข้าราชการครูในการให้บริการเพื่อสนองความต้องการของประชาชนตลอดจนของหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้การบริการที่เป็นมิตร สุภาพ เต็มใจต้อนรับ

3. การพัฒนาตนเอง (Self-Development) คือ การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ มีการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนางาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การจะไม่ประสบความสำเร็จ หากผู้เข้ารับการพัฒนาไม่มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเอง ซึ่งมีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายของการพัฒนาตนเองไว้หลาย ๆ ท่าน ดังนี้

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548, หน้า 97-98) ให้คำจำกัดความการพัฒนาตนเอง หมายถึง ความขวนขวายสนใจใฝ่รู้เพื่อสั่งสมพัฒนาศักยภาพ ความรู้ความสามารถของตนในการปฏิบัติราชการด้วยการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งรู้จักพัฒนา ปรับปรุงประยุกต์ใช้ความรู้เชิงวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ากับการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ กระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้ สนใจเทคโนโลยีและองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในสาขาอาชีพของตน หมั่นทดลองวิธีการทำงานแบบใหม่ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและความรู้ความสามารถของตนให้ดียิ่งขึ้น ติดตามเทคโนโลยีองค์ความรู้ใหม่ ๆ

อยู่เสมอด้วยการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติราชการ รอบรู้เท่าทันเทคโนโลยีหรือองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในสาขาอาชีพของตนและที่เกี่ยวข้องหรืออาจมีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตน ติดตามแนวโน้มวิทยาการที่ทันสมัยและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับงานอย่างต่อเนื่อง เข้าใจประเด็นหลัก ๆ นัยสำคัญและผลกระทบของวิทยาการต่าง ๆ ในการศึกษาหาความรู้ สนใจเทคโนโลยีและองค์ความรู้ใหม่ ๆ ในสาขาอาชีพของตน หมั่นทดลองวิธีการทำงานแบบใหม่ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและความรู้ความสามารถของตน ให้ดี สามารถนำวิชาการ ความรู้ หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้สั่งสมความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ และเล็งเห็นประโยชน์ ความสำคัญขององค์ความรู้ เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่องานของตนในอนาคต มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่เกี่ยวกับงานหลายด้าน (สหวิทยาการ) และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ให้ปฏิบัติได้อย่างกว้างขวาง ครอบคลุม สามารถนำความรู้เชิงบูรณาการของตนไปใช้ในการสร้างวิสัยทัศน์ เพื่อการปฏิบัติงานในอนาคต ขวนขวายหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานทั้งเชิงลึกและเชิงกว้างอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้เกิดบรรยากาศแห่งการพัฒนาความเชี่ยวชาญในองค์กรด้วยการสร้างสรรค์ ทรัพยากร เครื่องมือ อุปกรณ์ที่เอื้อต่อการพัฒนา ให้การสนับสนุน ชมเชยเมื่อมีผู้แสดงออกถึงความตั้งใจที่จะพัฒนาความเชี่ยวชาญในงาน มีวิสัยทัศน์ในการเล็งเห็นประโยชน์ของเทคโนโลยี องค์ความรู้ หรือวิทยาการใหม่ ๆ ต่อการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายในอนาคตและสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการนำมาประยุกต์ใช้ในหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง

คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2550, หน้า 10) กล่าวว่า การพัฒนาตนเอง ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ติดตามองค์ความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในวงวิชาการและวิชาชีพเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน

กองแก้ว กระจาปณ์การ (2555, หน้า 13) ให้ความหมายของการพัฒนาตนเองไว้ว่า การพัฒนาตนเอง หมายถึงพฤติกรรมแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานสามารถนำศักยภาพของตนเองมาใช้ได้อย่างเต็มที่ และปรับปรุงการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ตนเองมีความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การพัฒนาตนเอง หมายถึง พฤติกรรมแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ความขวนขวาย สนใจใฝ่รู้ ค้นคว้า ด้วยการเข้าประชุมทางวิชาการ อบรม สัมมนา หรือวิธีการอื่นการรวบรวมและประมวลความรู้ในการพัฒนา องค์กรและวิชาชีพ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านวิชาการในหมู่ เพื่อนร่วมงาน เพื่อสั่งสมพัฒนาศักยภาพ

ความรู้ความสามารถของตนในการปฏิบัติราชการ อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งรู้จักพัฒนา ปรับปรุง ประยุกต์ใช้ความรู้เชิงวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ากับการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์

4. การทำงานเป็นทีม (Team Work) คือ การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน เสริมแรงให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นหรือทีมงาน แสดงบทบาทการเป็น ผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อสร้างและดำรงสัมพันธภาพของ สมาชิก ตลอดจนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย การทำงาน ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลาย ๆ คน มาทำงานร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดผลของการทำงานร่วม ก็ถือว่าเป็นการทำงานเป็นทีม ซึ่งปัจจุบัน ทีมงานมีความสำคัญที่สุดสำหรับการสร้าง ประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความหรือความหมาย ของการทำงานเป็นทีมไว้หลายลักษณะ ดังนี้

นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2539, หน้า 230) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม หมายถึง กลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างจะใกล้ชิดและคงความสัมพันธ์อยู่ ค่อนข้างจนถาวร ซึ่งประกอบด้วยเพื่อนร่วมงานและหัวหน้า แต่ยังมีทีมงานบางทีมงานที่มีความสัมพันธ์ชั่วคราว ตามลักษณะของงานที่ทำเช่น การทำงานบางกลุ่มที่มีคนมาร่วมกันเพื่อทำงานใดงานหนึ่ง ให้สำเร็จลุล่วงไปเมื่องานนั้นเสร็จสิ้นลงแล้วทีมงานนั้น ๆ ก็สลายตัวไป

เนตรพัฒนา ยาวีราช (2553, หน้า 233) ให้ทัศนะของการทำงานเป็นทีมว่า หมายถึง ความสำเร็จของผู้บริหารในการประสานการทำงานเป็นทีมว่า หมายถึง ความสำเร็จ ของผู้บริหารในการประสานการทำงานของบุคลากรหลายฝ่ายเข้าด้วยกัน ให้บรรลุผลสำเร็จ

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2558, หน้า 101-102) ให้คำจำกัดความ การทำงานเป็นทีม หมายถึง ความตั้งใจที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นส่วนหนึ่งในทีมงาน หน่วยงาน หรือองค์กรโดยผู้ปฏิบัติมีฐานะเป็นสมาชิกในทีม มีใช้หัวหน้าทีม และความสามารถ ในการสร้างและดำรงรักษาสัมพันธภาพกับสมาชิกในทีม ทำงานในส่วนที่ตนได้รับมอบหมายได้ สำเร็จ สนับสนุนการตัดสินใจของกลุ่ม รายงานให้สมาชิกทราบความคืบหน้าของการดำเนินงาน ในกลุ่มหรือข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานอย่างต่อเนื่อง สร้างสัมพันธ์เข้ากับผู้อื่น ในกลุ่มได้ดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในทีมด้วยดี กล่าวถึงเพื่อนร่วมงานทุกคน ในเชิงสร้างสรรค์ รับฟังความเห็นของสมาชิกในทีม เต็มใจเรียนรู้จากผู้อื่น รวมถึงผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานประมวลความคิดเห็นต่าง ๆ มาใช้ประกอบการตัดสินใจหรือ วางแผนร่วมกันในทีม ประสานและส่งเสริมสัมพันธภาพอันดีในทีม เพื่อสนับสนุนการทำงาน ร่วมกันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กล่าวชื่นชมให้กำลังใจเพื่อนร่วมงานได้อย่างจริงใจ แสดงน้ำใจ ในเหตุวิกฤติ ให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนร่วมงานที่มีเหตุจำเป็นได้โดยไม่ต้องร้องขอรักษา

มิตรภาพอันดีกับเพื่อนร่วมงานเพื่อช่วยเหลือกัน ในวาระต่าง ๆ ให้งานสำเร็จลุล่วงเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ส่งเสริมความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในทีมโดยไม่คำนึงความชอบหรือไม่ชอบส่วนตัว ช่วยเหลือประสานรอยร้าวหรือคลี่คลายแก้ไขข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในทีม ประสานสัมพันธ์ ส่งเสริมขวัญกำลังใจของทีม และผู้เกี่ยวข้องเพื่อรวมพลังผลักดันการปฏิบัติภารกิจใหญ่ๆ ให้ออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การทำงานเป็นทีม หมายถึง ความตั้งใจที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน เพื่อนร่วมงาน การแสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสม การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และกลุ่มคนที่หลากหลาย การเสริมแรง ให้กำลังใจ ส่งเสริมสนับสนุนเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงาน.

5. จริยธรรมและจรรยาบรรณครู (Teacher's Ethics and Integrity) คือ การประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู และแบบอย่างอันดีให้แก่ผู้เรียนในสังคม รวมถึงสร้างความศรัทธาในวิชาชีพครู โดย สามารถแบ่งออกได้ 4 ด้าน ดังนี้

5.1 ความรักและศรัทธา ในวิชาชีพ สนับสนุน และเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพ เสียสละ อุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ ยกย่อง ชื่นชมบุคคลที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ ยึดมั่นในอุดมการณ์ของวิชาชีพ ปกป้องเกียรติและศักดิ์ศรีของวิชาชีพ

5.2 มีวินัย และความรับผิดชอบ ในวิชาชีพ ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ตรงต่อเวลา วางแผนการใช้จ่าย และใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ปฏิบัติตนตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และวัฒนธรรมที่ดีขององค์กร ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ และมุ่งมั่นพัฒนาการประกอบวิชาชีพ ให้ก้าวหน้า ยอมรับผลอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง และหาแนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรค

5.3 การดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ปฏิบัติตน/ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้เหมาะสมกับสถานะของตน รักษาสิทธิประโยชน์ของตนเอง และไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือ และไม่เบียดเบียนผู้อื่น

5.4 การประพฤติปฏิบัติตน เป็น แบบอย่างที่ดี ปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่และสถานการณ์ มีความเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้เรียน เพื่อนร่วมงาน และผู้รับบริการ ปฏิบัติตนตามหลักการครองตน ครองคน ครองงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จ เป็นแบบอย่างที่ดีในการส่งเสริมผู้อื่นให้ปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู และพัฒนาจนเป็นที่ยอมรับ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า จริยธรรมและจรรยาบรรณครู คือ หลักคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู และแบบอย่างอันดีในวิชาชีพ ที่จะช่วยยึดมั่นในอุดมการณ์ ของวิชาชีพ ปกป้องเกียรติและศักดิ์ศรีของวิชาชีพให้สามารถครองตน ครองคน ครองงานและ ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น อันจะส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง และหาแนวทางแก้ไขปัญหาคอ ุปสรรคในอนาคต

สมรรถนะตามสายปฏิบัติงาน (Functional Competency) 6 ประการ ได้แก่

1. การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ (Curriculum and Learning Management) คือ ความสามารถจากการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรการออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องและเป็นระบบ จัดการเรียนรู้ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้กับพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี รวมถึง การวัด ประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลสูงสุด

2. การพัฒนาผู้เรียน (Student Development) คือ ความสามารถในการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกาย รวมถึงสุขภาพจิต ความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทย การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนให้มี คุณภาพ

3. การบริหารจัดการชั้นเรียน (Classroom Management) คือ การจัดบรรยากาศการ เรียนรู้ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา การกำกับดูแลชั้น เรียนรายชั้น/รายวิชา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข และความปลอดภัยของผู้เรียน

4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์และวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน (Analysis & Synthesis & Classroom Research) คือ ความสามารถในการทำความเข้าใจ แยกประเด็นเป็นส่วนย่อย รวบรวม ประมวลหาข้อสรุปอย่างมีระบบและนำไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมทั้ง สามารถวิเคราะห์องค์การหรืองานในภาพรวมและดำเนินการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนางานอย่างเป็น ระบบ

5. ภาวะผู้นำครู (Teacher Leadership) คือ คุณลักษณะและพฤติกรรมของครู ที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ส่วนบุคคล และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายใน และภายนอกห้องเรียนโดยปราศจากการใช้อิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษา ก่อให้เกิดพลัง แห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ

6. การสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชน (Relationship & Collaborative-Building for Learning Management) คือ การประสานความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี และ เครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนส่งเสริม การจัดการเรียนรู้

ทักษะสำคัญสำหรับยุค 4.0 C-Teacher ได้แก่

Content: ผู้สอนต้องมีความรู้และทักษะในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี เพราะหากผู้สอนไม่เชี่ยวชาญในเรื่องที่สอนหรือถ่ายทอดก็ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้บรรลุเป้าหมาย

Computer (ICT) Integration: ผู้สอนต้องมีทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยสำหรับการเรียนการสอน เพราะกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีช่วยกระตุ้นความสนใจให้แก่ผู้เรียน ซึ่งถ้าได้ผ่านการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งช่วยส่งเสริมทักษะตามที่ต้องการได้อย่างดี

Constructionist: ผู้สอนควรเข้าใจความคิดที่ว่า นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้เองจากการเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่เข้ากับความรู้หรือประสบการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งได้รับ และได้จากการลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ โดยครูสามารถนำแนวคิดนี้ไปใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างความรู้และสร้างสรรค์ชิ้นงานต่าง ๆ ผ่านการประยุกต์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากในชั้นเรียนและจากการศึกษาดด้วยตนเอง

Connectivity: ผู้สอนต้องสามารถจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและระหว่างผู้สอนในสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษา รวมถึงความเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาและสถานศึกษากับชุมชนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เป็นประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน

Collaboration: ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสารสนเทศระหว่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะอาชีพและทักษะชีวิต

Communication: ผู้สอนมีทักษะการสื่อสาร ทั้งการบรรยาย การยกตัวอย่าง การเลือกใช้สื่อ ให้นำเสนอ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมนำไปสู่ความเข้าใจและสามารถเรียนรู้ได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

Creativity: ครูตามศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายที่สร้างสรรค์ จัดบรรยากาศที่อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นให้เรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด ผู้สอนต้องเป็นมากกว่าผู้ถ่ายทอดความรู้โดยตรงฝ่ายเดียว

Caring: ผู้สอนต้องมีมุทิตาจิตกับผู้เรียน ซึ่งแสดงออกถึงความรัก และห่วงใยที่แท้จริงต่อผู้เรียน เพื่อที่ผู้เรียนเชื่อใจและส่งผลต่อการจัดสภาพการเรียนรู้ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย ซึ่งเป็นสภาพที่ผู้เรียนจะมีความสุขในการเรียนรู้และจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด

สรุปได้ว่า สมรรถนะ เป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคล ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลหรือเป็นไปตามเกณฑ์ หรือการมีผลงานที่โดดเด่นกว่าในการทำงานหรือสถานการณ์นั้น ดังนั้น สมรรถนะครู คือ พฤติกรรมซึ่งเกิดจากการรวมความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) คุณลักษณะ (Character) ทศนคติ (Attitude) และแรงจูงใจ (Motivation) ของบุคคล และส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างโดดเด่นที่จะประกอบไปด้วยสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน

ความสำคัญและประเภทของสมรรถนะ

การพัฒนาทรัพยากรบุคคลเป็นปัจจัยหนึ่งที่องค์กรต่าง ๆ ให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะทรัพยากรบุคคลเปรียบเสมือนสินทรัพย์ที่ทรงคุณค่ามากที่สุดขององค์กรเป็นกลยุทธ์ที่สามารถสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันขององค์กร ด้วยเหตุผลดังกล่าว องค์กรต่าง ๆ จึงพยายามที่จะแสวงหากลยุทธ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคลให้มีศักยภาพกับองค์กรมากที่สุด ดังนั้น ปัจจัยในการทำงานที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันแก่องค์กรก็คือ สมรรถนะ (Competency) โดยเฉพาะการเพิ่มขีดความสามารถของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพราะสมรรถนะเป็นปัจจัยช่วยให้พัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อส่งผลให้นำไปสู่การพัฒนาองค์กร องค์กรต่าง ๆ จึงพยายามจะดึงสมรรถนะของบุคคลออกมาใช้ให้มากที่สุด เช่น การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนางานบริการ หรือการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่าและเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนให้ก้าวไปข้างหน้าด้วยความรู้ ความสามารถ และทักษะที่แต่ละคนทุ่มเททำเพื่อองค์กร ดังนั้นหากองค์กรได้มีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดี ตั้งแต่การจัดระบบการสรรหาบุคลากรได้ตรงกับความต้องการขององค์กร การพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานได้ดีที่สุด การมีระบบประเมินผลเพื่อจ่ายค่าตอบแทน และเพื่อสร้างความก้าวหน้าในการทำงานให้แก่บุคลากรที่ดีก็ย่อมทำให้เป้าหมายขององค์กรประสบความสำเร็จได้

ความสำคัญของสมรรถนะ (Competency) เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมและทวีความสำคัญต่อการบริหารทรัพยากรมากขึ้นเรื่อย ๆ ในวงการบริหารทรัพยากรบุคคล องค์กรชั้นนำต่าง ๆ ได้นำเอาระบบสมรรถนะมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างถูกต้องทิศทางและคุ้มค่ากับการลงทุน นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่บุคลากรในองค์กรอีกแนวทางหนึ่งด้วย ดังนั้น สมรรถนะจึงมีความสำคัญต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์กร ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือช่วยในการแปลงวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ วัฒนธรรมองค์กร และยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ขององค์กร มาสู่กระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคล

2. เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสามารถของบุคลากรในองค์กรอย่างมีระบบ ต่อเนื่องและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ วัฒนธรรมองค์กร และยุทธศาสตร์ขององค์กร

3. เป็นมาตรฐานการแสดงพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรซึ่งสามารถนำไปใช้ในการวัดและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

4. เป็นพื้นฐานสำคัญของระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลในด้านต่าง ๆ ขององค์กร เช่น การสรรหาและคัดเลือกบุคลากร การพัฒนาบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาความก้าวหน้าทางอาชีพการวางแผนการสืบทอดตำแหน่งและการจ่ายผลตอบแทน เป็นต้น

บทบาทหน้าที่อย่างหนึ่งของ HR คือ งานพัฒนาบุคลากรในองค์กรโดยการพัฒนาขีดความสามารถ Competency ของพนักงาน เพื่อให้สร้างผลการทำงานที่ดีที่สุดในพื้นที่ของตนเอง โดยเกิดจากการปฏิบัติงานร่วมกันในการกำหนดขีดความสามารถในแต่ละตำแหน่ง แต่ละระดับจะต้องมีขีดความสามารถในแต่ละประเภทชนิดใดบ้าง ที่จะทำให้มีผลการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จ ทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ และนโยบายขององค์กรได้

โดยประเภทของสมรรถนะสามารถจำแนกได้เป็น 5 ประเภท คือ

1. สมรรถนะส่วนบุคคล (Personal Competencies) คือ สมรรถนะที่แต่ละบุคคลมีที่เป็นความสามารถเฉพาะตัวบุคคลอื่น ไม่สามารถนำมาลอกเลียนแบบได้ เช่น การต่อสู้ป้องกันตัวของจาพนม ซึ่งเป็นนักแสดงชื่อดังเรื่อง “ต้มยำกุ้ง” ความสามารถของนักดนตรี นักกายกรรมและนักกีฬา เป็นต้น ซึ่งก็เป็นความสามารถพิเศษยากต่อการจะเลียนแบบ หรือต้องมีความพยายามสูงมาก

2. สมรรถนะเฉพาะงาน (Job Competencies) คือ สมรรถนะในตัวบุคคลกับการปฏิบัติงานตามตำแหน่งและบทบาทเฉพาะตัว เช่น อาชีพนักสำรวจจะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ตัวเลข การคิดคำนวณ และความสามารถในการทำบัญชี เป็นต้น

3. สมรรถนะองค์กร (Organization Competencies) คือ ความสามารถพิเศษเฉพาะองค์กร ๆ นั้นเท่านั้น เช่น บริษัทเนชั่นแนล (ประเทศไทย) จำกัด เป็นบริษัทที่มีความสามารถเรื่องของการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า หรือบริษัทฟอร์ด (มอเตอร์) จำกัด มีความสามารถเรื่องของการผลิตรถยนต์ เป็นต้น หรือบริษัท ที โอ เอ (ประเทศไทย) จำกัด มีความรู้เรื่องของการผลิตสี เป็นต้น

4. สมรรถนะหลัก (Core Competencies) คือ ความสามารถสำคัญที่บุคคลต้องมีและต้องทำเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ เช่น พนักงานเลขานุการสำนักงานจะต้องมีสมรรถนะหลักเช่น ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ที่ใช้ติดต่อประสานงานได้ เป็นต้น และผู้จัดการบริษัท ต้องมีสมรรถนะหลัก เช่น ด้านการสื่อสาร ด้านการวางแผน ด้านการบริหารจัดการ และด้านการทำงานเป็นทีม เป็นต้น

5. สมรรถนะในงาน (Functional Competencies) คือ ความสามารถของบุคคลที่มีตามหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ บางครั้งตำแหน่งหน้าที่เหมือนกัน แต่ความสามารถตามหน้าที่ของบุคคลต่างกัน เช่น ข้าราชการตำรวจเหมือนกัน แต่มีความสามารถต่างกัน บางคนมีสมรรถนะทางการสืบสวนสอบสวน และบางคนมีสมรรถนะทางปราบปราม เป็นต้น

สรุปได้ว่า สมรรถนะ (Competency) เป็นแนวคิดที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาองค์การและทรัพยากรมนุษย์ให้ประผลสำเร็จได้ และนอกจากนี้ก็ยังสามารถใช้ในการสรรหา คัดเลือก พัฒนา และประเมินผลงานของบุคลากรได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของตำแหน่งงานและองค์การมากที่สุด

องค์ประกอบสมรรถนะความเป็นครู

การนำเรื่องสมรรถนะไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงต้องมุ่งพัฒนาทรัพยากรบุคคลในองค์กร เป็นหัวใจสำคัญต้องมีการพิจารณาว่าบุคคลในองค์กรมีความสามารถอย่างไรที่จะทำให้องค์กรเหนือกว่าคู่แข่งพร้อมบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งองค์ประกอบสมรรถนะที่สำคัญหลักตามแนวคิดของแมคเคลแลนด McClelland มีองค์ประกอบของสมรรถนะ 5 ส่วน ดังนี้

1. ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความรู้เฉพาะจากเรื่องที่ต้องรู้ คือ ความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ เช่น ความรู้เรื่องเครื่องยนต์ หรือความรู้ด้านงานเชื่อม เป็นต้น

2. ทักษะ (Skill) คือ ความต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ทักษะด้านการเชื่อม ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และทักษะทางด้านการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น ทักษะที่เกิดขึ้นได้จะมาจากความรู้พื้นฐาน หรือสามารถในการทำได้อย่างแคล่วคล่องว่องไว

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (Self-Concept) หมายถึง เจตคติ ค่านิยม หรือความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนและสิ่งที่คุณคิดว่าตนเอง ได้แก่ ความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น

4. บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (Traits) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น เช่น คนที่น่าเชื่อถือ และไว้วางใจได้หรือมีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น

5. แรงจูงใจ/เจตคติ (Motives/Attitude) เป็นแรงจูงใจหรือแรงขับภายใน ซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย หรือมุ่งสู่ความสำเร็จ เป็นต้น

กล่าวได้ว่า องค์ประกอบสมรรถนะครูวิชาการ หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นว่าครูภาษาอังกฤษมีความรู้ ทักษะ และมีคุณลักษณะเฉพาะที่สามารถเอื้อต่อครูวิชาการที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิค วิธีการสอน การพัฒนาและการใช้สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้สมรรถนะครูวิชาการแบ่งเป็นองค์ประกอบหลักได้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้จะเป็นสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้าหรือประสบการณ์ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจด้านหลักสูตรด้านผู้เรียน เทคนิค และวิธีการสอน ส่วนด้านทักษะรวมถึง ความสามารถ ความชัดเจนและความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งบุคคลสามารถสร้างขึ้นได้จากการเรียนรู้ ประกอบด้วยทักษะการสื่อสาร ทักษะการ ฟัง พูด อ่านและเขียน ทักษะการจัดการเรียนรู้ ทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีในทางการเรียนรู้ ทักษะการวัดและประเมินผล ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการพัฒนาตนเองและด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคลิกภาพ ความคิด ความรู้สึก เจตคติ ทัศนคติ ความต้องการส่วนบุคคล ประกอบด้วย แรงจูงใจ รักในการเรียนรู้ บุคลิกลักษณะ และคุณธรรมจริยธรรม

มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้ใช้เมื่อ วันที่ 27 กรกฎาคม 2554 ประกอบด้วย อุดมการณ์ หลักการจัดการศึกษา และมาตรฐานการศึกษา เพื่อให้สะดวกสู่การนำสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษายึดปรัชญาหลักการจัดการศึกษา และมาตรฐานการศึกษา (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2548) ดังนี้

1. ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม

2. หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยต้องใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเป็นกลไกขับเคลื่อนพร้อมกับการจัดสภาพแวดล้อม กระบวนการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับผู้ปกครอง หรือครอบครัวของเด็ก ดังนั้น ในการจัดการศึกษาปฐมวัยจึงคำนึงถึงหลักการ ดังนี้

2.1 การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็กโดยหลักสูตรต้องมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับต้องมีความหมายกับตัวเด็กเป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติเด็กด้อยโอกาสและเด็กพิเศษได้รับการพัฒนา รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก พัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน มีใจเพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตเท่านั้น

2.2 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีการออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และโลกที่เด็กอยู่รวมทั้งพัฒนาการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย

2.3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ออกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดสภาพแวดล้อม ประสบการณ์และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ที่ผู้สอนและเด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยผู้สอนจะเป็นผู้สนับสนุน ชี้แนะ ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้สอนจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อนเพื่อจะได้วางแผน สร้างสภาพแวดล้อม และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอนต้องรู้จักพัฒนาตนเองปรับปรุง ใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะกับเด็กและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก

2.4 การบูรณาการการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่าหนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้จากหลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรม

เด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะ และหลายประสบการณ์สำคัญ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่จัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อฝึกหรือเพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์สำคัญที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการเพื่อให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดไว้

2.5 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินเด็กปฐมวัย ยึดวิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก จากข้อมูลเชิงบรรยาย จากการรวบรวมผลงาน การแสดงออกในสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็ก ตลอดจนการที่เด็กประเมินตนเองหรือผลงานสามารถบอกได้ว่า เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีความก้าวหน้าเพียงใด ช่วยผู้สอนในการวางแผนการจัดกิจกรรมซึ่งให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็ก และขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ผู้สอน พ่อแม่และผู้ปกครองของเด็กจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย จึงอาศัยหลักการโดยคำนึงถึงการเรียนรู้ที่ยึดให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง การให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นอย่างมีจุดหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กและนอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมตัวเด็ก ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้

แนวคิดของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

แนวคิดของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) เป็นการบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้วยเทคนิค เครื่องมือ วิธีการต่าง ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคลากรให้สอดคล้องและมีทิศทางเดียวกันกับความต้องการขององค์กร รวมถึงการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ขณะเดียวกัน เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน และมีศักยภาพสูงขึ้น ซึ่งต้องแสวงหากลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบุคลากรและวัฒนธรรมองค์กรให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด อีกด้วยวิธีการพัฒนาและรูปแบบการพัฒนาที่หลากหลายเกิดขึ้นและมีพัฒนาการตามลำดับดังต่อไปนี้

ก่อนทศวรรษที่ 1960 รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยทั่วไปใช้การฝึกอบรม (Training) และการสอนงาน (On the Job Training) ทำให้บุคลากรเกิดความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และทัศนคติ (Attitude) ในการปฏิบัติงานโดยมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและอนาคต

ช่วงทศวรรษที่ 1960 ใช้เทคนิคการพัฒนาองค์การและเทคนิคเครื่องมือสอดแทรกมาใช้ แต่ไม่มีรูปแบบหรือทิศทางที่เป็นที่ยอมรับมากนัก โดยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นเงื่อนไขสำหรับความเจริญเติบโตขององค์การจึงใช้แนวทางในการจัดการปัญหาเจตคติ พฤติกรรม และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การ

ช่วงทศวรรษที่ 1980 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีรูปแบบผสมผสานที่หลากหลายวิธีการ เช่น การใช้เทคนิคการวางแผนพัฒนาสายอาชีพสำหรับผู้บริหารที่ยังไม่พร้อมโดยการฝึกอบรมการทำ Work Simplification, Reengineering, QCC, TQM, TPM หรือ 5ส เป็นต้น ปลายทศวรรษที่ 1990 สถานการณ์โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลต่อการบริหารองค์การเพื่อความอยู่รอด ดังนั้น การพัฒนาองค์การรูปแบบใหม่เป็นการสนับสนุนการพัฒนาบุคลากร เช่น การกำหนดสมรรถนะ (Competency) การบริหารผลงาน (Performance Management) การบริการและพัฒนาคนเก่ง (Talent Management) การสร้างองค์การแห่ง การเรียนรู้ (Learning Organization) การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันซึ่งอยู่ในยุคเศรษฐกิจที่เน้นองค์ความรู้ (Knowledge Economy) หากการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่สามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับยุคเศรษฐกิจที่เน้นองค์ความรู้ได้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะไม่ช่วยให้องค์กรได้เปรียบในการแข่งขัน หากแต่จะกลับเป็นตัวถ่วงขององค์กรสถานะการแข่งขันในปัจจุบันทำให้องค์กรต้องให้ความสำคัญต่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Human Resource) ที่เน้นการสร้างทุนมนุษย์ (Competitive Advantage) ให้กับองค์กร องค์กรต่าง ๆ มีมนุษย์เป็นทรัพย์สิน (Human Asset) ที่สำคัญ แต่สินทรัพย์ที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ไม่ได้ถูกแปลงให้เป็นทุน จึงมีสภาพเป็นเพียงสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและองค์กรเท่าที่ควร จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ผู้บริหารองค์กรทุกระดับจะต้องศึกษาแนวคิดและความสำคัญของการแปลงสินทรัพย์ให้เป็นทุน คือการแปลงทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นสินทรัพย์ให้เป็นทุนมนุษย์ เพื่อให้องค์กรอยู่รอด เติบโต และแข่งขันได้ในสถานการณ์ที่มีความผันผวน ซึ่งหมายถึงการพัฒนาในการจัดการทุนมนุษย์ ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการแปลงสินทรัพย์มนุษย์ในองค์กรให้เป็นทุน ทุนมนุษย์เป็นพลังสำคัญในการเพิ่มผลผลิตภาพของแรงงาน และสร้างความมั่งคั่งให้กับองค์กรและประเทศชาติ การแปลงสินทรัพย์มนุษย์ให้เป็นทุนเกี่ยวข้องกับ

การจัดการองค์ความรู้การจัดการองค์ความรู้เป็นเตรียมมือในการแปลงทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นทุน

แนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์

การจัดการทุนมนุษย์ ประกอบด้วย 2 แนวทาง คือ แนวทางแรก เน้นที่การสร้างและการจัดหาเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ที่เป็นประโยชน์ แนวทางที่ 2 เน้นการใช้ความรู้เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับองค์กร ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้ความรู้ การแบ่งปันความรู้และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน การแปลงทรัพย์สินมนุษย์ให้เป็นทุนสามารถกระทำได้ตามกระบวนการดังนี้

1. การสร้างและการจัดหาเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ (Creation And Acquisition) เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการบรรลุพันธกิจและเป้าหมาย ขององค์กร องค์กรอาจหาความรู้ที่ต้องการได้จาก 3 แหล่งหลัก ๆ คือ

1.1 การซื้อหา

1.2 การจัดหาและ จัดจ้าง และ

1.3 การพัฒนาความรู้ ทักษะ และสมรรถนะของพนักงาน ด้วยการกระตุ้นให้ทรัพยากร มนุษย์หาแนวทางใหม่ ๆ ในการพัฒนาวิธีการทำงาน

2. การจัดระบบความรู้ (Codification) มีจุดประสงค์เพื่อให้ความรู้ที่กระจัดกระจายอยู่ในองค์กร หรืออยู่ในสมองของผู้ปฏิบัติงานมีความชัดเจน มีการถ่ายทอดความรู้จากระดับตัวบุคคล และความรู้ในการทำงานที่ผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนสร้างสมไว้ไปสู่ระดับองค์กร ซึ่งหมายถึงองค์กรต้องพยายามสร้างสภาพแวดล้อมให้ผู้ปฏิบัติงานได้ปลดปล่อยความรู้ที่มีอยู่ ออกมาเพื่อใช้ประโยชน์ในการทำงานให้มากที่สุด และช่วยให้ทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร มีโอกาสในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันการจัดระบบความรู้ความสามารถ กระทำได้หลายวิธี ตั้งแต่การบันทึกเป็นเอกสาร การบรรยาย การอภิปราย การใช้ระบบคอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

3. การกระจายจ่ายแจกความรู้ในองค์กร (Distribution) เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ทุกคน ในองค์กรได้เข้าถึงและใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งอาจต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการกระจายจ่ายแจกความรู้ในองค์กร การกระจายจ่ายความรู้ในองค์กร ระบบการกระจาย ข้อมูลข่าวสาร และองค์ความรู้ในองค์กรจะต้องเป็นระบบที่ใช้งานได้ง่าย มีความสะดวก และเป็นมิตรกับผู้ใช้งาน จึงจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรไม่รู้สึกว่าเป็นปัญหาหรือภาระเพิ่มเติมจากการปฏิบัติงานในหน้าที่

4. การใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารงาน (Use) ความรู้จะไม่เกิดประโยชน์หากไม่นำไปแก้ปัญหาขององค์กรหรือสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้องค์กรพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน องค์กรที่สร้าง จัดระบบ และแจกจ่ายความรู้ แต่ไม่มีผู้นำความรู้ไปใช้ องค์กรนั้นก็เปรียบเสมือนห้องสมุดที่เต็มไปด้วยหนังสือที่ไม่มีคนอ่าน องค์กรจะต้องสร้างระบบที่กระตุ้นให้คนนำความรู้ไปใช้เช่นเดียวกับทรัพย์สินอื่น ๆ ที่องค์กรต้องไปใช้ประโยชน์ให้เต็มที่ ในฐานะที่เป็นทุน

แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

ความหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน จากการศึกษาเอกสารปรากฏว่า มีนักวิชาการได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติงานไว้หลายท่าน ดังนี้

กิติพันธ์ รุจิรกุล (2529) กล่าวว่า การปฏิบัติงานในองค์การหรือหน่วยงานต่าง ๆ นอกจากจะมีการแบ่งระดับการปฏิบัติงานแล้ว ยังต้องมีการแบ่งส่วนงานที่จะต้องปฏิบัติออกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ ซึ่งมีหัวหน้าหน่วยหรือผู้นำหน่วยเป็นผู้รับผิดชอบงานตามลักษณะหน้าที่ของตนที่แตกต่างกัน ในการปฏิบัติงานที่ต่างชนิด ต่างหน้าที่ ก็เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การหรือหน่วยงานนั้น ซึ่งจะทำให้ผู้นำมีความสนใจ มีทักษะ มีความรู้มีทัศนะและมีบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนแตกต่างกันไป

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2529) กล่าวว่า การปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ศาสตร์ คือ การศึกษาหาความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะ เทคนิควิธีทำงานต่าง ๆ ศิลป์ คือ การที่จะนำเอาความรู้ หลักการ และทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับคน สถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมตลอดจนขอบเขตจำกัดของทรัพยากรให้เป็นไปตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของตำแหน่งงานต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นในหน่วยงาน

องค์กรใดจะบรรลุผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยก็คือคนหรือบุคลากรในองค์กร ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด และเป็นที่ยอมรับกันว่ามนุษย์หรือคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า และสำคัญที่สุดตามหลักการบริหารการสร้างเสริมความต้องการในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร เพื่อให้มีความรู้สึกที่ดีในการปฏิบัติงาน และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อความสำเร็จของงาน และขององค์กรอย่างต่อเนื่องสมบูรณ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารที่ต้องคำนึงถึงเพราะด้านความต้องการในการปฏิบัติงานย่อมส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพของงานดียิ่งขึ้น ซึ่งมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการหรือสิ่งจูงใจผู้ปฏิบัติงาน โดยมุ่งอธิบายถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งที่ทำให้บุคลากรเกิดความพอใจในการปฏิบัติงาน ทুমเทความรู้ความสามารถมีความรับผิดชอบ และเอาใจใส่ในงานอย่างแท้จริง ไปสู่ความรักความผูกพันและความซื่อสัตย์ในองค์กร

สรุปได้ว่า กรอบและกระบวนการในการพัฒนาตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีความรู้ความสามารถไปจนถึงมีทักษะในการปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งพนักงานยังเกิดการพัฒนาศักยภาพด้วย โดยการพัฒนาศักยภาพของพนักงานในองค์กรนั้น อาจทำได้หลายวิธีหรือหลายกระบวนการตั้งแต่การฝึกอบรม, การศึกษาผ่านการเรียนการสอนที่จริงจัง, การออกไปดูงานนอกองค์กร ไปจนถึงการถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างกัน ซึ่งเมื่อพนักงานได้รับการพัฒนาแล้วก็สามารถเป็นประโยชน์ต่อองค์กร ส่งผลให้องค์กรพัฒนาและประสบความสำเร็จตามไปด้วยได้ องค์กรจะก้าวไปได้ไกลอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องเกิดจากบุคลากรที่มีศักยภาพ ฉะนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นพันธกิจสำคัญที่จะต้องใส่ใจ นอกจากนี้กระบวนการนี้จะช่วยเพิ่มศักยภาพของพนักงานให้เพิ่มมากขึ้นได้ด้วยนั้น ก็ยังช่วยรักษาพนักงานที่ดีมีศักยภาพให้ทำงานร่วมกับองค์กรได้ระยะยาวอีกด้วย รวมถึงช่วยสร้างความภักดีให้กับองค์กร ตลอดจนร่วมพัฒนาองค์กรให้ดียิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ต่อไปการปฏิบัติงานหมายถึงภารกิจหน้าที่ที่ถูกระบุกำหนดขึ้นมาควบคุมกำกับตำแหน่งทางสังคมในสถาบัน ซึ่งบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ดำรงตำแหน่งใดก็ตามต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตามภารกิจหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้เฉพาะตำแหน่งนั้น ๆ และบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ต้องนำความรู้ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์หรือมโนทัศน์ของตนเองที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้เหมาะสมตามสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมอย่างมีศาสตร์และศิลป์ ในบทบาทหน้าที่ดังกล่าว

มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ

ในปัจจุบันประเทศไทยมีเด็กปฐมวัยตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 6 ปี ที่มีพัฒนาการไม่สมวัยเป็นจำนวนมาก นับเป็นวิกฤตร้ายแรงต่อการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการสร้างประเทศให้เจริญรุ่งเรือง มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในสภาพสังคมที่บิดา มารดาและผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความจำเป็น ต้องพาเด็กปฐมวัยไปรับบริการการดูแลและพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีคุณภาพแตกต่างกันเหลือมล้ำกันมาก ระหว่างกลุ่มมีโอกาสกับกลุ่มด้อยโอกาส ระหว่างการจัดการศึกษาเร่งเรียนจนเครียด กับแบบละเอียดความเอาใจใส่ การพัฒนาคุณภาพของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนทั้งจากมุมมองของการพัฒนาคุณภาพมนุษย์และการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมามาประเทศไทยมีหน่วยงานภาครัฐหลายแห่งองค์กรท้องถิ่นเอกชนจัดบริการดูแล พัฒนา และจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยหลากหลายรูปแบบ โดยแต่ละหน่วยงานมีมาตรฐานและเกณฑ์การประเมินแตกต่างกันตามภารกิจของหน่วยงาน แม้จะมีการจัดทำมาตรฐาน

ศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ พ.ศ. 2554 ในทางปฏิบัติมีมาตรฐานหลากหลายจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เน้นการประเมินตามภารกิจของหน่วยงาน และข้อจำกัดของการใช้มาตรฐานเดิมที่ครอบคลุมเฉพาะเด็กอายุ 2-5 ปี เท่านั้น ไม่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยตั้งแต่แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษา สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ยังต้องใช้หลายมาตรฐานทำให้ผู้ปฏิบัติสับสนและต้องทำงานซ้ำซ้อน และยังไม่ได้นำผลการประเมินไปพัฒนาเท่าที่ควรความก้าวหน้าในการพัฒนาเด็กปฐมวัยของภาคส่วนต่าง ๆ ได้มีหน่วยงานร่วมกันดำเนินงานอย่างหลากหลาย เช่น การเพิ่มโอกาสให้ครู ผู้ดูแลเด็กได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาปฐมวัย การมีโครงการส่งเสริมพัฒนาการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ ครอบคลุมทั่วประเทศ การมีมาตรฐานความปลอดภัย การบูรณาการงานภายในกระทรวง และการบูรณาการงานของ 4 กระทรวงหลัก ตลอดจนรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและให้การศึกษาที่เหมาะสมแก่เด็กปฐมวัย จำเป็นต้องมีการจัดทำมาตรฐานกลางที่ทุกภาคส่วนจะใช้ร่วมกันได้คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ก.พ.ป.) จึงเห็นชอบให้คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย จัดทำมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติขึ้นเป็นมาตรฐานกลางให้ทุกหน่วยงานใช้ร่วมกันในการประเมิน เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการดูแลพัฒนา และจัดการศึกษาสำหรับเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาเป็นการปรับกระบวนการให้ใช้เด็กเป็นที่ตั้งของการกำหนดมาตรฐาน คำนึงถึงการตอบสนองต่อสิทธิพื้นฐานที่เด็กทุกคนพึงได้รับ ซึ่งถือเป็นการวางรากฐานการพัฒนามนุษย์แทนการใช้บริบทหรือหน่วยงานต้นสังกัดเป็นที่ตั้งการมีมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติฉบับเดียวเป็นมาตรฐานกลางให้ทุกหน่วยงานร่วมจัดทำร่วมใช้เป็นหลักประเมินการดำเนินงานให้เป็นแนวทางเดียวกันและประสานงานเพื่อมุ่งเป้าหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องและตอบสนองต่อการบูรณาการงานพัฒนาเด็กปฐมวัยของ 4 กระทรวงหลัก และอีกหลายหน่วยงาน ตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการบูรณาการความร่วมมือการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (กลุ่มเด็กปฐมวัยและผู้สูงอายุ) เมื่อวันที่ 30 มีนาคม พ.ศ. 2560 นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของเด็กปฐมวัยสร้างรากฐานที่แข็งแรงของพลเมืองคุณภาพต่อไป

5 มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ และมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

มาตรฐานด้านที่ 1 การบริหารจัดการ จำนวน 5 ตัวบ่งชี้/ 26 ข้อ

มาตรฐานด้านที่ 2 กระบวนการดูแลจัดประสบการณ์ เรียนรู้ และเล่น จำนวน 5 ตัวบ่งชี้/ 20 ข้อ

มาตรฐานด้านที่ 3 คุณภาพเด็กปฐมวัย

1. 3 ก แรกเกิดถึง 2 ปี (2 ปี 11 เดือน 29 วัน) จำนวน 2 ตัวบ่งชี้/ 7 ข้อ
 2. 3 ข 3 ปี ถึง 6 ปี (ก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1) จำนวน 7 ตัวบ่งชี้/ 22 ข้อ
- สาระของมาตรฐานแต่ละด้าน ดังนี้

มาตรฐานด้านที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

ตัวบ่งชี้ย่อย

1.1.1 บริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นระบบ

1.1.2 บริหารหลักสูตรสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.1.3 บริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ

ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 การบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด

ตัวบ่งชี้ย่อย

1.2.1 บริหารจัดการบุคลากรอย่างเป็นระบบ

1.2.2 ผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย/หัวหน้าระดับปฐมวัย/ผู้ดำเนินกิจการมี

คุณวุฒิ/คุณสมบัติเหมาะสม และบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.3 ครู/ผู้ดูแลเด็กที่ทำหน้าที่หลักในการดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัย มีวุฒิการศึกษา/
คุณสมบัติเหมาะสม

1.2.4 บริหารบุคลากรจัดอัตราส่วนของครู/ผู้ดูแลเด็กอย่างเหมาะสมพอเพียงต่อ
จำนวนเด็กในแต่ละกลุ่มอายุ

**ตาราง 1 แสดงอัตราส่วนของครู/ผู้ดูแลเด็กอย่างเหมาะสมพอเพียงต่อจำนวนเด็กในแต่ละ
กลุ่มอายุ**

เด็ก (อายุ)	อัตราส่วนครู/ผู้ดูแลเด็ก (คน)	จำนวนเด็ก ในกลุ่มกิจกรรม
ต่ำกว่า 1 ปี	1:3	กลุ่มละไม่เกิน 6 คน
ต่ำกว่า 2 ปี	1:5	กลุ่มละไม่เกิน 10 คน
ต่ำกว่า 3 ปี	1:10	กลุ่มละไม่เกิน 20 คน
3 ปี-ก่อนเข้า ป.1	1:15	กลุ่มละไม่เกิน 30 คน

ตัวบ่งชี้ที่ 1.3 การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย

ตัวบ่งชี้ย่อย

- 1.3.1 บริหารจัดการด้านสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัยอย่างเป็นระบบ
- 1.3.2 โครงสร้างและตัวอาคารมั่นคง ตั้งอยู่ในบริเวณและสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย
- 1.3.3 จัดการความปลอดภัยของพื้นที่เล่น/สนามเด็กเล่น และสภาพแวดล้อมภายนอกอาคาร
- 1.3.4 จัดการสภาพแวดล้อมภายในอาคาร ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ เครื่องใช้ให้ปลอดภัยเหมาะสม กับการใช้งานและเพียงพอ
- 1.3.5 จัดให้มีของเล่นที่ปลอดภัยได้มาตรฐาน มีจำนวนเพียงพอ สะอาด เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของเด็ก
- 1.3.6 ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยเดินทางอย่างปลอดภัย
- 1.3.7 จัดให้มีระบบป้องกันภัยจากบุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 1.3.8 จัดให้มีระบบรับเหตุฉุกเฉิน ป้องกันอัคคีภัย/ภัยพิบัติตามความเสี่ยงของพื้นที่

ตัวบ่งชี้ที่ 1.4 การจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ย่อย

- 1.4.1 มีการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ เพื่าระวังการเจริญเติบโต ของเด็ก และดูแลการเจ็บป่วยเบื้องต้น
- 1.4.2 มีแผนและดำเนินการตรวจสุขภาพอนามัยประจำวัน ตรวจสุขภาพประจำปีและป้องกันควบคุมโรคติดต่อ
- 1.4.3 อาคารต้องมีพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วนตามกิจวัตรประจำวันของเด็กที่เหมาะสมตามช่วงวัย และการใช้ประโยชน์
- 1.4.4 จัดให้มีพื้นที่/มุมประสบการณ์ และแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน
- 1.4.5 จัดบริเวณห้องน้ำ ห้องส้วม ที่แปร่งพื้น/ล้างมือให้เพียงพอ สะอาดปลอดภัย และเหมาะสมกับการใช้งานของเด็ก
- 1.4.6 จัดการระบบสุขาภิบาลที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมสถานที่ปรุงประกอบอาหาร น้ำดื่ม น้ำใช้ กำจัดขยะ สิ่งปฏิกูล และพาหะนำโรค

1.4.7 จัดอุปกรณ์ภาชนะและเครื่องใช้ส่วนตัวให้เพียงพอกับการใช้งานของเด็กทุกคน และดูแลความสะอาดและปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ

ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน

ตัวบ่งชี้ย่อย

1.5.1 มีการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างพ่อแม่/ผู้ปกครอง กับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับตัวเด็ก และการดำเนินงานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.5.2 การจัดกิจกรรมที่พ่อแม่/ผู้ปกครอง/ครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วม

1.5.3 ดำเนินงานให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ชุมชนในเรื่องการพัฒนาเด็กปฐมวัย

1.5.4 มีคณะกรรมการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

มาตรฐานด้านที่ 2 ครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแล และจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 การดูแลและพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน

ตัวบ่งชี้ย่อย

2.1.1 มีแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมีการดำเนินงานและประเมินผล

2.1.2 จัดพื้นที่/มุมประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นที่เหมาะสมอย่างหลากหลาย

2.1.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านอย่างบูรณาการตามธรรมชาติของเด็กที่เรียนรู้ด้วยประสาทสัมผัส ลงมือทำ ปฏิสัมพันธ์ และการเล่น

2.1.4 เลือกใช้สื่อ/อุปกรณ์ เทคโนโลยี เครื่องเล่นและจัดสภาพแวดล้อมภายในภายนอกแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอ เหมาะสม ปลอดภัย

2.1.5 เพ้าระวังติดตามพัฒนาการเด็กรายบุคคลเป็นระยะ เพื่อใช้ผลในการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กทุกคนให้เต็มตามศักยภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 การส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายและดูแลสุขภาพ

ตัวบ่งชี้ย่อย

2.2.1 ให้เด็กอายุ 6 เดือนขึ้นไป รับประทานอาหารที่ครบถ้วนในปริมาณที่เพียงพอ และส่งเสริมพฤติกรรมการกินที่เหมาะสม

2.2.2 จัดกิจกรรมให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสมในการดูแลสุขภาพ ความปลอดภัยในชีวิตประจำวัน

2.2.3 ตรวจสุขภาพอนามัยของเด็กประจำวัน ความสะอาดของร่างกาย ฟันและช่องปาก เพื่อคัดกรองโรคและการบาดเจ็บ

2.2.4 เผื่อระวังติดตามการเจริญเติบโตของเด็กเป็นรายบุคคล บันทึกผลภาวะโภชนาการอย่างต่อเนื่อง

2.2.5 จัดให้มีการตรวจสุขภาพร่างกาย ฟันและช่องปาก สายตา หู ตามกำหนดตัวบ่งชี้ที่ 2.3 การส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ภาษาและการสื่อสาร

ตัวบ่งชี้ย่อย

2.3.1 จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กได้สังเกต สัมผัส ลองทำ คิดตั้งคำถาม สืบเสาะหาความรู้ แก้ปัญหา จินตนาการ คิดสร้างสรรค์ โดยยอมรับความคิดและผลงานที่แตกต่างของเด็ก

2.3.2 จัดกิจกรรมและประสบการณ์ทางภาษาที่มีความหมายต่อเด็ก เพื่อการสื่อสารอย่างหลากหลาย ฟัง พูด ถอดเสียง เล่น และสนทนา ตามลำดับขั้นตอนพัฒนาการ

2.3.3 จัดกิจกรรมปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านให้เด็กมีทักษะการดูภาพ ฟังเรื่องราว พูด เล่น อ่าน วาด/เขียน เบื้องต้น ตามลำดับพัฒนาการ โดยครู/ผู้ดูแลเด็กเป็นตัวอย่างของการพูด และการอ่านที่ถูกต้อง

2.3.4 จัดให้เด็กมีประสบการณ์เรียนรู้เกี่ยวกับตัวเด็ก บุคคล สิ่งต่าง ๆ สถานที่ และธรรมชาติรอบตัวด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ

2.3.5 จัดกิจกรรมและประสบการณ์ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เบื้องต้นตามวัย โดยเด็กเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัส และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

ตัวบ่งชี้ที่ 2.4 การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ-สังคม ปลูกฝังคุณธรรม และความเป็นพลเมืองดี

ตัวบ่งชี้ย่อย

2.4.1 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและมั่นคง ระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับเด็ก และการแก้ไขข้อขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

2.4.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความสุข แจ่มใส ร่าเริงได้แสดงออกด้านอารมณ์ ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง โดยผ่านการเคลื่อนไหวร่างกาย ศิลปะ ดนตรี ตามความสนใจ และถนัด

2.4.3 จัดกิจกรรมและประสบการณ์ ปฏิบัติคุณธรรมให้เด็กใฝ่ดีมีวินัย ซื่อสัตย์ รู้จักสิทธิ และหน้าที่ รับผิดชอบของพลเมืองดี รักครอบครัว โรงเรียน ชุมชนและประเทศชาติ ด้วยวิธีที่เหมาะสม กับวัย และพัฒนาการ

ตัวบ่งชี้ที่ 2.5 การส่งเสริมเด็กในระยะเปลี่ยนผ่านให้ปรับตัวสู่การเชื่อมต่อในชั้นถัดไป
ตัวบ่งชี้ย่อย

2.5.1 จัดกิจกรรมกับผู้ปกครองให้เตรียมเด็กก่อนจากบ้านเข้าสู่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย/โรงเรียน และจัดกิจกรรมช่วงปฐมนิเทศให้เด็กค่อยปรับตัวในบรรยากาศที่เป็นมิตร

2.5.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมการปรับตัวก่อนเข้ารับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น
แต่ละชั้น จนถึงการเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

มาตรฐานด้านที่ 3 คุณภาพของเด็กปฐมวัย

**สำหรับเด็กแรกเกิด-อายุ 2 ปี (2 ปี 11 เดือน 29 วัน)

ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 ก เด็กมีการเจริญเติบโตสมวัย

ตัวบ่งชี้ย่อย

3.1.1 ก เด็กมีน้ำหนักตัวเหมาะสมกับวัยและสูงตีสัดส่วน ซึ่งมีบันทึกเป็น
รายบุคคล

ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 ก เด็กมีพัฒนาการสมวัย

ตัวบ่งชี้ย่อย

3.2.1 ก เด็กมีพัฒนาการสมวัยโดยรวม 5 ด้าน

3.2.2 ก รายด้าน: เด็กมีพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่ (Gross Motor)

3.2.3 ก รายด้าน: เด็กมีพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญาสมวัย
(Fine Motor Adaptive)

3.2.4 ก รายด้าน: เด็กมีพัฒนาการด้านการรับรู้และเข้าใจภาษา (Receptive
Language)

3.2.5 ก รายด้าน: เด็กมีพัฒนาการการใช้ภาษาสมวัย (Expressive Language)

3.2.6 ก รายด้าน: เด็กมีพัฒนาการการช่วยเหลือตนเองและการเข้าสังคม (Personal
Social)

**สำหรับเด็ก อายุ 3 ปี-อายุ 6ปี (ก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่ 1)

ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 ข เด็กมีการเจริญเติบโตสมวัยและมีสุขนิสัยที่เหมาะสม

ตัวบ่งชี้ย่อย

3.1.1 ข เด็กมีน้ำหนักตัวเหมาะสมกับวัยและสูงตีสัดส่วน ซึ่งมีบันทึกเป็นรายบุคคล

3.1.2 ข เด็กมีสุขนิสัยที่ดีในการดูแลสุขภาพตนเองตามวัย

3.1.3 ข เด็กมีสุขภาพช่องปากดี ไม่มีฟันผุ

ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 ข เด็กมีพัฒนาการสมวัย

ตัวบ่งชี้ย่อย

3.2.1 ข เด็กมีพัฒนาการสมวัยโดยรวม 5 ด้าน

ตัวบ่งชี้ที่ 3.3 ข เด็กมีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว

ตัวบ่งชี้ย่อย

3.3.1 ข เด็กมีพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ สามารถเคลื่อนไหวและทรงตัวได้ตามวัย

3.3.1 ข เด็กมีพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และการประสานงานระหว่างตากับมือ ตามวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 3.4 ข เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ

ตัวบ่งชี้ย่อย

3.4.1 ข เด็กแสดงออก ร่าเริง แจ่มใส รู้สึกมั่นคงปลอดภัย แสดงความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่นได้สมวัย

3.4.2 ข เด็กมีความสนใจ และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสมวัย ซึ่งรวมการเล่นการทำงานศิลปะ ดนตรี กีฬา

3.4.3 ข เด็กสามารถอดทน รอคอย ควบคุมตนเอง ยับยั้งชั่งใจ ทำตามข้อตกลง คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น มีกาลเทศะ ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ได้สมวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 3.5 ข เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญา เรียนรู้และสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้ย่อย

3.5.1 ข เด็กบอกเกี่ยวกับตัวเด็ก บุคคล สถานที่แวดล้อมธรรมชาติ และสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก ได้สมวัย

3.5.2 ข เด็กมีพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ สามารถสังเกต จำแนกและเปรียบเทียบจำนวน มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ) เวลา ได้สมวัย

3.5.3 ข เด็กสามารถคิดอย่างมีเหตุผล แก้ปัญหาได้สมวัย

3.5.4 ข เด็กมีจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ ที่แสดงออกได้สมวัย

3.5.5 ข เด็กมีความพยายาม มุ่งมั่นตั้งใจ ทำกิจกรรมให้สำเร็จสมวัย

ตัวบ่งชี้ที่ 3.6 ข เด็กมีพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสาร

ตัวบ่งชี้ย่อย

3.6.1 ข เด็กสามารถฟัง พูด จับใจความ เล่า สนทนา และสื่อสารได้สมวัย

3.6.2 ข เด็กมีทักษะในการดูรูปภาพ สัญลักษณ์ การใช้หนังสือ รู้จักตัวอักษร การ คิดเขียนคำ และการอ่านเบื้องต้นได้สมวัยและตามลำดับพัฒนาการ

3.6.3 ข เด็กมีทักษะการวาด การขีดเขียนตามลำดับขั้นตอนพัฒนาการสมวัย นำไปสู่ การขีดเขียนคำที่คุ้นเคย และสนใจ

3.6.4 ข เด็กมีทักษะในการสื่อสารอย่างเหมาะสมตามวัย โดยใช้ภาษาไทยเป็น หลัก และมีความคุ้นเคยกับภาษาอื่นด้วย

ตัวบ่งชี้ที่ 3.7 ข เด็กมีพัฒนาการด้านสังคม คุณธรรม มีวินัย และความเป็นพลเมืองดี
ตัวบ่งชี้ย่อย

3.7.1 ข เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างสมวัย และแสดงออกถึงการยอมรับ ความแตกต่างระหว่างบุคคล

3.7.2 ข เด็กมีความเมตตา กรุณา มีวินัย ซื่อสัตย์ รับผิดชอบต่อตนเองและ ส่วนรวม และมีค่านิยมที่พึงประสงค์สมวัย

3.7.3 ข เด็กสามารถเล่น และทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นกลุ่ม เป็นได้ทั้งผู้นำ และ ผู้ตาม แก้ไขข้อขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

3.7.4 ข เด็กภาคภูมิใจที่เป็นสมาชิกที่ดีในครอบครัว ชุมชน สถานพัฒนา เด็กปฐมวัย และตระหนักถึงความเป็นพลเมืองดีของประเทศไทย และภูมิภาคอาเซียน

ข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน

น่าน เป็นจังหวัดหนึ่งในประเทศไทย ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงสุดของภาคเหนือ เป็นที่ตั้งของเมืองที่สำคัญในอดีต อาทิ เช่น เวียงวรนคร (เมืองพลัว) เวียงศิระเกษ (เมืองงั่ว) เวียงภูเพียงแช่แห้ง อีกทั้งยังเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำที่สำคัญนั่นคือ แม่น้ำน่าน ที่หล่อหลอม วิถีชีวิตผู้คนมาแต่ช้านาน พื้นที่จังหวัดน่านมีแบ่งการปกครองแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การปกครองส่วนภูมิภาค และการปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 15 อำเภอ 99 ตำบล 890 หมู่บ้าน และส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 18 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 80 แห่ง ดังนี้ อำเภอเมืองน่าน มีทั้งหมด 11 ตำบล เทศบาล 2 แห่ง อบต. 9 แห่ง และมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 42 แห่ง อำเภอแม่จริม มี 5 ตำบล เทศบาล 1 แห่ง อบต. 4 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 11 แห่ง อำเภอบ้านหลวง มี 4 ตำบล อบต. 5 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4 แห่ง อำเภอนาน้อย มี 7 ตำบล 1 เทศบาล อบต. 5 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 16 แห่ง อำเภอปัว มี 12 ตำบล

เทศบาล 2 แห่ง อบต. 10 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 15 แห่ง อำเภอท่าวังพามี 10 ตำบล
 เทศบาล 1 แห่ง อบต. 10 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 20 แห่ง อำเภอเวียงสา มี 17 ตำบล
 เทศบาล 3 แห่ง อบต. 13 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 29 แห่ง อำเภอทุ่งช้าง มี 4 ตำบล
 เทศบาล 1 แห่ง อบต. 2 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 9 แห่ง อำเภอเชียงกลาง มี 6 ตำบล
 เทศบาล 2 แห่ง อบต. 4 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 13 แห่ง อำเภอนาหมื่นมี 4 ตำบล
 เทศบาล 1 แห่ง อบต. 3 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 9 แห่ง อำเภอภูเพียง มี 7 ตำบล อบต. 9
 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 12 แห่ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ มี 2 ตำบล อบต. 2 แห่ง และ
 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 แห่ง อำเภอปอเกือมี 4 ตำบล เทศบาล 1 แห่ง อบต. 3 แห่ง และ
 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 17 แห่ง อำเภอสองแควมี 3 ตำบล เทศบาล 1 แห่ง อบต. 2 แห่ง และ
 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 10 แห่ง และอำเภอสันติสุข มี 3 ตำบล อบต. 3 แห่ง และศูนย์พัฒนา
 เด็กเล็ก 8 แห่ง รวมทั้งหมดมี 99 ตำบล เทศบาล 16 แห่ง อบต. 80 แห่ง และศูนย์พัฒนา
 เด็กเล็ก 218 แห่ง (สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จัหวัดน่าน, 2561)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

อุทัยวรรณ นรินรัตน์, วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ และธีระพงษ์ สมเขাইใหญ่ (2559)
 ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ผลการวิจัย พบว่า
 1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับ
 มากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด การเปรียบเทียบ
 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ตามความคิดเห็น
 ของครู จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และประสบการณ์ในการ
 อบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาพบว่าไม่แตกต่างกัน

จันทร์ดา ยิ้มเข้ม (2557, หน้า 67) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการดำเนินงาน
 ตามมาตรฐานการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคล

2. มีแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในภาพรวม พบว่า 1) นโยบายในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ควรมีการสรรหา บรรจุ และแต่งตั้งบุคลากรด้วยความยุติธรรม 2) ควรพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลให้เกิดความชัดเจน 3) ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนสร้างเครือข่ายครูผู้ดูแลเด็กอย่างจริงจัง และในรายด้าน ด้านที่ 1 ด้านการบริหารงาน สรุปได้ว่า 1) ควรออกระเบียบข้อบังคับให้มีความเป็นเอกภาพในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ควรมีการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการบริหารเชิงคุณภาพและให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาแก้ไขการบริหารงาน 3) ควรจัดสรรบุคลากรให้ตรงกับงานและส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ และพัฒนาบุคลากรให้มีความเข้าใจในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อปรับปรุงและพัฒนาแก้ไขให้มีประสิทธิภาพ 4) ควรมีการส่งเสริมให้ ครู ผู้ปกครอง ร่วมมือกันส่งเสริมให้เด็กได้มีพัฒนาการสมวัยเกิดความรู้และจัดประสบการณ์โดยเน้นการจัดสื่อการสอน 5) ควรมีการกำหนดให้จัดอาหารหลักและอาหารเสริมให้ครบตามหลักโภชนาการ ด้านที่ 2 ด้านการบริหารงบประมาณ สรุปได้ว่า 1) ควรสร้างความตระหนักในการใช้งบประมาณสถานศึกษาเพื่อให้ใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า 2) ควรมีการวางแผนการจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอนและจัดซื้อให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ด้านที่ 3 ด้านการบริหารงานบุคคล สรุปได้ว่า 1) หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการตรวจเช็คการปฏิบัติงานเพื่อให้รู้ถึงการพัฒนาและต้องมีแนวทางพัฒนาครูที่ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางให้ครูได้ปฏิบัติงานและต้อง ออกเป็นแผนปฏิบัติการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และต้องตั้งเป้าหมายให้ครูปฏิบัติ 2) ครูต้องมีจิตสำนึกในความเป็นครูรักในอาชีพของตัวเองตั้งใจทำงานในหน้าที่ของตนเอง เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

จันทร์สุดา ทราชมอ (2562, หน้า 63) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนา

เด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วม และสนับสนุนจากทุกภาคส่วน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ 2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า อยากให้มีการสำรวจความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ด้านบุคลากร ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยากให้บุคลากรเป็นสื่อกลางสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่อยากให้มีการฝึกซ้อมอุบัติเหตุอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการซักซ้อมเมื่อเกิดอุบัติเหตุ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยากให้มีการพัฒนาด้านภาษาให้เด็กให้มากยิ่งขึ้น ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยากให้มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้เด็กได้ออกไปศึกษานอกสถานที่บ้าง ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ผู้บริหารอยากให้บุคลากรผลิตสื่อ นวัตกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้น

ฉัตร ดาอี (2556, หน้า 82) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนี้ 1) ด้านโภชนาการ 2) ด้านการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ 3) ด้านการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมประจำวัน 4) ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 5) ด้านการวัดผลและประเมินผล 6) ด้านสื่อและนวัตกรรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้ 7) ด้านการประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 8) ด้านหลักสูตร 9) ด้านการนิเทศการศึกษา 10) ด้านการวิจัยในชั้นเรียน

บุญช่วย บุญอาจ (2556, หน้า 141) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัย พบว่า

1. ผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี มีการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา 8 ด้าน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย

จากมากไปน้อย คือ 1) การจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา 2) การจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย 4) การร่วมมือกันระหว่าง บัณฑิตกรทางศาสนา และสถาบันทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน 5) การจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ 6) การจัดองค์กรและโครงสร้างระบบการบริหารพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบและครบวงจร 7) การบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน และ 8) การสนับสนุนใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหาร และพนักงานครูในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ และหน่วยงานต้นสังกัด แต่เมื่อจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ระดับชั้นที่สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่ปฏิบัติการสอน สาขาวิชาเอกที่จบการศึกษา งานพิเศษที่ได้รับมอบหมายและขนาดของสถานศึกษา ไม่พบความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญดังกล่าว

มณิดา แมนผดุง (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนอนุบาลเอกชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการเตรียมการดำเนินงานส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเรื่องการมอบหมายงาน มีการประชุมแบ่งหน้าที่ตามความสามารถ ด้านปรัชญาและเป้าหมาย มีการกำหนดวิธีดำเนินงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาของชาติ สนองความต้องการชุมชน วิเคราะห์สภาพในปัจจุบันและอนาคต ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน มีการจัดแนวการจัดประสบการณ์โดยผสมผสานการส่งเสริมพัฒนาการและส่งเสริมด้านวิชาการ ด้านบุคลากร มีการจัดฝึกอบรมหรือประชุมปฏิบัติการด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน มีการวางแผนโครงการเพื่อใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้านการจัดการและการบริหาร 68 มีการปรับเปลี่ยนหน้าที่ตามมติที่ประชุม ด้านกิจการนักเรียน มีการจัดกิจกรรมเสริมความสามารถพิเศษให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรของโรงเรียน และด้านการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านอย่างเหมาะสมปัญหาที่พบ คือผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวางแผนมีน้อย ครูไม่สามารถจัดประสบการณ์ตามแนวทางของโรงเรียนได้เต็มรูปแบบ การจัดประสบการณ์ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองชาติผู้ที่มีความรู้เหมาะสมกับระดับชั้นขาดงบประมาณและผู้ปกครองคาดหวังสัมฤทธิ์ผลของเด็กสูงกว่าสภาพจริง

ยุวดี จิตต์โกศล (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินผลการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก: ศึกษาเฉพาะกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดสระบุรี ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ปัจจัยนำเข้าในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับที่เหมาะสม ยกเว้นเรื่องของสถานที่ตั้งศูนย์ ด้านวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีสื่อการเรียนการสอน และเครื่องเล่นกลางแจ้งไม่มีความเหมาะสม หรือเพียงพอ ด้านกระบวนการ พบว่า กระบวนการดำเนินงานอยู่ในระดับที่เหมาะสมทุก ๆ ด้าน

ศราวุธ สังกะเพศ (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการประเมินประสิทธิผลของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับประสิทธิผลของโดยรวมอยู่ในระดับดี และปัจจัยมีความสัมพันธ์กับระดับ ประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอยู่ 5 ด้าน คือด้านบุคลากร ด้านพัฒนาการของตัวเด็กเล็ก ด้านอาคารสถานที่ ด้านสิ่งแวดล้อมด้านความปลอดภัยและด้านความร่วมมือของศูนย์พัฒนา เด็กเล็กและชุมชนที่มีต่อกัน

ดวงเดือน จันตา (2554, บทคัดย่อ) ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้บริการด้วยความสุภาพ เรียบร้อย แต่จำนวนไม่เหมาะสมกับจำนวนเด็ก ควรจะมีการเพิ่มอัตรากำลัง ให้มากขึ้น ควรส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กมีคุณวุฒิตรงตามสายงานที่ปฏิบัติ ด้านอาคารสถานที่และ สิ่งแวดล้อมนั้น ควรจะมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อพัฒนาการของเด็ก ปัญหาที่พบ มากที่สุด คือ อาคารสถานที่มีความคับแคบ สภาพแวดล้อมภายนอกอาคารยังขาดความร่วมมือริ้น ชาติสนามเด็กเล่นที่ได้มาตรฐาน ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ควรจัดสรร งบประมาณสำหรับส่งเสริมด้านวิชาการให้มากขึ้น ควรจัดสื่อ นวัตกรรมแหล่งเรียนรู้ ที่จะช่วย ส่งเสริมพัฒนาการให้แก่เด็ก ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น โดยส่วนใหญ่เห็นว่า ควรจะส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น โดยจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชน และจัดการประชุมเป็นประจำ

สุรีย์พร ศรีสมบุรณ์ (2558, บทคัดย่อ) บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินการจัดการ การศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้ดูแลเด็ก องค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัย พบว่า 1. บทบาทของผู้บริหาร ในการดำเนินการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้ดูแลเด็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวม ครูมีการรับรู้อยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้บริหารและครูมีการรับรู้ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร รองลงมา คือ ด้านการมี ส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านส่งเสริม

เครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านบุคลากร 2. บทบาทของผู้บริหารในการดำเนินการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูผู้ดูแลเด็ก องค์ประกอบรองส่วนท้องถิ่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามประเภทการดำเนินงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิระ โกสุมาลย์ (2561, หน้า 75) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอสุวรรณภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอสุวรรณภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่สอน ในโรงเรียนที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกัน

อรัญญา นิตะรัมย์ (2555, หน้า 92) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริการและการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐาน พบว่า มาตรฐานที่ 16 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ มาตรฐานที่ 14 และมาตรฐานที่ 13 มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 จำแนกตามประเภทการดำเนินงาน โดยภาพรวมและรายมาตรฐาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย

3. แนวทางแก้ปัญหการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา

เขต 1-7 คือ โรงเรียนโดยผู้บริหารโรงเรียนควรมีการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งอุปสรรคและโอกาส (SWOT) ของโรงเรียน วางระบบดำเนินการแบบ PDCA อย่างต่อเนื่องมีการวางแผนและมอบหมายงานให้ชัดเจน ส่งเสริมระบบการทำงานเป็นทีม กระตุ้นส่งเสริมบุคลากรให้รู้และเข้าใจระบบการตรวจสอบการปฏิบัติงาน มีการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในทุกส่วนของโรงเรียน

อมรรัตน์ ชูราติ (2557, หน้า 64) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพและปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1.1) สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านปัจจัยทางการศึกษามีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการทางการศึกษามีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และด้านผู้เรียนหรือผลผลิตทางการศึกษามีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง 1.2) ปัญหาการดำเนินงาน ตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียนหรือผลผลิตทางการศึกษา ส่วนที่เหลืออีก 2 ด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านกระบวนการทางการศึกษา และด้านปัจจัยทางการศึกษา 1.3) กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่แตกต่างกัน 1.4) กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่แตกต่างกัน 1.5) กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไม่แตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ การดำเนินงานตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีดังนี้คือ ครู ควรมีการ

แสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ เป็นประจำ และควรมีความมุ่งมั่น อุทิศตนในการสอน และพัฒนาผู้เรียน

อัมพัน ปาละ (2557, หน้า 60) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 ทั้งสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินแล้วและสถานศึกษาที่ยังไม่ได้รับการประเมินภายนอก โดยภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยและด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในการทำงานที่แตกต่างกันมีผลต่อสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัย และด้านผลผลิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ บุญเอก (2556, หน้า 85) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพการดำเนินงาน ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทัศนะของข้าราชการครู ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) ความคิดเห็นของของข้าราชการครู ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ต่อสภาพการดำเนินงาน ตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามระดับการศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

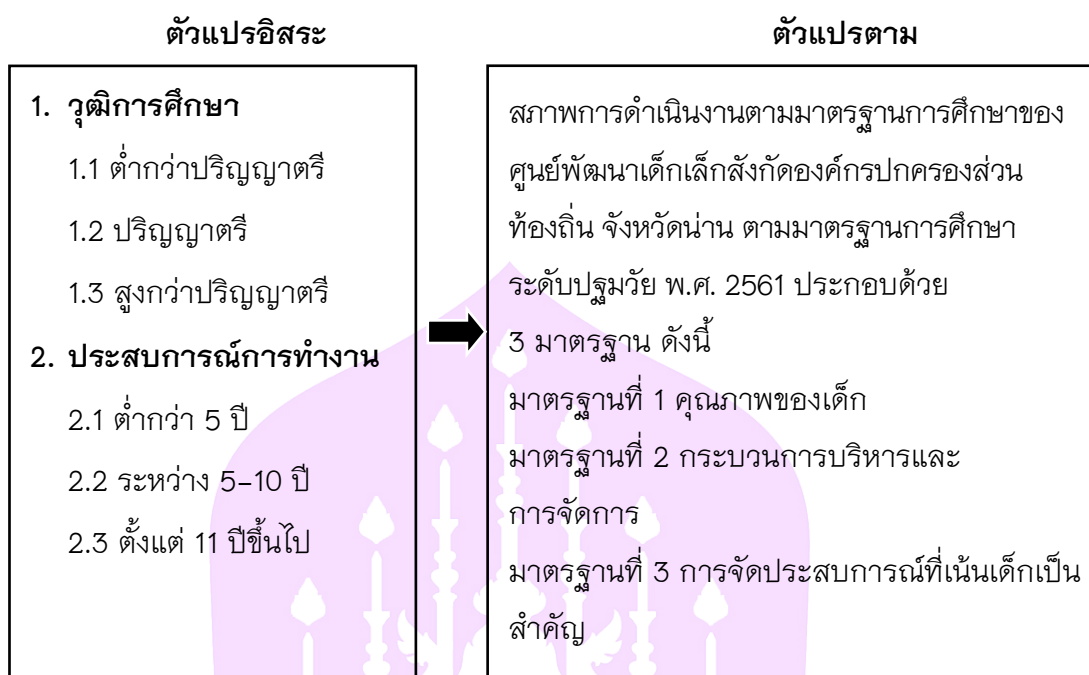
การเซียร์ (Garcia, 1985) ได้ทำการศึกษาเพื่อเสนอความคิดเห็นในการวางแผนการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กอนุบาล ผลของการศึกษาวิจัยได้ข้อเสนอกที่เป็นประโยชน์ คือ ด้านหลักสูตร ควรสอนให้เด็กทราบถึงวัฒนธรรม และภูมิใจในความเป็นพลเมืองของประเทศตนเอง และควรจัดให้เด็กมีกิจกรรมและประสบการณ์ ด้านการเรียนการสอน ครูควรเป็นผู้แนะนำวิธีปฏิบัติในการเรียน และควรมีอุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมกับความเข้าใจของเด็ก ครูควรเป็นผู้มีวุฒิทางการสอนอนุบาลโดยเฉพาะ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ควรมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

Shryadi (1992 อ้างอิงใน วิชัย ตริเหล็ก, 2542, หน้า 97) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับประถมศึกษาของอินโดนีเซีย โดยวัดคุณภาพของครูใน 4 ปัจจัยหลัก คือ ความสามารถทางด้านวิชาชีพ ความพยายามทางวิชาชีพ เวลาที่ใช้ในกิจกรรมทางวิชาชีพ และความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญกับงานที่ได้รับมอบหมาย ผลการศึกษา พบว่าครูเป็นปัจจัยที่กระตุ้นใช้ประโยชน์จากปัจจัยอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษา พบว่าการปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาทางการศึกษาและครูที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาได้มากที่สุด

Patricia (1994 อ้างอิงใน ทำเนียบ มหาพรหม, 2543, หน้า 47) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินการไปสู่คุณภาพการศึกษาและการควบคุมการปฏิบัติในประเทศเยอรมัน สวีเดน ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย ผลการศึกษาพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในระบบการประกันคุณภาพการศึกษานั้น กลไกทางสังคมช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในประเทศเยอรมันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาจากจังหวัดหนึ่งไปยังอีกจังหวัดหนึ่ง การประกันคุณภาพการศึกษาและการควบคุมการประเมิน ถือเป็นสิ่งสำคัญของครูที่ต้องรับผิดชอบต่ออาชีพของตน ซึ่งต้องดำเนินไปอย่างมีเหตุผลและชัดเจน ในประเทศฝรั่งเศสมีความสำคัญและเชื่อถือได้รับข้อสอบภายนอกโรงเรียนมีการควบคุมจากส่วนกลางในประเทศนิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับการประเมินจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษานำเอาระบบการสอบมาตรฐานกลางซึ่งอ้างอิงไปสู่การยอมรับที่เป็นมาตรฐาน และในประเทศออสเตรเลีย มีการนำเอาระบบการประเมิน โดยใช้ข้อสอบมาตรฐาน มีการเตรียมการอย่างมี 64 แบบแผนสู่การควบคุมคุณภาพ และการประเมินคุณภาพการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาและการศึกษาชั้นสูงต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้คิดตามสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ตามมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดน่าน ปีการศึกษา 2563 จำนวน 528 คน จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 123 แห่ง (ชมรมบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดน่าน, 2562)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดน่าน ปีการศึกษา 2563 จำนวน 528 คน โดยการกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) โดยการใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 226 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสารที่มีอยู่แล้ว พร้อมทั้งได้ทำการปรับปรุงคำถามให้เหมาะสม โดยลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Form) สอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสม แล้วนำแบบร่างเสนอต่อกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระเพื่อพิจารณาตรวจสอบ แก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมและตรงกับสภาพความเป็นจริงและมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้วิธีตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์โดยผู้เชี่ยวชาญที่ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือได้ค่า IOC ทุกข้อเท่ากับ 1.00 จากการขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ดังนี้

2.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ รองคณบดีฝ่ายคุณภาพชีวิต วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

2.2 นางปรานอม จินะสาม ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2

2.3 นายประสิทธิ์ จินะสาม ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านศรีน่านมาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1

3. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำเสนอเพื่อขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง เพื่อที่จะได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1970) กับ ผู้บริหารและครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดแพร่ จำนวน 30 คน ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด ได้ $\alpha = 0.87$

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดน่าน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากบุคลากรในสังกัด

2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามยื่นต่อผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดน่าน รายอำเภอ พร้อมทั้งทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนัดหมายวัน เวลา และวิธีการในการรับแบบสอบถามคืน

3. ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดน่าน แต่ละอำเภอ มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นำแบบสอบถามแจกให้ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูและบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และนัดหมายวัน เวลา และวิธีการในการรับแบบสอบถามคืน

4. ผู้วิจัยรับแบบสอบถามคืนจากผู้รับผิดชอบงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รายอำเภอ นำมาตรวจสอบข้อมูลการตอบแบบสอบถามให้ครบถ้วน และนำไปจัดทำและเตรียมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. ข้อมูลตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) จำแนกเป็นรายข้อ โดยแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ระดับความคิดเห็นของ Best (1981, p. 89) ดังนี้

- 4.50–5.00 หมายถึง สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ระดับมากที่สุด
- 3.50–4.49 หมายถึง สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ระดับมาก
- 2.50–3.49 หมายถึง สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ระดับปานกลาง
- 1.50–2.49 หมายถึง สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ระดับน้อย
- 1.00–1.49 หมายถึง สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ระดับน้อยที่สุด

3. ข้อมูลตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ตามความเห็นของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance: ANOVA) กรณีพบความแตกต่างใช้วิธีทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe')

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ได้แก่ สถิติพื้นฐาน ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ร้อยละ % (Percentage)

ร้อยละ (Percentage) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

$$\text{สูตร } P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่หรือคะแนนที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมดหรือคะแนนเต็ม

1.2 ค่าเฉลี่ย \bar{X} (Mean)

ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

$$\text{สูตร } \bar{x} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ X แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนน

n แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

\bar{X} แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation)

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

$$\text{สูตร S.D.} = \sqrt{\frac{\sum(X - \bar{X})^2}{(n-1)}}$$

เมื่อ X แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

n แทน ค่าของข้อมูลแต่ละตัวหรือจุดกึ่งกลางชั้นแต่ละตัว

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนน

S.D. แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

การทดสอบค่าเอฟ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ซึ่งเมื่อรวบรวมข้อมูลแล้วได้ทำการวิเคราะห์ ข้อมูลดังที่จะนำเสนอต่อไปนี้

ในการนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ตามความเห็นของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามสภาพการดำเนินงานตาม มาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 226)	ร้อยละ (%)
เพศ		
ชาย	95	42.04
หญิง	131	57.96
รวม	226	100.00
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญา	40	17.70
ปริญญาตรี	161	71.23
สูงกว่าปริญญาตรี	25	11.07
รวม	226	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (n = 226)	ร้อยละ (%)
ประสบการณ์ในการทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	52	23.00
ระหว่าง 5-10 ปี	104	46.03
ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป	70	30.97
รวม	226	100.00

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 57.96) ระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 71.23) มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 5-10 ปี (ร้อยละ 46.03)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 3-6 ดังนี้

ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ในภาพรวม

มาตรฐานที่	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. มาตรฐานคุณภาพของเด็ก	3.96	.77	มาก	1
2. มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ	3.87	.80	มาก	3
3. มาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ	3.95	.84	มาก	2
รวมเฉลี่ย	3.92	.80	มาก	

จากตาราง 3 พบว่า สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่านรวมทุกด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D = .80) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานคุณภาพของเด็ก ($\bar{X} = 3.96$, S.D = .77) รองลงมา คือ มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 3.95$, S.D = .84) ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = .80)

ตาราง 4 แสดงผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานคุณภาพของเด็ก (n = 226)

มาตรฐานคุณภาพของเด็ก	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีนโยบายในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดีและดูแลความปลอดภัยของตนเองได้	4.16	.76	มาก	2
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีนโยบายในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุม และแสดงออกทางอารมณ์ได้	4.01	.77	มาก	3
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีนโยบายในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม	3.42	.71	มาก	4
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีนโยบายในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐานและแสวงหาความรู้ได้	4.28	.87	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย	3.96	.77	มาก	

จากตาราง 4 พบว่า สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานคุณภาพของเด็กโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D = .77) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานคุณภาพของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีนโยบายในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐานและแสวงหาความรู้ได้ ($\bar{X} = 4.28$, S.D = .87) รองลงมาคือ มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานคุณภาพของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีนโยบายในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดีและดูแลความปลอดภัยของตนเองได้ ($\bar{X} = 4.16$, S.D = .76) และมาตรฐานที่ 1 มาตรฐานคุณภาพของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีนโยบายในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุม และแสดงออกทางอารมณ์ได้ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .77) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานคุณภาพของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีนโยบายในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ($\bar{X} = 3.42$, S.D = .71)

ตาราง 5 แสดงผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ (n = 226)

มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการดำเนินการบริหารและจัดการศูนย์พัฒนาเด็กที่ครอบคลุมด้านวิชาการ ด้านครู ด้านบุคลากร ด้านสารสนเทศ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านระบบประกันภายในแผนการตามดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.43	.86	มากที่สุด	2
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการดำเนินการด้านหลักสูตรสถานศึกษาที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	4.04	.93	มาก	7
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีเอกแบบการจัดประสบการณ์ที่เตรียมความพร้อมและไม่เร่งรัดวิชาการ	3.32	.86	ปานกลาง	16

ตาราง 5 (ต่อ)

มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการจัดประสบการณ์ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่นและการลงมือปฏิบัติ ตอบสนองความต้องการและความแตกต่างของเด็กปกติและกลุ่มเป้าหมายเฉพาะและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของครอบครัวชุมชนและท้องถิ่น	3.50	.84	มาก	14
5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดครูให้เหมาะสมกับภารกิจการสอนหรือจัดครูที่จบการศึกษาปฐมวัย หรือผ่านการอบรมการศึกษาปฐมวัยอย่างเพียงพอกับชั้นเรียน	3.94	.79	มาก	8
6. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการส่งเสริมให้ครูพัฒนาความรู้ ความเชี่ยวชาญของตนเองในด้านการจัดประสบการณ์	4.15	.77	มาก	5
7. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์และออกแบบหลักสูตรสถานศึกษามีทักษะในการจัดประสบการณ์และการประเมินพัฒนาการเด็ก	4.20	.71	มาก	3
8. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการออกแบบการจัดกิจกรรมมีการสังเกตและประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคล	3.82	.84	มาก	12
9. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนที่คำนึงถึงความปลอดภัย	4.05	.79	มาก	6
10. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม เล่นแบบร่วมมือร่วมใจ	3.60	.83	มาก	13

ตาราง 5 (ต่อ)

มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
11. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีมุมประสบการณ์สำหรับเด็กที่หลากหลาย มีสื่อการเรียนรู้ เช่น ของเล่น หนังสือนิทาน สื่อจากธรรมชาติ สื่อสำหรับเด็ก มุด ลอด ปีนป่าย สื่อเทคโนโลยี สื่อเพื่อการสืบเสาะหาความรู้ได้	3.87	.79	มาก	11
12. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำนวยความสะดวกและให้บริการสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ วัสดุและอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก	3.15	.84	ปานกลาง	17
13. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย	3.91	.77	มาก	9
14. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดและดำเนินการตามแผน	4.46	.68	มากที่สุด	1
15. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างน้อย ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง	4.18	.93	มาก	4
16. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการประเมินผล ติดตามผลและตรวจสอบผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	3.88	.76	มาก	10
17. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองประจำปี นำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา โดยผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้หน่วยงานต้นสังกัด	3.36	.62	ปานกลาง	15
รวมเฉลี่ย	3.87	.80	มาก	

จากตาราง 5 สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87, S.D = .80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดและดำเนินการตามแผน ($\bar{X} = 4.46, S.D = .68$) รองลงมา คือ มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการดำเนินการบริหารและจัดการศูนย์พัฒนาเด็กที่ครอบคลุมด้านวิชาการ ด้านครู ด้านบุคลากร ด้านสารสนเทศ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านระบบประกันภายในแผนการตามดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\bar{X} = 4.43, S.D = .86$) และมาตรฐานที่ 2 มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์และออกแบบหลักสูตรสถานศึกษามีทักษะในการจัดประสบการณ์และการประเมินพัฒนาการเด็ก ($\bar{X} = 4.20, S.D = .71$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำนวยความสะดวกและให้บริการสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ วัสดุและอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการจัดประสบการณ์สำหรับครู ($\bar{X} = 3.15, S.D = .84$)

ตาราง 6 แสดงผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ (n = 226)

มาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ครู จัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ สร้างโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงเล่น และลงมือปฏิบัติอย่างมีความสุข	4.01	.81	มาก	4
2. ครูจัดประสบการณ์ให้เด็กมีพัฒนาการ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างสมดุลเต็มศักยภาพ	3.98	1.04	มาก	5
3. ครูวิเคราะห์ข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคล จัดทำ แผนการจัดประสบการณ์จากการวิเคราะห์ มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตร สถานศึกษา	4.12	.91	มาก	3
4. ครูจัดประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ เดิม ให้เด็กมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมอย่างอิสระ ตามความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ ตอบสนองต่อวิธีการเรียนรู้ของเด็กเป็น รายบุคคล หลากหลายรูปแบบ	4.30	.85	มากที่สุด	1
5. ครูจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ภายใน ห้องเรียนให้สะอาด อากาศถ่ายเท ปลอดภัย มีพื้นที่แสดงผลงานเด็กพื้นที่สำหรับมุม ประสบการณ์และการจัดกิจกรรมเด็กมีส่วนร่วม ในการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เช่น บ้ายนิเทศ การดูแลต้นไม้ เป็นต้น	3.77	.77	มาก	8
6. ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับช่วงอายุ ระยะเวลาความสนใจและวิธีการเรียนรู้ของเด็ก เช่น กล้องดิจิตอล คอมพิวเตอร์สำหรับการเรียนรู้ กลุ่มย่อย เป็นต้น	3.83	.74	มาก	7

ตาราง 6 (ต่อ)

มาตรฐานการจัดประสบการณ์ ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
7. ครูประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริง จากกิจกรรมและกิจวัตรประจำวัน ด้วยเครื่องมือ และวิธีการที่หลากหลาย	4.28	.89	มากที่สุด	2
8. ครูมีการวิเคราะห์ผลและนำผลการประเมิน พัฒนาการเด็กไปปรับปรุงการจัดประสบการณ์	3.95	.92	มาก	6
9. ครูนำผลการประเมินเด็กที่ได้ไปพัฒนาคุณภาพ เด็กและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดประสบการณ์ ที่มีประสิทธิภาพ	3.35	.79	มาก	9
รวมเฉลี่ย	3.95	.84	มาก	

จากตาราง 6 พบว่า สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D = .84) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ครูจัดประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม ให้เด็กมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมอย่างอิสระตามความต้องการความสนใจ ความสามารถ ตอบสนองต่อวิธีการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล หลากหลายรูปแบบ ($\bar{X} = 4.30$, S.D = .85) รองลงมา คือ มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ครูประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริง จากกิจกรรมและกิจวัตรประจำวัน ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ($\bar{X} = 4.28$, S.D = .89) และมาตรฐานที่ 3 มาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ครูวิเคราะห์ข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคล จัดทำแผนการจัดประสบการณ์จากการวิเคราะห์ มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.12$, S.D = .91) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ครูนำผลการประเมินเด็กที่ได้ไปพัฒนาคุณภาพเด็กและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.35$, S.D = .79)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ตาราง 7 แสดงการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน ในภาพรวม (n = 226)

ข้อ	รายการ	ss	df	MS	F	sig	
1.	วุฒิการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	.789	2	2.394	1.989	.039*
	ภาพรวม	ภายในกลุ่ม	44.218	223	.198		
		รวม	45.007	225			
2.	ประสบการณ์ทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	.699	2	.349	1.286	.018*
	ภาพรวม	ภายในกลุ่ม	.699	2	.349	1.286	.018*
		รวม	60.561	223	.272		

ตาราง 8 แสดงการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา (n = 226)

ข้อ	รายการ	ss	df	MS	F	sig	
1.	มาตรฐานคุณภาพของเด็ก	ระหว่างกลุ่ม	2.238	2	1.119	2.700	.049*
	ภาพรวม	ภายในกลุ่ม	92.400	223	.414		
		รวม	94.637	225			
2.	มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	.946	2	.473	1.723	.181
	ภาพรวม	ภายในกลุ่ม	61.200	223	.074		
		รวม	62.145	225			
3.	มาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ	ระหว่างกลุ่ม	1.358	2	2.679	3.936	.017*
	ภาพรวม	ภายในกลุ่ม	78.177	223	.351		
		รวม	79.535	225			
	ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.789	2	2.394	1.989	.039*
	ภาพรวม	ภายในกลุ่ม	44.218	223	.198		
		รวม	45.007	225			

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 8 พบว่า ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวม 3 ข้อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มาตรฐานคุณภาพของเด็ก และมาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า วุฒิการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 9 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe') ของสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา มาตรฐานคุณภาพของเด็ก (n = 226)

	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
ต่ำกว่าปริญญาตรี		.12396	-.16456
ปริญญาตรี			-.28852*
สูงกว่าปริญญาตรี			

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 9 แสดงว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ของสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน มาตรฐานคุณภาพของเด็ก จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่วุฒิการศึกษาปริญญาตรีกับตอบแบบสอบถามวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน มาตรฐานคุณภาพของเด็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 10 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') ของสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาตามมาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ (n = 226)

	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
ต่ำกว่าปริญญาตรี		.02213	-.21422*
ปริญญาตรี			-.23635
สูงกว่าปริญญาตรี			

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 10 แสดงว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ของสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่วุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับตอบแบบสอบถามวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน มาตรฐานคุณภาพของเด็กแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 11 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') ของสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน โดยภาพรวมจำแนกตามวุฒิการศึกษา (n = 226)

	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
ต่ำกว่าปริญญาตรี		.07822	-.09064*
ปริญญาตรี			-.16886
สูงกว่าปริญญาตรี			

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 11 แสดงว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ของสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน โดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่วุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับตอบแบบสอบถามวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน มาตรฐานคุณภาพของเด็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 12 แสดงการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน (n = 226)

ข้อ	รายการ	ss	df	MS	F	sig	
1.	มาตรฐานคุณภาพ	ระหว่างกลุ่ม	.450	2	6.225	2.532	.008*
	ของเด็ก	ภายในกลุ่ม	94.188	223	.422		
		รวม	94.637	225			
2.	มาตรฐาน	ระหว่างกลุ่ม	.735	2	3.368	1.335	.005*
	กระบวนการ	ภายในกลุ่ม	61.410	223	.275		
	บริหารและการ	รวม	62.145	225			
3.	มาตรฐานการจัด	ระหว่างกลุ่ม	1.226	2	4.613	1.745	.177
	ประสบการณ์ที่	ภายในกลุ่ม	78.309	223	.351		
	เน้นเด็กเป็นสำคัญ	รวม	79.535	225			
4.	ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.699	2	.349	1.286	.018*
		ภายในกลุ่ม	60.561	223	.272		
		รวม	61.259	225			

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 12 พบว่า ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน เมื่อพิจารณาโดยรวม 3 ข้อ แตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มาตรฐานคุณภาพของเด็ก มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 แสดงว่า ประสบการณ์ทำงาน ที่แตกต่างกันมีผลต่อสภาพการดำเนินงาน ตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 13 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe') ของ สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน มาตรฐานคุณภาพของเด็ก จำแนก ประสบการณ์ทำงาน (n = 226)

	ต่ำกว่า 5 ปี	5-10 ปี	11 ปีขึ้นไป
ต่ำกว่า 5 ปี		.04479	-.06306*
5-10 ปี			-.10785
11 ปีขึ้นไป			

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 13 แสดงว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ของสภาพการดำเนินงาน ตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน มาตรฐานคุณภาพของเด็ก จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับผู้ตอบแบบสอบถามประสบการณ์ทำงาน 11 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน มาตรฐานคุณภาพของเด็ก แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 14 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') ของสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกประสบการณ์ทำงาน มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ(n = 226)

	ต่ำกว่า 5 ปี	5-10 ปี	11 ปีขึ้นไป
ต่ำกว่า 5 ปี		13897*	.06518*
5-10 ปี			-.07379
11 ปีขึ้นไป			

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 14 แสดงว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ของสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับผู้ตอบแบบสอบถามประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี และผู้ตอบแบบสอบถามประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับผู้ตอบแบบสอบถามประสบการณ์ทำงาน 11 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 15 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') ของสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวม (n = 226)

	ต่ำกว่า 5 ปี	5-10 ปี	11 ปีขึ้นไป
ต่ำกว่า 5 ปี		.12394*	.01683
5-10 ปี			-.10711*
11 ปีขึ้นไป			

หมายเหตุ: * ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 15 แสดงว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ของสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน โดยภาพรวม จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับผู้ตอบแบบสอบถามประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี และผู้ตอบแบบสอบถามประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี กับผู้ตอบแบบสอบถามประสบการณ์ทำงาน 11 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัย เรื่อง สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ตามความเห็นของครูประจำตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ ดังนี้

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดน่าน จำนวน 528 คน แบ่งเป็นผู้บริหาร จำนวน 45 คน และครู จำนวน 483 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู จำนวน 226 คน โดยวิธีการเปิดตารางประมาณการขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, p. 608)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานคุณภาพของเด็ก รองลงมา คือ มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

1.1 มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานคุณภาพของเด็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานคุณภาพของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีนโยบายในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านสติปัญญา สื่อสารได้

มีทักษะการคิดพื้นฐานและแสวงหาความรู้ได้ รองลงมา คือ มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานคุณภาพของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีนโยบายในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดีและดูแลความปลอดภัยของตนเองได้ และมาตรฐานที่ 1 มาตรฐานคุณภาพของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีนโยบายในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุม และแสดงออกทางอารมณ์ได้ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานคุณภาพของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีนโยบายในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

1.2 มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดและดำเนินการตามแผน รองลงมา คือ มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการดำเนินการบริหารและจัดการศูนย์พัฒนาเด็กที่ครอบคลุมด้านวิชาการ ด้านครู ด้านบุคลากร ด้านสารสนเทศ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านระบบประกันภายในแผนการตามดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมาตรฐานที่ 2 มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์และออกแบบหลักสูตรสถานศึกษามีทักษะในการจัดประสบการณ์และการประเมินพัฒนาการเด็ก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำนวยความสะดวกและให้บริการสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ วัสดุและอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการจัดประสบการณ์สำหรับครู

1.3 มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ครูจัดประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม ให้เด็กมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมอย่างอิสระตามความต้องการ ความสนใจ ความสามารถตอบสนองต่อวิธีการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล หลากหลายรูปแบบ รองลงมา คือ มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ครูประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริง จากกิจกรรมและกิจวัตรประจำวัน ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย และมาตรฐานที่ 3 มาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ครูวิเคราะห์ข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคล จัดทำแผนการจัดประสบการณ์จากการวิเคราะห์ มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ย

ต่ำที่สุด คือ มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ครุณาผลการประเมินเด็กที่ได้ไปพัฒนาคุณภาพเด็กและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบความแตกต่าง ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวม 3 ข้อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มาตรฐานคุณภาพของเด็ก และมาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

2.2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน เมื่อพิจารณาโดยรวม 3 ข้อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มาตรฐานคุณภาพของเด็ก มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกันมีผลต่อสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ผู้วิจัยอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญของการวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน

1.1 จากสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน พบว่า มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานคุณภาพของเด็ก ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีนโยบาย ในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐานและ แสวงหาความรู้ได้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีนโยบายในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดีและดูแลความปลอดภัยของตนเองได้ และ ศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก มีนโยบายในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุม และ แสดงออกทางอารมณ์ได้ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ จันทรา ยิ้มเข้ม (2557, หน้า 67) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการดำเนินงาน ตามมาตรฐานด้านการบริหารจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานและด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคล 2) มีแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐาน ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในภาพรวม สรุปได้ว่า 1) ควรออกระเบียบข้อบังคับ ให้มีความเป็นเอกภาพในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ควรมีการบริหารงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการบริหารเชิงคุณภาพและให้ทุกภาคส่วน ได้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาแก้ไขการบริหารงาน 3) ควรจัดสรรบุคลากรให้ตรงกับ งานและส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ และพัฒนาบุคลากรให้มีความ เข้าใจในการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อปรับปรุงและพัฒนาแก้ไขให้มี ประสิทธิภาพ 4) ควรมีการส่งเสริมให้ ครู ผู้ปกครอง ร่วมมือกันส่งเสริมให้เด็กได้มีพัฒนาการ สมวัยเกิดความรู้และจัดประสบการณ์โดยเน้นการจัดสื่อการสอน 5) ควรมีการกำหนดให้จัด อาหารหลักและอาหารเสริมให้ครบตามหลักโภชนาการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิต ดายี่ (2556, หน้า 82) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐาน ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐาน ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.2 จากสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน พบว่า มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานการจัด ประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ มีในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็น

เพราะว่า ครูจัดประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม ให้เด็กมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมอย่างอิสระตามความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ ตอบสนองต่อวิธีการเรียนรู้ของเด็ก เป็นรายบุคคล หลากหลายรูปแบบ ครูประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริง จากกิจกรรมและกิจวัตรประจำวัน ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย และครูวิเคราะห์ข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคล จัดทำแผนการจัดประสบการณ์จากการวิเคราะห์ มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งการดำเนินงานนี้ได้เป็นไปตาม อมรรัตน์ ชุราตี (2557, หน้า 64) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงาน ตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและปัญหาการดำเนินงาน ตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1.1) สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 1.2) ปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด 1.3) กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แตกต่างกัน 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีดังนี้คือ ครู ควรมีการแสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ เป็นประจำ และควรมีความมุ่งมั่น อุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ จันทรสุตา ทราชมอ (2562, หน้า 63) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยากให้มีการพัฒนาด้านภาษาให้เด็กให้มากยิ่งขึ้น ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยากให้มีแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้เด็กได้ ออกไปศึกษานอกสถานที่บ้าง ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ผู้บริหารอยากให้บุคลากรผลิตสื่อ นวัตกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้น นอกจากนี้

1.3 จากสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน พบว่า มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นลำดับสามที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดและดำเนินการตามแผน โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการดำเนินการบริหารและจัดการศูนย์พัฒนาเด็กที่ครอบคลุมด้านวิชาการ ด้านครู ด้านบุคลากร ด้านสารสนเทศ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านระบบประกันภายในแผนการตามดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็ก และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์และออกแบบหลักสูตรสถานศึกษามีทักษะในการจัดประสบการณ์และการประเมินพัฒนาการเด็ก ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ วิระ โกลุมาลย์ (2561, หน้า 75) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอสุวรรณภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ พจรัตน์ คุณทวิลาภผล (2559, หน้า 87) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในตามกฎกระทรวง ว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ปัญหาที่พบ เมื่อจัดกลุ่มตามหลักการวงจรคุณภาพ คือ การวางแผน การดำเนินงานตาม แผน การติดตามตรวจสอบ และการพัฒนาปรับปรุง (PDCA) พบว่า มีปัญหาทุกด้านแต่ปัญหาสำคัญและนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ คือ การขาดความเข้าใจในวิธีการดำเนินการตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายใน วิธีการแก้ปัญหา พบว่า ควรเริ่มจากการให้ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามมาตรฐาน จากนั้นจึงแก้ปัญหาไปตามลักษณะของปัญหาเป็นข้อ ๆ ส่วนแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในให้มีคุณภาพ คือ การขจัดปัญหาที่มีอยู่และดำเนินการพัฒนาทุกด้าน โดยเริ่มจากการสร้างความตระหนักในความสำคัญของการดำเนินงานนี้ให้กับผู้บริหารและบุคลากร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ แต่ละด้านต่อไป

2. การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

2.1 การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

พบว่า สอดคล้องกับสมมุติฐาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ซึ่งทั้งนี้อาจมาจากวุฒิการศึกษาในการทำงานที่แตกต่างกัน มีผลต่อสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ อัมพัน ปาละ (2557, หน้า 60) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา น่าน เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 ทั้งสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินแล้ว และสถานศึกษาที่ยังไม่ได้รับการประเมินภายนอก โดยภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยและด้านผลผลิต อยู่ในระดับมาก 2) เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ในการทำงานที่แตกต่างกัน มีผลต่อสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัยและด้านผลผลิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ บุญเอนก (2556, หน้า 85) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพการดำเนินงาน ตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อประเมินคุณภาพภายนอกในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทัศนะของข้าราชการครู ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2) ความคิดเห็นของของข้าราชการครู ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ต่อสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อประเมินคุณภาพภายนอกในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหาร และพนักงานครูในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ และหน่วยงานต้นสังกัด แต่เมื่อจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ระดับชั้นที่สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ปฏิบัติการสอน สาขาวิชาเอกที่จบ การศึกษา งานพิเศษที่ได้รับมอบหมายและขนาดของสถานศึกษา ไม่พบความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญดังกล่าว

2.2 การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

พบว่า สอดคล้องกับสมมุติฐาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ซึ่งทั้งนี้ อาจมาจาก จำแนกตามประสบการณ์ทำงานในการทำงานที่แตกต่างกัน มีผลต่อสภาพ การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ บุญช่วย บุญอาจ (2556, หน้า 141) ได้ศึกษา เรื่อง สภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐานของผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี มีการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษา 8 ด้าน ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับ 2) ผลการ เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐานของผู้บริหาร และพนักงานครูในสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรัญญา นิทะรัมย์ (2555, หน้า 92) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานตาม มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริการและการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหา การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริการและการจัดการศึกษาของ โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริการและการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครราชสีมา เขต 1-7 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมและรายมาตรฐาน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานการวิจัย 3) แนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการบริการและ การจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 คือ โรงเรียนโดยผู้บริหารโรงเรียนควรมีการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งอุปสรรคและโอกาส (SWOT) ของโรงเรียน วางระบบดำเนินการแบบ PDCA อย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนและมอบหมายงาน ให้ชัดเจน ส่งเสริมระบบการทำงานเป็นทีม กระตุ้นส่งเสริมบุคลากรให้รู้และเข้าใจระบบ การตรวจสอบการปฏิบัติงาน มีการนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้บุคลากรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในทุกส่วนของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานคุณภาพของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีนโยบายในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านสังคม ช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
2. มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานกระบวนการบริหารและการจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำนวยความสะดวกและให้บริการสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ วัสดุและอุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก
3. มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ครูนำผลการประเมินเด็กที่ได้ไปพัฒนาคุณภาพเด็กและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารกับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน

บรรณานุกรม

- กฎกระทรวงประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. (23 กุมภาพันธ์ 2561). **ราชกิจจานุเบกษา**. 135(11 ก). หน้า 3- 2564. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2565, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/011/3.PDF>
- กมล ภูประเสริฐ. (2544). **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: ทีปส์พับลิเคชั่น.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2547). **มาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550). **แนวคิดคู่มือปฏิบัติงานสภาตำบล และ อบต**. กรุงเทพฯ: ชุมชนท้องถิ่นไทย.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2562). **คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนพัฒนาสามปี แผนปฏิบัติการและการติดตาม ประเมินผล**. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2565, จาก <http://www.dla.go.th/servlet/EbookServlet>.
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2549). **แนวทางการจัดการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพฯ: กรมสามัญศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อรับรองการประเมิน รอบ 3**. กรุงเทพฯ: กรมสามัญศึกษา.
- กฤตชญา วิเชียรเพริศ. (2558). **ปัจจัยพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

- กฤติมา ไทยหนุ่ม. (2553). **ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองมะค่า จังหวัดลพบุรี**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- กองแก้ว กระษาปณ์การ. (2555). **การจัดการสมัยใหม่: Modern management**. กรุงเทพฯ: เซ็นทรัลเอ็กเพรส.
- กัมพล ชันทะวงษ์. (2555). **แนวทางการบริหารวิชาการในสถานศึกษา สหวิทยาเขตปราสาทพญาไผ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- กาญจน์ เรืองมนตรี และธรินธร นามวรรณ. (2554). **การบริหารวิชาการและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้**. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- กิติพันธ์ รุจิรกุล. (2529). **พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- กุศล สุนทรธาดา. (2541). การย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศของแรงงานไทยในช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจ. ใน **การประชุมวิชาการ ระดับชาติ สาขาสังคมวิทยา ครั้งที่ 1** (หน้า 873-908). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา.
- คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2550). **การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). **การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2558). **แนวทางการนำมาตราฐานหลักสูตรไปสู่การออกแบบจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผลตามสภาพจริง**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คัมภีร์ สุดแท้. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก, **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**, 4(2), 127-136.
- จรูณี แก้วเอี่ยม. (2557). **เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ**. สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.
- จันทร์สุดา ทราชมอ. (2562). **การศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก.

- จันทร์หา ยิ้มยิ้ม. (2557). **แนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานการบริหารจัดการ
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัย.**
วิทยานิพนธ์, ศษ.ม., มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ขอนแก่น.
- แจ่ม ธาราวร. (2558). **การบริหารระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียนของผู้บริหาร
โรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา,
อยุธยา.**
- ชมรมบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดน่าน. (2562). **วินัยสำหรับองค์กรแห่งการเรียนรู้
(พิมพ์ครั้งที่ 5).** กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ชิต ปุริโสดม. (2547). **การบริหารการศึกษา. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครศรีธรรมราช.**
- ณิต ดายี่. (2556). **การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรม
ตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด
พิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก.**
- ดวงเดือน จันตา. (2554). **การจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลบ้านหลวง อำเภอ
จอมทอง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.**
- ทัสนี วงศ์เย็น. (2555). **การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: คณะบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.**
- ทำเนียบ มหาพรหม. (2543). **โยคะรักษาสุขภาพ. วารสารพยาบาลสวนดอก, 11(1), 14-23.**
- ธวัชชัย สิงห์จันทร์. (2560). **การศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ
ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. การศึกษาอิสระ ศษ.ม.,
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.**
- ธีระ รุณเจริญ. (2560). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูป
การศึกษา. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.**
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2529). **หลักการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3).** กรุงเทพฯ:
ศูนย์การพิมพ์กรุงเทพฯ.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2546). **การพัฒนากระบวนการคิดในเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**

- นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2539). **เอกสารคำสอนวิชาการแนะแนวเบื้องต้น**. สงขลา: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2553). **Modern Management การจัดการสมัยใหม่** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ทริปเฟล กรุ๊ป.
- บรรจง จันทมาศ. (2556). **การบริหารงานคุณภาพและเพิ่มผลผลิต**. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญช่วย บุญอาจ. (2556). **สภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการทางการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารและพนักงานครูในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี**. งานนิพนธ์ คศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- เบญจพร อัคนิจ. (2555). **ความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนและประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1-3**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ปรีชา จันทรมณี. (2556). **การอ่านผลลัพธ์การประมวลผลเพื่องานวิจัยโปรแกรม spss/pc**. สงขลา: เทมการพิมพ์.
- ปรีดา ทิพย์มณี. (2545). **การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ คศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2555). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปารีนารถ จันทรไมตรี. (2561). **ความพึงพอใจของครูโรงเรียนเรียนรวมต่อการให้บริการสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอุดรธานี**. การศึกษาอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม, กรุงเทพฯ.
- ปิยะนาถ ไชยวุฒิ. (2562). **การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคเหนือ**. การศึกษาอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก.
- พจรัตน์ คุณทวีลาภผล. (2559). **แนวทางการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. วิทยานิพนธ์ ค.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- พระมหาบุญเสริม ธรรมทีนุโน (ทองศรี). (2554). **ปัจจัยและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนป้อมนาคราชสวาทยานนท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พระวิเชียร สีหาบุตร. (2557). **บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม: ศึกษากรณีพระธรรมมหาวิธานุ วัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- พัชรี ชุ่มสวัสดิ์. (2551). **ความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน.** การค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- มณิตา แมนผดุง. (2544). **การศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนอนุบาลเอกชนในกรุงเทพมหานคร.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนูญ เชื้อชาติ. (2555). **ปัจจัยพหุระดับที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออก.** คุษฎีนิพนธ์ ศษ.ด., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ยุวดี จิตต์โกศล. (2549). **การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ชุมชนบ้านกว้างท่าเยี่ยม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร.** วิทยานิพนธ์ ศ.ม., มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- รัชนีกร ภูฎีศรี. (2561). **ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ปัญหการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- วิชัย ตริ์เล็ก. (2542). **ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ ระบบ ISO 9002 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา.** การศึกษาอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- วิทยากร เชียงกุล. (2554). **การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนคนด้อยโอกาสกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระรายย่อย.** กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิระ โกลุมาลย์. (2561). **สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอสุวรรณภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27.**งานนิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ศราวุธ สังกะเพศ. (2551). **การประเมินประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ศิริกุล นามศิริ. (2562). **การพัฒนางานวิชาการด้วยหลักการบูรณาการในโรงเรียนขนาดเล็ก: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ศิริพร สระทองहन. (2558). **แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็กตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4.** การศึกษาอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.
- สมชาติ กิจยรรยง. (2552). **เกมกิจกรรมเพื่อการเสริมสร้างและพัฒนาที่มงาน.** กรุงเทพฯ: พาวเวอร์ฟูลไลฟ์.
- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2545). **พระราชนิพนธ์ “ชมช่อมาลดี”.** กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- สมบัติ สิงห์คำ. (2550). **ปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี.** วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.
- สมพงษ์ บุญเอนก. (2556). **สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทัศนะของข้าราชการครู ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์.** ภาคนิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2542). **หลักการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. (2562). **การประเมินผล.** กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สำนักงานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดน่าน. (2563). **มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: สำนักงานประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). **การพัฒนาการบริหาร**

สถาบันการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). **รายงาน**

การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน

วัดบานนา. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

(องคการมหาชน).

ลำเรียง โภชนาธาร. (2548). **ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก : กรณีศึกษา**

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลนครแห่งหนึ่งในจังหวัดภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.,

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ภูเก็ต.

สุนีย์ ชัยสุขสังข์. (2557). **กลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21**

ของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนทางเลือก. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สุภัค โอฟ้าพิริยกุล. (2556). **การพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการสำหรับโรงเรียนอนุบาล**.

การศึกษาศิษระ ศษ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

สุรพงษ์ คงสัตย์. (2554). **แนวทางการพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไปสู่เกณฑ์**

มาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม.

สุรีย์พร ศรีสมบุญ. (2558). **วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒนา.

หน่วยศึกษานิเทศก์. (2542). **การประกันคุณภาพการศึกษาระบบสามัญศึกษา เล่ม 2**

แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: หน่วย

ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

อมรรัตน์ ชูราศี. (2557). **สภาพและปัญหาการดำเนินงาน ตามมาตรฐานการจัดการศึกษา**

ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, ร้อยเอ็ด.

อรพรรณ รัตนวงศ์. (2551). **การศึกษาการจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในศูนย์พัฒนา**

เด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก. ปริญญาโท กศ.ม.,

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ. .

- อรัญญา นิทะรัมย์. (2555). การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานตาม **มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริการและการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น, กรุงเทพฯ.
- อัญชลี โพธิ์ทอง. (2561). **นิเทศการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3).** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อัมพันธ์ ปาละ. (2557). การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของ **สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 2.** วิทยานิพนธ์ ศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก.
- อุทัยวรรณ นรินรัตน์, วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ และธีระพงษ์ สมเขานิใหญ่. (2559). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4.** การศึกษาอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช.
- Best, J. W. (1981). **Research in Education** (4th ed.). New Jersey: Prentice–Hall.
- Cronbach, L. J. (1970). **Essentials of Psychological Test** (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Erikson, E. Z. (1963). **Childhood and Society.** New York: W.W. Norton.
- Freud, S. (1951). **A General Introduction to Psychoanalysis.** New York: Liveright Psychiatry.
- Garcia, E. E. (1981). Development of Negation in Bilingual Spanish / English and Monolingual English Speaker. **Journal of Educational Psychology**, 5, 624–631.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30(3), 607–610.
- Miller, S. R. (1965). Children’s Fears: A Review of the Literature with Implications for Nursing Research and Practice. **Nursing Research**, 28(4), 217–223.
- Smith, M. (1971). **Educational Leadership: Culture and Diversity.** Gateshead: Atheneum Press.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ดร.สุนทร ศัลยอำ รองคณบดีฝ่ายคุณภาพนิสิต
วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
2. นางปรานอม จินะสาม ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2
3. นายประสิทธิ์ จินะสาม ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนบ้านศรีนாம่าน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1

ภาคผนวก ข การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

ข้อคำถาม	คะแนนผลการพิจารณา			IOC	แปลผล
	จากผู้เชี่ยวชาญ				
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1. ด้านมาตรฐานที่ 1 คุณภาพของเด็ก					
1.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีนโยบายในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านร่างกาย แข็งแรง มีสุขนิสัยที่ดีและดูแลความปลอดภัยของตนเองได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีนโยบายในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านอารมณ์ จิตใจ ควบคุม และแสดงออกทางอารมณ์ได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีนโยบายในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านสังคมช่วยเหลือตนเอง และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
1.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีนโยบายในการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ด้านสติปัญญา สื่อสารได้ มีทักษะการคิดพื้นฐาน และแสวงหาความรู้ได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อคำถาม	คะแนนผลการพิจารณา			IOC	แปลผล
	จากผู้เชี่ยวชาญ				
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
2. ด้านมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ					
2.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการดำเนินการบริหารและจัดการศูนย์พัฒนาเด็กที่ครอบคลุมด้านวิชาการ ด้านครู ด้านบุคลากร ด้านสารสนเทศ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านระบบประกันภายใน ตามแผนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการดำเนินการ ด้านหลักสูตร สถานศึกษาที่ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีออกแบบการจัดประสบการณ์ที่เตรียมความพร้อมและไม่เร่งรัดวิชาการ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการจัดประสบการณ์ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่นและการลงมือปฏิบัติ ตอบสนองความต้องการและความแตกต่างของเด็กปกติและกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของครอบครัว ชุมชนและท้องถิ่น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อคำถาม	คะแนนผลการพิจารณา			IOC	แปลผล
	จากผู้เชี่ยวชาญ				
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
2.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดครูให้เหมาะสมกับภารกิจการสอนหรือจัดครูที่จบการศึกษาปฐมวัย หรือผ่านการอบรมการศึกษาปฐมวัย อย่างเพียงพอกับชั้นเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการส่งเสริมให้ครูพัฒนาความรู้ความเชี่ยวชาญของตนเองในด้านการจัดประสบการณ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.7 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์และออกแบบหลักสูตรสถานศึกษามีทักษะในการจัดประสบการณ์และการประเมินพัฒนาการเด็ก	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.8 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการออกแบบการจัดกิจกรรม มีการสังเกตและประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคล	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.9 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนที่คำนึงถึงความปลอดภัย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.10 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม เล่นแบบร่วมมือร่วมใจ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อคำถาม	คะแนนผลการพิจารณา จากผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
2.11 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีมุม ประสบการณ์สำหรับเด็กที่ หลากหลาย มีสื่อการเรียนรู้ เช่น ของเล่น หนังสือนิทาน สื่อจาก ธรรมชาติ สื่อสำหรับเด็ก มุด ลอด ปีนป่าย สื่อเทคโนโลยี สื่อเพื่อการสืบเสาะหาความรู้ได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.12 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำนวยความสะดวกและให้บริการสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ วัสดุและ อุปกรณ์เพื่อสนับสนุนการจัด ประสบการณ์สำหรับครู	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.13 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกำหนด มาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษาที่สอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.14 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำ แผนพัฒนาการศึกษาของ สถานศึกษาที่สอดคล้องกับ มาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด และดำเนินการตามแผน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.15 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการ ดำเนินการประกันคุณภาพ ภายในอย่างน้อย ปีการศึกษาละ 2 ครั้ง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อคำถาม	คะแนนผลการพิจารณา จากผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
2.16 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการประเมินผล ติดตามผลและตรวจสอบผลการดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.17 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองประจำปี นำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา โดยผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้หน่วยงานต้นสังกัด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3. ด้านมาตรฐานที่ 3 การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ					
3.1 ครู จัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ สร้างโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงและลงมือปฏิบัติอย่างมีความสุข	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.2 ครูจัดประสบการณ์ให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างสมดุลเต็มศักยภาพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อคำถาม	คะแนนผลการพิจารณา จากผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
3.3 ครูวิเคราะห์ข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคล จัดทำแผนการจัดประสบการณ์จากการวิเคราะห์มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหลักสูตรสถานศึกษา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.4 ครูจัดประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิม ให้เด็กมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมอย่างอิสระตามความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ ตอบสนองต่อวิธีการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล หลากหลายรูปแบบ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.5 ครูจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ภายในห้องเรียนให้สะอาด อากาศถ่ายเท ปลอดภัย มีพื้นที่แสดงผลงานเด็กพื้นที่สำหรับมุมประสบการณ์และการจัดกิจกรรม เด็กมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เช่น ป้ายนิเทศ การดูแลต้นไม้ เป็นต้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.6 ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับช่วงอายุ ระยะเวลา ความสนใจ และวิธีการเรียนรู้ของเด็ก เช่น กล้องดิจิทัล คอมพิวเตอร์สำหรับการเรียนรู้กลุ่มย่อย เป็นต้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ข้อคำถาม	คะแนนผลการพิจารณา จากผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
3.7 ครูประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริง จากกิจกรรมและกิจวัตรประจำวัน ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.8 ครูมีการวิเคราะห์ผลและนำผลการประเมินพัฒนาการเด็กไปปรับปรุงการจัดประสบการณ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.9 ครูนำผลการประเมินเด็กที่ได้ไปพัฒนาคุณภาพเด็กและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ผลการตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน จำนวน 3 ด้าน รวม 30 ข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป จึงสรุปได้ว่า มีข้อคำถามใช้ได้เกณฑ์จำนวน 30 ข้อ ดังนี้

ด้านมาตรฐานที่ 1 คุณภาพของเด็ก ข้อคำถามใช้ได้เกณฑ์จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1.1, 1.2, 1.3, 1.4

ด้านมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ข้อคำถามใช้ได้เกณฑ์ จำนวน 17 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 2.7, 2.8, 2.9, 2.10, 2.11, 2.12, 2.13, 2.14, 2.15, 2.16, 2.17

ด้านมาตรฐานที่ 3 การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ข้อคำถามใช้ได้เกณฑ์ จำนวน 9 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 3.7, 3.8, 3.9

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	มยุรี ฑีฆาวงศ์
วัน เดือน ปี เกิด	1 ธันวาคม 2526
สถานที่เกิด	จังหวัดน่าน
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2548 บธ.บ (การบัญชี), มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง
ที่อยู่ปัจจุบัน	191 หมู่ 6 ตำบลศิลาแลง อำเภอปัว จังหวัดน่าน 55120
ผลงานตีพิมพ์	มยุรี ฑีฆาวงศ์ (ผู้บรรยาย). (23 เมษายน 2565). สภาพการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดน่าน. ใน การประชุมวิชาการ บัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 8 (หน้า 12-24). พะเยา: กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา.

